

Thøger Nielsen

Uddrag af Højesterets Voteringsprotokoller

**Retspraksis paa Formuerettens
Omraade i det 18. Aarhundrede**

I KOMMISSION HOS
G. E. C. GADS FORLAG - KØBENHAVN

FORORD

Trykningen af nærværende Udvalg af Højesteretsvoteringer er bekostet af det Finneske Legat. Jeg bringer herved min bedste Tak til Legatets Eforus, Professor, Dr. juris Erwin Munch-Petersen, og til Konsistorium ved Københavns Universitet for denne Støtte, uden hvilken Udgivelsen ikke havde været mulig. Endvidere takker jeg Aarhus Universitet for Støtte under Udarbejdelsen, bl. a. i Forbindelse med Aflæsning af Protokollerne i Film gengivelse.

Aarhus, December 1951.

Thøger Nielsen.

INDLEDNING

Under Udarbejdelsen af min Afhandling »Studier over ældre dansk Formueret« kom det til at staa mig klart, at det heri gjorde Forsøg paa en Beskrivelse af Udviklingstendenserne i ældre dansk Formueret, der i Hovedsagen bygger paa Materiale hentet fra Højesterets Voteringsprotokoller, burde suppleres med en Gengivelse af selve Voteringerne i deres Helhed. Der foreligger saa lidt udgivet af Retspraksis i Perioden fra Danske Lov til omkring Aar 1800, at selv et beskedent Udvalg af den ældre Retspraksis kan siges at repræsentere en væsentlig Udvidelse af det hidtidige trykte Kildemateriale, der for Højesterets Vedkommende i det væsentlige indskrænker sig til Sylows kortfattede Referater af Afgørelser fra Perioden 1683—1704 (Den materielle Bevisteoris Udviklingshistorie i dansk Ret, København 1878) og de i Tillæg til »Udvalg af Domme i civile Sager« ved Adam Jacobi og C. Popp-Madsen (1935) refererede Sager fra Perioden 1684—1754.

En blot tilnærmelsesvis fuldstændig Udgivelse af Højesteretsdomme i principielt betydningsfulde Retssager i den lange Tidsperiode, der er Tale om, ligger ganske uden for Mulighedernes Rækkevidde. Det Maal, man derfor maa stile henimod, er en Udgivelse, der giver en god Illustration af den juridiske Helhedsindstilling, som prægede Rettens Dommere og Afgørelserne — en Slags Smagsprøve paa Oplysningstidens juridiske Metode og Ræsonnement. Da nærværende Udvalg dog alligevel hviler paa et ikke helt ringe Materiale, nemlig de af Udgiveren tagne Referater af ca. 500 Højesteretssager efter en i Princippet systematisk Gennemgang af en stor Del af de bevarede Protokoller, er der naturligvis lagt Vægt paa især at medtage saadanne Afgørelser, som tillige viser Rettens Standpunkttagen over for principielle og centrale Formueretsproblemer.

Referatet i Voteringsprotokollerne (forkortet: HP) er med faa Undtagelser gengivet in extenso. Udeladelser er antydet med ... Udgiverens eventuelle Bemærkninger eller tydeliggørende Tilføjelser er sat i Parentes. Forud for hvert Voteringsreferat er Votingens Resultat beskrevet i kort Sammendrag. Ordstillingen er gengivet nøjagtigt efter Protokollerne, selvom det er aabenbart, at Retsskriveren har misforstaaet Votum eller kun givet et ubehjælpssomt Referat. Stavemaaden, der iøvrigt er overordentlig svingende, er derimod moderniseret. Protokollerne er særligt upræcise ved Gengivelsen af Dommeres, Advokaters og Parters Navne. Udgiveren har set flere Eksempler paa, at et Dommernavn eller især en Processparts Navn paa samme Side er stavet paa 2—3 forskellige Maader, hvilket formentlig hænger sammen med, at der slet ikke paa samme Maade som nu herskede en Forestilling om, at et bestemt Egennavn kun kunde staves paa een Maade. Visse Sprogformer er i begrænset Omfang moderniseret, f. Eks. »er« for

»ere«, »har« for »haver« etc. Hvor enkelte Ord i faa Tilfælde har været vanskeligt læselige, er dette antydnet med »(?)«.

De fleste af Voteringerne er fra den sidste Del af det 18. Aarhundrede, dels fordi der slet ikke hidtil har været udgivet noget af Betydning fra denne Periode, dels fordi det var i denne Periode, den teoretiske Jura trængte ind i de danske og norske Domstole. Voteringerne fra denne Tid er derfor egnet til at vise, hvorledes Strømningerne fra den europæiske Retsvidenskab farvede Indstillingen og den Maade, paa hvilken romanistiske eller naturretlige Retssætninger kom til praktisk Anvendelse herhjemme og var med til at præge Privatretssystemets Opbygning.

Da de fleste af de her refererede Afgørelser er gjort til Genstand for Omtale i min ovennævnte Afhandling i en lidt bredere Sammenhæng, er der anført Sidehenvisninger til Afhandlingen (forkortet »Studier«) ved hvert Voteringsreferat.

Voteringsreferaterne er anført i kronologisk Orden.

»Paa det, at der dog kan være en Regel, og Loven er ej ganske klar, faar man følge det, som almindelig er antaget, da det dog ej kan siges at være ganske urigtigt.«

Højesterets Voteringsprotokol 1790.

»Denne Sag er et Bevis paa, hvilken Forlegenhed, en Teori, som er ikke fuldkommen etableret i Loven, kan sætte en Dommer i.«

Højesterets Voteringsprotokol 1795.

Nr. 1. H. P. 1685 A S. 280.

En mundtlig Overenskomst om Overdragelse af fast Ejendom anset for bindende i Henhold til D.L. 5-1-1. (Jfr. »Studier« S. 213.)

Løverdagen den 31. Octobris 1685 *Wulfgang Lambrecht, Bogbinder, contra Terkil Lauritzen, Brændevinsbrænder.*

Citerer en Magistratens Dom udi København til Underkendelse, hvorudi de frikender Terkil Lauritzen for Wulfgang Lambrechts Tiltale anl. en Gaard, som han til Lauritzen udi Folkes Overværelse uden videre skriftlig Kontrakt skal have solgt for 2750 Rd., hvorpaa hans Hustru straks en Foræring paa Haanden skal være given, med videre:

Vota.

W. Worm: At Kontrakten er rent (?) mundtlig sluttet, men som den ej efter Loven af alle vedkommende skriftlig er forfattet, kan han ikke andet end følge Magistratens Dom.

W. Mule: At, hvad med Haand og Mund sluttes, bør holdes efter Loven, og kan derfor ikke følge Magistratens Dom.

K. Nansen: At Loven lægger Segl til Haand og Mund (og) ikke saaledes her med Kontrakt er passeret. Bifalder Magistratens Dom.

C. Bartholin: At Kontrakter, som mundtlig er indgaaet, bør holdes, og at denne Kontrakt var ikkun mellem tvende oprettet, hvorfor han kan ikke følge Magistratens Dom.

P. Nielsen: I Mening med Mule og Bartholin, eftersom der er givet Penge paa Haanden, og de begge vedstaar Kontrakten, frafalder saa Magistratens Dom.

M. Vibe: Kan ej følge Magistratens Dom og Wulfgang Lambrecht at nyde Proc. Omkostning.

Hondorph: Ligesaa.

N. Juell og J. Juell: I samme Mening.

Magistratens Dom blev underkendt og Byfogdens Dom samt Kontrakten at staa ved Magt, Terkil Lauritzen at betale Proc. Bekostning med 20 Rd.

Nr. 2. H. P. 1685 A S. 308. jfr. B S. 252.

Sagsøgte frifundet for at betale Erstatning i Anledning af en skadeforvoldende Ildebrand, da Ildebranden ikke skyldtes Sagsøgtes Skødesløshed. (Jfr. »Studier« S. 291.)

Mandagen den 9. November Anno 1685. *Mag. Peder Foss, Rector scholæ udi København contra Karen afgangne Anders Hansens samme Steds.*

Citerer Commissarier Marcus Giøe, Albert Gutenspar, Jens Clausen og Claus Rasch, en deres afsagte Dom til Confirmation, anl. den ulykkelig Ildebrand paa Nørregaden herudi Staden, Natten imellem den 11. og 12. Martii Anno 1684 (?) hvorved begge Parternes Huse og Gaarde er blevne opbrændte og lagt i Aske, udi hvilken Sag Commissarierne haver frikendt Mag. Peder Foss for Karen afgangne

Anders Hansens Tiltale, som for den hende samme Tid ved Ildebranden tilføjede Skade prætenderer 11.000 Rd. efter Lovens 6. Bogs 19. Capitel, 2. Articul. Samme Dom funderer Commissarierne derpaa, at saasom det ikke for dem er blevet bevist, at Ilden er kommet af Mag. Foss' Skødesløshed, formedelst den Voksstabel der foregives han skulle have glemt tændt paa Bordet i sit Studerekammer, at Loven da ikke derhen i bemeldte citerede Post kan extenderes, men Ildebranden at anses for Vaade og Mag. Peder Foss derfor aldeles fri at være, helst efterdi Mag. Foss desforuden har erbødet sig ved sin korporlig Ed at bekræfte, 1. At han ikke paa de Tider da Ilden opkom paa 3 Dages Tid havde haft Ild paa sit Kammer, 2. At han den Aften da Ilden om Natten opkom forsvarligt havde slukket sin Voksstabel paa sit Studerekammer, og 3. At hans Papirer og Breve laa uskadte paa Bordet, da han indkom i Kammeret og saa Ilden brænde under Bordet.

Vota.

C. Bornemann: Enken gør Præention paa Foss eftersom Ilden er kommen af hans Hus og det efter Loven og Forordningen. Ser dog ikke Loven og Forordningen kan extenderes til Foss i denne Sag, saa at her concurrerer intet Factum af Skødesløshed, og kan en Husfader ikke gøre mere end bære Omsorg for, at ingen Skøde sker. Det skulde være haardt, dersom Foss efter Loven skulle anses. Her er ingen Vidnesbyrd, som udtrykkeligt siger, at Ilden er kommen formedelst Foss' Skødesløshed. En Del Vidnesbyrd melder vel, Ilden kom fra hans Kammer, men ingen har endnu bevist hvorfra den egentlig er kommen. Enkens Vidnesbyrd er en Del suspect, og synes det Kvindepersons Vidnesbyrd er meget (noget) læl. Ser ikke Mag. Peder Foss er overbevist, at han formedelst sin Skødesløshed har været Aarsag til denne Brand, og formener han, at han i alle Maader bør være fri for Enkens Tiltale og følger Commissariernes Dom. Omkostningen at ophæves. Om Foss ydermere skulde aflægge sin Ed til Overflødighed indstiller han til den højeste Ret.

M. Worm: Mag. Peder Foss er ikke overbevist ved Vidnesbyrd, at han ved Skødesløshed har været Aarsag til denne Ildebrand. Følger derfor Commissariernes Dom og de haarde Irettesættelser ikke at komme ham til Skade i nogen Maade.

V. Worm: Denne fattige Enke har før Branden været en meget formuende Kvinde og har ved Branden lidt meget stor Skade. Ordene er ellers gaaet, at Foss skulle være skyldig i denne Brand fordi han ikke havde slukket sin Voksstabel, formedelst tvende Piger som skulde have sagt: mon og Far har slukt sin Voksstabel, hvoraf denne saach er opkommen. Mag. Peder Foss for at purgere sig for denne saach var derfor foraarsaget at tage et consistorii Vidne. Han formener Ilden ikke er kommen af Mag. Foss' Kammer og Voksstabel, og hvilke som var, ser han ikke Loven forbinder ham til at betale Skaden, men den Passage er ikkun om Mordbrændere. Følger Commissariernes Dom. Irettesættelsen angaaende, da bør den ikke komme Mag. Foss til Hinder eller Skade i nogen Maade, eftersom Loven i denne Post ikke er ret allegeret. proc. Omkostning at ophæves.

H. Nansen: Mag. Peder Foss er ikke overbevist, at Ilden er opkommen formedelst hans Skødesløsheds Skyld. Enkens Vidnesbyrd (?) skulde have følt paa Tuden, kommer ham underlig for, og burde give Aarsag, hvorfor de følte paa Tuden (her sigtes maaske til Vidneudsagn om Lyseholderen i Magister Foss' Studerekammer), saa at han ikke kan se de Vidnesbyrd er lovlige. Tilmed strider de og om Tiden. Forbliver derfor ved Commissariernes Dom og Irettesættelsen ikke kommer Mag. Foss til Præjudice paa sit ærlige Navn og Rygte. Proc. Omkostning at ophæves.

H. Parsberg: Det Capitel i Loven som her allegeres, forstaas om Mordbrændere. Ser ikke, at Mag. Peder Foss, som har lidt i lige Maade stor Skade, kan tilfindes at svare Enken noget, men følger Commissariernes Dom.

P. Nielsen: Følger Commissariernes Dom, eftersom Mag. Peder Foss ikke er over-

bevist, at han ved sin Skødesløshed har været Aarsag i denne Ildebrand. Proc. Omkostning at ophæves.

M. Vibe: I samme Mening.

St. Hondorf: Ligesaa og synes Ilden skulde snarest være kommen fra Gregers Hansens Kammer.

O. Scheel: Følger Commissariernes Dom og Proc. Omkostning at ophæves.

Ef. Scheel: I lige Maade og al den Passage i Loven, som her allegeres, forstaas om den, som forsætlig sætter Ild paa en Gaard.

N. Juell: I lige Maade og Proc. Omkostninger ophæves.

Dommen blev afsagt: Commissariernes Dom bør ved Magt at stande og Mag. Peder Foss for Karen afgangne Anders Hansens Tiltale aldeles fri at være, Proc. Omkostning paa begge Sider ophæves.

Nr. 3. H. P. 1686 B S. 258 jfr. A S. 275.

En Kvinde lod om Aftenen sine Piger hegle Hør ved levende Lys, hvilket var Aarsag til en Ildebrand. Antaget, at Kvinden var erstatningspligtig, fordi det var uforvarligt af hende at lade Arbejdet foregaa paa den nævnte Maade paa et Loft. (Jfr. »Studier« S. 292 og 313.)

Den 28. October 1686. Ane afgangne H. Andersens og Lisbeth Thomas Datter contra Dorthe Herman Adrians af Helsingør.

Citerer Landsdommerne til Sjællands Landsting deres Dom til Underkendelse anl. deres Hus som Josef Adrians iboede, som formedelst hendes Piges uforsynlighed ved Hørhegling paa et Loft er ved ulykkelig Ildebrand afbrændt. Hvorfor hun er frikendt at erstatte hende samme lidte Skade, uanset ved Tingsvidne er bevist, at hendes Datter var oppe paa Loftet og spøjte med Lyset iblandt Pigerne.

Vota.

Oluf Borch: Dorthe Herman Adrians var ude af Huset, da Ulykken begyndte. Disse som Vidner blev i Gerningen, og kan vel og anses saasom de vidner i deres egen Sag, og burde de have hindret Barnet at tage ved Lyset. Var det ej for Eksempels Skyld, saa burde hun vel være fri efter Landsdommernes Dom, saa indstilledes det til hans Majestæt om hun ikke bør give noget til Kendelse. Ellers bør ingen lide noget for sine Tjenestefolkes Skyld.

Cosmus Bornemann: Vel siger Loven, at den Skade som sker ved Skødesløshed skal bødes, men som hun ej var til Stede, og det er de som vare i Gerningen, der vidner, saa indstilles det til Hans Majestæts Naade, om hun ej bør være fri efter Landsdommerens Dom.

N. Benzon: Landsdommerne har ingen Føje til denne Dom. At de har brugt sig en forrige Dom til Fundament er intet. Alt det, som er til hendes Befrielse, er, at hun var ej til Stede, men derimod har hun befalet dem at hegle ved Lys. At hun selv har lidt Skade, kan ej hjælpe . . . hun bør betale Skaden efter Vurderingen . . . Christopher Munk bør anses eller i det ringeste reprimenderes, for det han har allegeret en Højesteretsdom sig til Befrielse mod Mag. Peder Foss, hvorved gemene Mand bliver ført i ond Tanke om Højesteret, ligesom de skulle dømme adskilligt i Sager af een Natur, da dog herved er andre circumstances og Bevisligheder.

R. Bartholin: Ulykken er sket, ved det hun har befalet, at de skulde hegle ved Lys. Saa skulde det have sket paa et andet Sted, end hvor Høvlespaaner og saadant laa. Ser ej, at hun kan befries for at bøde Skaden, og mest for at jage Folk Skræk ind at omgaas Lys og Ild forsvarligere, fragaar Landsdommernes Dom og bifalder Byfogdens og bør betale 30 Rd. for Proc. Omkostning.

P. Nielsen: Dorthe kan ej befries at være skyldig udi denne Skødesløshed, hvorved denne Vaade er sket. Thi Folk gør vel ikke saadan Gerning uden Madmors Befal-

ling. Bifalder Byfogdens Dom, saasom det er den allerstørste Skødesløshed, der til kan være.

P. Resen: Frafalder Landsdommerens Dom og bifalder Byfogdens Dom, thi de har heglet ved Lys efter Madmoders Befaling, og efter Vidnerne saa skal Datteren have gjort det, og saa bør Moderen derfor bøde.

M. Giøe: Bifalder Byfogdens Dom og bør hun betale Proc. Omkostning og bifalder Benzons Mening om Christopher Munk, at reprimanderes.

K. Thott: Bifalder Byfogdens Dom.

M. Vibe; Chr. Scheel: Bifalder Byfogdens Dom.

Dommen blev afsagt: At Landsdommerens Dom bør ej komme Ane H. Andersens og Lisbeth Thomasdatter til Hinder eller Skade i nogen Maader, men Byfogdens Dom derimod at blive ved Magt, og Dorthe Adrians at betale samme Hus efter Vurderingen, saasom Vaaden er kommen formedelst hendes Skødesløshed. Dorthe Adrians betaler Proc. med 30 Rd.

Nr. 4. H. P. 1689 A Fol. 36.

Antaget, at en mindreaarig efter Omstændighederne gyldigt kunde paatage sig Gældsforpligtelse. (Jfr. »Studier« S. 235.)

Torsdagen den 10. October Anno 1689. *Løjtnant Friederich Ebart contra Anders Rosencrantz.*

Citerer en af Landsdommerne udi Jylland afsagt Dom til Underkendelse, ved hvilken de haver konfirmeret en udi Sagen ergangne Hjemtingsdom, som frikender Anders Rosencrantz som Arving efter afgangne Henrich Bilde at betale Ebart de efter fornævnte Bildes Obligationer fordrede 635 Rd. og 4 Sk., saasom med Attest bevises, at fornævnte Bilde var født Anno 1662 den 9. August og derfor ikke var saa myndig, at han efter Loven kunde Gæld gøre, som ikkun tillades dennem, som ere over deres 25 Aar gammel. Hvilken Dom Citanten allerunderdanigst formoder at faa underkendt, og Anders Rosencrantz tilfunden at indfri afg. Henrich Bildes Obligationer skadesløs efter Forskrivelsen tilligemed Proc. Omkostning, saasom afg. Henrich Bilde var i Kongen af Spaniens Tjeneste som Lieutenant og derfor ikke for umyndig kan anses.

Vota.

P. Vinding: Hvis der ikke var adskillige Circumstancer, at denne Gæld ikke burde betales, da skulde han ikke bifalde Landsdommerens Dom, saasom der findes tit Tilfælde, at man har Penge fornøden, men naar eftertænktes, at Ebart var betroet Bilde og rejste med ham, og Faderen har skrevet dem til at hjemkomme. Følger derfor Landsdommerens Dom og frikender Rosenkrantz for denne Gældsfordring.
C. Bornemann: Formener Rosenkrantz kan ikke have den Ret som Fader. Frafalder han Landsdommerens Dom og Anders Rosenkrantz at indfri sin Svogers Obligationer.

V. Worm: I samme Mening, og er den Passage i Loven om 25 Aar aleneste om Forløfter. Mener at det er billigt, at Anders Rosenkrantz betaler denne sin Svoger Henrich Bildes Gæld.

W. Mule: I samme Mening, saasom Bilde har forbundet sig at betale af sit mødrene og kunde nok gøre Gæld naar han ikke var 25 Aar gammel, men ikke Forløfte.

R. Bartholin: Kan ikke følge Landsdommerens Dom, men synes billigt, at Anders Rosenkrantz betaler denne Gæld.

N. Benzon: I Worms Mening, og er det ikke Faderen, som nu protesterer mod Gælden, men Svogeren som har arvet Henrich Bilde og faaet gode Midler efter ham, saa skulde det være ubilligt, dersom Ebart skulde miste sin Betaling, men bør den have og Rosenkrantz betale 30 Rd. til Omkostning.

Parsberg: Bifalder Landsdommerens Dom.

M. Giøe: Kan ikke bifalde Landsdommerens Dom, saasom den, der over 18 Aar er gammel, maa disponere over sit Gods Indkomst. Tilmed havde han arvet hans Moder og kunde af sit Gods disponere. Tilmed kan Svogeren ikke bruge den Myn-dighed som Faderen, men mener, at han, nemlig Lieutenant Ebart, bør nyde sin Betaling skadesløs med 100 Rd. Omkostning.

K. Thott: Følger Landsdommerens Dom, saasom han ikke understaar sig at expli-cere Loven. Tilmed skulde det være af farlig consequence Skyld.

M. Vibe: I Assessor Vindings Mening.

Dommen blev afsagt: Landsdommerens Dom bør ikke at komme Lieutenant Ebart til Hinder eller Skade i nogen Maade, men Anders Rosenkrantz at betale Lieute-nant Ebart de fordrede 635 Rd. 4 Sk. tilligemed 30 Rd. til Proc. Omkostning.

Nr. 5, H. P. 1690 B S. 105.

Antaget, at en Gældsbrevskyldner ikke kunde fremsætte Indsigelse om at have betalt Afdrag til den oprindelige Kreditor, overfor Cessionaren, der sad inde med en pur Forskrivning, udstedt direkte til Cessionaren, i hvilken den oprindelige Hovedstol ved en Fejltagelse var anført uden Afdrag. (Jfr. »Studier« S. 225.)

Torsdagen den 25. September 1690. Oberst Jens Steen Sehested contra Christian Ernst Balthazare.

Citerer Landsdommerne Rosenkrantz og Luxdorph en deres Dom til Underken-delse angaaende en Fordring paa Kapital 594 Rd. 5 Sk., som Sehested efter sin Forskrivning til Balthazare skyldig bliver paa Lundegaards Køb, som bemeldte Balthazare af Habachuck Koch var transporteret, hvorefter han sin Forskrivning til Balthazare haver udgivet og hannem derfor forbemeldte Gaard til Forsikring haver stillet, dog med den clausula at hvis noget udi Summen skulde befindes at være misregnet, det da ham at komme til Gode ved Betalingens Erlæggelse. Hvor-efter han paastaar en Del ham at vorde decourteret, saasom han først fremlægger tvende Kvitteringer paa 60 Rd., som han formener hannem at komme til Gode, eftersom derfor ej skal være sket Liquidation. Beviser dernæst med et Tingvidne, at Balthazare ej er transporteret videre af Habachuck Koch end 400 Rd. udi for-meldte Lundegaards Køb, hvorefter han og Anno 88 sig skal have tilbudet at be-tale hvis han, efter rigtig Liquidation til hannem kan skyldig blive, og formener derfor, at han for videre allerunderdanigst vorder frikendt og ej svarer videre Rente end til den Tid, han Pengene haver frembudet.

Vota.

P. Vinding: Landsdommerne haver ej kundet dømdt anderledes, som fundere de-res Dom paa en pur Forskrivning. De 60 Rd. har ingen Gemenskab med de Penge, som meldes i Contracten. Ser ikke at man kan gøre andet imod Sehested end give ham Regres til Habachuck Koch. Følger derfor Landsdommernes Dom og Proc. Omkostning ophæves.

C. Bornemann: Landsdommerne har ej anderledes kundet dømme. Dog synes Se-hested et lidet at være bleven overilet med Contracten. Det synes dog, at her er nogen Afregning. Mener dog, at Sehested kunde gives Regres. Følger Dommen og Omkostning ophæves, og Sehested svarer fuld Rente indtil Betaling sker.

Barth. Jensen: Saasom Habachucks Enke ideligen har tilstaaet, at han ej videre havde transporteret end 400 Rd. og her ligger Tingsvidne paa en død Mands Mund, saa bør Sehested ej lide og svare. Ej heller svarer Renten fra den Tid han har tilbudet.

M. Worm: Følger Landsdommernes Dom og Sehested ej svarer videre Rente end til den Tid han har tilbudet Betaling.

Holger Reetz: I Mening med Bartholin Jensen.

W. Mule: I lige Mening og Omkostning at ophæves.

R. Bartholin: Obligationen har sin Oprindelse af den Transport paa Købet, som ej var over 400 Rd. Sehested har reserveret sig Misregning paa Obligation, og den største Billighed, at disse Kvitteringer godtgøres. Tilmed har ej Habachuck transporteret mere end 400 Rd. Sehested fri for Rente fra den Tid Pengene er tilbudet. Omkostning ophæves.

Knud Urne: De 64 Rd. bør Sehested godtgøres og ikke svare Rente uden til den Tid Pengene (?) præsenterede. Omkostning ophæves.

N. Benzon: Ligesom Vinding. Her er ikke meldt i Transporten hvad Summa, der transporteres. Mener derfor Sehested bør nyde Regres til Habachucks Enke. Sehested at svare den fulde Rente. Omkostning ophæves.

H. Nansen, W. Worm, Holger Parsberg: Ligesaa.

N. Krag: Ligesaa, dog Sehested ej svare den fulde Rente.

M. Giøe: Ligesom Vinding.

Knud Thott: Ligesaa. Ser dog ikke, hvor Sehested kan faa Regres til Stervboet, saasom dette (ej var nogen?) Forseelse.

Otto Skeel: Som R. Bartholin.

N. Juel: Som Bartholomæus Jensen.

Hvorefter Landsdommernes Dom blev konfirmeret og Sehested at nyde sin Regres, hvor han bedst ved og kan. Proc. Omkostning ophæves paa begge Sider.

Nr. 6. H. P. 1715 A S. 229.

Om Ansaret for Vaadedrab begaaet af en umyndig. (Jfr. »Studier« S. 293.)

Manddagen den 15. Juli 1715. Prokurator Truels Smith paa Vegne Justitsraad Wildschütz som Eftermaalsmand paa den afdøde Iver Christensen Fichs Vegne contra Hans Friederich Legaard tilligemed hans Farbroder og Værge Justitsraad Christian Legaard.

Indstævner en af Justitsraad Ernst og afg. Justitsraad Mathisius som Commissarier den 14. Juni 1714 afsagte Dom til nærmere Paakendelse angaaende et Drab som bemeldte Hans Friederich Legaard den 12. Maj 1713 har begaaet paa Iver Christian Fich, ved hvilken Dom fornævnte Hans Friederich Legaard bør udi Følge af Lovens 6. Bogs 11. Capitel, 1. Articul at bøde 40 Lod Sølv til den dræbtes Arvinger samt betale Proc. Omkostninger med 30 Rd.

Vota.

Berregaard: Det er klart af Tingsvidnet af 12. Juni 1713 at ingen Uenighed har været mellem den dræbte og Legaard, og at Legaard ej har vidst at omgaas med Gevær, at han straks efter Ulykken har beklaget sig, saa at det er en Vaade. Det ej heller af Smith disputeres. Thi bifalder Commissarierne som efter Lovens 6-11-1 har dømt, hvilken Articul ingen Exception gør mellem myndige og umyndige. Ligeledes bifalder Commissariernes Dom angaaende Omkostninger, som den er nærmest at betale, der har gjort Gerningen. Proc. Omkostninger betaler Legaard her med 30 Rd.

Kreyer: Som Tingsvidnet udviser, at ingen Uenighed har været mellem dem, og Legaard ej vant at bruge Gevær, ej heller været Forsæt hos ham at gøre denne Gerning, saa bifalder Commissariernes Dom, at Legaard betaler 40 Lod Sølv, saasom det er Vaade, og som Legaard ej har opnaaet sine fulde Aar, saa kan ej tilfindes at gøre sin Ed. Derudi bifalder og Commissariernes Dom. Den citerede Lovens Articul Pag. 124 kan ej appliceres her. Ligeledes bør han betale Omkostninger efter Berregaards Mening.

Foss: At Legaard, som aldeles af Uvidenhed og paa en uskyldig Maade har dræbt den døde, kan frifindes for de 40 Lod Sølv. Vel gør Loven ingen Distinction i denne Casu, men alle casus emergentes ej ere i Loven exprimerede, og Loven i andre Poster gør Reflection paa Minorennitet, der og er Anledning af allegerede

tredje Article til hans Befrielse, saa kan ej tilfinde ham at betale Bøderne, thi hvad angaar, at den tredje Article siges ej at være applicable af Aarsag, at den, som hugger i Skoven, er in actu licito, da Legaard derimod har været in actu illicito, saa kan ej se, at dette er actus illicitus, thi det er det, som en er forbunden at gøre, men havde han vidst, at Bøssen havde været ladet, var der actus illicitus, hvorfor frifinder ham for Bøderne. Angaaende Omkostningen, da betaler han ialt 50 Rd.

Kaalund: Der tvistes ej, at dette jo er Vaade, saa at Legaard ej kan lide paa Livet, men Questio er, om han bør bøde. Formener, at er der Forskel paa et Drab, begaas med Vilje af en myndig, og det, som begaas af en umyndig, saa er og Forskel paa Vaade af myndig og umyndig. Den af Kommissarierne allegerede Article er om myndige, hvorfor refererer sig ialt til Foss' Mening.

Reitzer: Som Kaalund og Foss befrier Legaard for disse Bøder, thi vel er det sandt, at Loven siger, at slige Bøder bør betales for Vaade, men som alle casus ej findes i Loven, er det tilladt at argumentere af simile, og om Barn under 14 og 15 Aar ej straffes for Drab, endskønt det sker med Vilje, saa kan Barn, der gør Drab af Vaade, ej betale sine Bøder. Thi at den myndige bøder, er Aarsag, at han ved, hvad han gør, men slig Forstand kan ej udkræves af et umyndigt Barn. Herfor befrier Legaard for Bøder. Men Omkostningen betaler han ialt med 60 Rd.

Scavenius: Bifalder Kommissariernes Dom, som det er unødvendigt at tale om, enten han bør betale Bøder eller ej, og her er ingen Contrastævning. Proc. Omkostning betaler Legaard ialt med 40 à 50 Rd.

Krabbe: Ligeledes og konformerer sig med Scavenio angaaende Omkostningen.

Slænge: Ligeledes.

Bartholin: Af samme Mening helst her er ingen Contrastævning og Dommen er ikkun simpliciter stævnet til Confirmation. Og efterdi (han ikke?) har paastaet Forandring, bør han betale Omkostning 30 Rd.

Schøller: Af samme Mening.

Justitsraad *Kaalund* forandrede sin Mening angaaende Hovedsagen, efterdi ingen Contrastævning er taget. Omkostningen bifalder majora, at Legaard betaler her for Højesteret med 20 Rd.

Hvorefter Dom faldt.

Nr. 7. H. P. 1716 A S. 318.

Antaget, at en Ridefoged, der havde kaveret for et Laan paa 24 Tønder Byg til Bønderne under Sorø Skoles Gods, kunde søges direkte af Laangiverne, saaledes at disse ikke var henvist til først at søge Bønderne eller Godset (jfr. »Studier« 324).

Onsdagen den 8. Juli 1716. Hr. Anders Julius, Sognepræst i Steenmagle og Steenlille Menigheder i Sjælland, contra Peder Tøgersen Hvas, forrige Ridefoged ved Sorø Skoles Gods.

Indstævner til Underkendelse en Sjællandsfars Landstingsdom af 28. Februar 1714 ang. 24 Tønder Byg af 11 Mk. 8 Sk. Tønden, som Præsten har laant til Sæd til en Del af Sorø Skoles Bønder efter Ridefogeden, Peder Tøgersen Hvas' Begæring og tvende udgivne Cautioner af 18. og 22. Maj 1711, hvilken Dom tilligemed Sættedommerens Kendelse befrier forbemeldte Ridefoged for Citantens Tiltale og tildømmer Citanten at betale udi Proc. Omkostning 12 Rd.

Vota.

Berregaard: Kan ej befri Hvas at betale de 24 Tønder Byg efter sine udgivne tvende Cautioner, thi endskønt Cautionen lyder paa Skolens Vegne, saa legitimerer han det ej med nogen Ordre fra Directeurerne. Og som det endnu er en

uafgjort Sag mellem ham og hans Husbond, saa er han dog den første Mand til at svare og bør derfor indfri sine Cautioner med fuldkommen Betaling og søge sin Regres hos Bønderne eller Husbonden. Proc. Omkostning betaler Hvas med 30 Rd.

Kreyer: Naar Cautionssedlerne ansees, saa tilforbindes Bønderne selv at betale Kornet til en vis Tid, og det paa Skolens Vegne vilde han cavere, og Citans har ej paa lovlig Maade søgt først Hovedmændene, nemlig Bønderne, og ej paa ret Maade indstævnt Hvas. Da han tabte Sagen ved Hjemting, har han forbigaaet den daværende Ridefoged og været fornøjet med Beskikkelsen. Da Cautionen var udgivet, var Hvas saa godt som fra Tjenesten, og han har ikkun caveret paa Skolens Vegne. Den 20. October 1711 er Bønderne forbuden at levere noget til ham, foruden Directeurerne ved deres Resolution paa Renteskriverens Antegnelse har agnosceret hans Forhold, og ej exciperet, ihvorvel han dimmitteret. I samme Resolution de har ordineret, at Ridefogeden skulde indfri Hvas' Haand. Saa finder Landstingsdommen vel grundet og frikender Hvas for Citantens Tiltale, som forbeholdes Regres til Bønderne. Omkostning betaler Citans med 30 Rd.

Foss: At Citans urettelig søger Hvas. Thi paa den Tid tilkom det ham som Skolens Ridefoged at forsyne Bønderne med Sædekorn, og at han ej har gjort sligt uden Ordre og Tilladelse. Sluttes deraf, at Directeurerne har resolveret, at hans Eftermand skulde indfri hans Haand i disse Tilfælde. At han ej efter sin Caution har fornøjet Præsten, er Aarsag det obstaculum invincibile, at han for Betalingens Termin kom fra Tjeneste og Bønderne forbudet ej at levere ham noget. Præsten har været opiniat, at han af Bønderne, som var rette Debitores, ikke har villet annamme, hvad enhver vilde betale. Over alt burde Præsten først søge dem og siden Skolen, til vis Tjeneste dette var sket. Bifalder derfor Landstingsdommen, og at Hvas bør være fri for Præstens Tiltale, og Præsten beholde Regres til Bønderne og Skolen. Proc. Omkostning betaler Citans med 30 Rd.

Kaalund: Finder ingen Billighed at kende Hvas til Betaling for dette Byg, som Directeurerne ved deres Decision har anset for rettest at burde svares af den anden Ridefoged, helst han straks efter Cautionen ej maatte besvære sig mere med Godset, og Præsten ej har villet acceptere Betaling af nogle af Bønderne. Bifalder derfor Landstingsdommen. Proc. Omkostning betaler Citans med 30 Rd.

Reitzer: Præsten har søgt sin Betaling paa det rette Sted hos Cautionisten, som Loven giver ham Magt til, og hos Skolens Ridefoged, paa hvilken han aleneste saa ved Udlaaningen. Ordene i Cautionssedlen, at han caverede paa Skolens Vegne, kan vel tjene til Bevis for P. Tøgersen Hvas mod Skolens Forstandere, men ej nøde Præsten til at forbigaa Cautionisten og ser ej, at Præsten jo havde gjort ilde, om han havde bundet sig ved Skolen, som maaske ej havde tilstaaet det laante Korn, og Præsten i lang Tid maatte biet efter Betaling hos Bønderne. Det sker hver Dag, at en Ridefoged hos en og anden laaner Korn Bonden til Gavn og søges for Betaling. Ej heller havde Præsten med denne Resolution at bestille, saasom han fordrede Betaling, førend han vidste deraf, hvorfor frafalder ergangne Domme, og Hvas at betale til Præsten for det udlaante Korn fra Forfaldsdagen samt Omkostning skadesløs imod Regres, som han bedst ved og kan.

Scavenius: Dersom Hvas bliver fri for Betaling, kan ingen Forskrivelse hjælpe. Og dersom Præsten havde søgt Skolen, havde Directeurerne vel svaret, at han fik at søge sin Mand. Ej heller skulde nogen dømme Skolen at svare, som ikke havde forpligtet sig. Over Bønderne kunde han ingen Dom hænde. Resolutionen gaar ikke Præsten an, hvorfor frafalder Landstingsdommen, og at Hvas betaler efter hans udgivne Seddel de 24 Tønder Byg skadesløs med Proc. Omkostning imod Regres, som han bedst ved og kan.

Krabbe: Kan ej befri Hvas, at han jo bør indfri sin Caution paa 24 Tønder Byg,

saasom hans Escapader ikke kan hjælpe ham, men han samme skadesløs at betale imod Regres, som han bedst ved og kan. Frafalder de ergangne Domme.

Rostgaard: Kan ej med en god Samvittighed bebyrde Hvas at svare det, som han aldrig har nydt eller kan nyde Refusion for. De tvende Cautioner kunde vel dømme ham om de lydede paa hans Navn, men her er trende Contrahenter: Ridefogeden, Præsten og Skolens Tjenere, som annammer Kornet. Nu er han fra Bestillingen, og Bønderne tænker vel at slippe for Betalingen, og kan han ikke vente sig, at nogen skulde hjælpe ham til Betaling. Bønderne nægter ikke Debitum, men tilstaar at have faaet Kornet. Saa burde Præsten nyde sin Betaling hos Bønderne, til hvilke han bør have Regres, og i Mangel af Betaling hos dem, hos Skolen, og saaledes befrier Hvas for Præstens Tiltale. Omkostningen ophæves.

Bartholin: Med en god Samvittighed kan Hvas tilkendes at betale, thi det er efter Loven, som siger, at hvad man lover med Haand og Mund, skal han svare. Nu siges, at han har caveret paa Skolens Vegne, saa bør han betale paa Skolens Vegne. Præsten har ej contraheret med Directeurerne, og derfor kan han ej søge Skolen. Bønderne kan ej tildømmes at betale, thi de er ikke stævnedede, men det er billigt, at Præsten faar sin Betaling hos den rette Mand, hvorfor frafalder Landstingsdommen, og Hvas efter sin Caution at betale de 24 Tønder Byg samt Proc. Omkostning skadesløst imod Regres, som han bedst ved og kan.

Assessor *Berregaard* og Etatsraad *Krabbe* bifaldt, at Proc. Omkostning blev betalt skadesløst af Peder Tøgersen Hvas, hvorefter Dom faldt.

Nr. 8. Højesterets I Commissions Voteringsprotokol 1731-32 S. 11.

Antaget, at Debitor ikke kunde fremsætte Indsigelse om, at Betaling i Henhold til Gældsbrief var sket til den oprindelige Kreditor, da Betalingen havde fundet Sted, efter at Gældsbriefet var blevet transporteret til godtroende Tredjemand. Efter Omstændighederne deltes Skaden mellem Cessus og Cessionar ogsaa under Hensyn til, at Spørgsmaalet i retlig Henseende maatte anses for tvivlsomt. (jfr. »Studier« S. 144.)

Tirsdag den 8. Maj 1731 Regimentsskriver Jacob Jørgensen contra Mag. Jan Samuel.

Vota.

Falsen: Ligesom ingen Debitor er pligtig til at betale noget paa hans Forskrivning, med mindre Creditor ved Forskrivningens Foreviselse beviser sig at være endnu som af Begyndelsen hans Creditor, saa bør det og ikke efter mine Tanker præjudicere Tredjemand, som justo titulo har Gældsbriefet i Hænde, om Debitor, uden at bruge saadan Forsigtighed, har gjort Betaling til urette Person, thi det vilde blive et unyttig Præcaution at tage andres Obligationer til haandfaaet Pant, hvis Pantsætteren Dagen efter Pantsættelsen kunde lade sig af Debitor betale Pengesummen paa den Obligation, hvilken ikke længere var hans, og i Fald Debitor ved at forevise hans, som en uvedkommende Mands Kvittering, skulde være angerløs. Jeg tilstaar gerne efter Lovens 56. Art., Pag. 856, at en nøjagtig Kvittering er det samme som Afskrivelse paa Obligationen, men med den Condition, at saadan Kvittering udgives af Creditor, hvilket ingen kan kaldes for, uden den, som med Rette har Obligationen i Hænde, hvilket og er Lovens egne Ord. Kan og ikke se, at det skiller en Mand fra sin Ret efter en pur Obligation, om han ikke straks underretter Debitor, at den er ham transporteret ved Pantsættelse. Thi, som han venter, at Pantsætteren skal indløse den igen, agter han det unødvendigt at holde sig til Debitoren, førend Nøden det udkræver. Der er og ej noget i Loven mig vitterlig, som forbinder ham til saadan Notification. Efter hvilke Omstændigheder jeg allerunderdanigst ikke skønner rettere, end at jo Commissionsdommen bør forbigaaes, og Mag. Jan Samuel som Selvskyldnere bør indfri fra Regimentsskriver Jacob Jørgensen hans tilligemed Nausis' Enke den 11. Marts

1717 udgivne Obligation med 290 Rd. samt skadesløs Rente fra den 11. Juni 1719 indtil Betaling sker og Proc. Omkostning skadesløs alt imod Regres til vedkommende efter lovlig Adfærd.

Bartholin: Der det ej i nogen Maade er blevet bevist, at Cathrine Elisabeth Nausis har været vidende om, at hendes til Kaptajn Rolfes Efterleverske den 11. Marts 1717 udgivne Obligation var pantsat til Jacob Jørgensen, førend in junio 1724, saa kan hun ej ansees for at have handlet uretteligt, idet at hun har betalt 200 Rd. paa Obligationen og de aarlige Renter til den, som hun havde givet sin Obligation til, og som formenten samme endnu at have i Hænde, hvorom hun saa meget mindre kunde tvivle, siden hun hver Gang nogen Betaling skete, derfor er bleven forsynet med Kaptajn Rolfes Quittantz, som Loven pag. 856, Art. 56, kalder nøjagtig, naar Betalingen ej paa Forskrivelsen selv bliver afskreven. Følgelig kan Mag. Jan Samuel ej heller, som Cautionist og Selvskyldner, forbindes til mere, end Hoveddebitor selv var forbunden til, hvorudover jeg ikke allerunderdanigst kan tilfinde Jacob Jørgensen at nyde mere hos Mag. Jan Samuel end de paa Capitalen resterende 200 Rd. med Rente fra 11. Juni 1724 indtil Betaling sker, imod, at dem begge forbeholdes deres Regres til Kaptajn Rolfes Stervbo, alt efter Commissionsdommen som jeg ialt allerunderdanigst skulde bifalde og tillige ophæve denne Proc. Omkostninger, eftersom ingen af Parterne vinder det, som de i deres Stævninger har paastaaet.

Oksen: Det synes vel, at Jacob Jørgensen nogenledes kunde tillægges Skyld, at han ikke har givet Mag. Jan Samuel Notification om den fra Kaptajn Reetz erholdne Transport, dog al den Stund ej nogen Articul af Loven er vorden fremstillet, hvorved Jacob Jørgensen som Creditor kunde eragtes at have været forbunden sig for Debitorerne Madam Nausis eller Mag. Jan Samuel at anmelde, saasnart deres Obligation som et haandfaaet Pant var kommen udi hans Hænder, ser jeg ikke, at hvad som Kaptajn Reetz imod sin Forskrivning har villet foretage, udi nogen Maade kunde formindske Jacob Jørgensens Ret og Pant. Thi bliver jeg af lige allerunderdanigste Mening med Assessor Falsen.

Og som Commissarierne saaledes ikke var aldeles enige udi deres Meninger, blev de ved Samtale omsider forenede, at siden det kan anses, at Creditor har haft nogen Skyld saavel som Debitor, Skaden da af de øvrige disputerede 90 Rd. imellem begge de nu tvistende Parter kunde halveres, og blev derfor Dommen i den Henseende og afsagt saaledes:

Angaaende de tildømte 200 Rd. med sine Renter bør det have sin Forblivenden ved Commissionsdommen dog saa, at Mag. Jan Samuel desforuden betaler til Jacob Jørgensen Halvdelen af de forfaldne Renter fra 11. Juni 1719 til 11. Juni 1724, og angaaende de øvrige 90 Rd., da bør Mag. Jan Samuel betale den halve Del deraf, nemlig 45 Rd., til Jacob Jørgensen med lige Renter indtil Betaling sker, begge Parter deres Regres efter Commissionsdommen forbeholden. Proc. Omkostninger betaler Mag. Jan Samuel til Jacob Jørgensen 30 Rd. Genpart af Dommen til begge Parter Fuldmægtige leveret.

Nr. 9. Højesterets 3. Commissions Voteringsprotokol 1731-32 S. 6.

Antaget at Samkautionister hæfter pro rata, naar de ikke udtrykkeligt har forpligtet sig een for alle og alle for een. (Jfr. »Studier«, S. 327.)

Nr. 56. Knud Pedersen Scytte contra Maurids Erfing.

Thestrup voterede i denne Sag saaledes: At de trende Cautionister har under den ved Skiftet trufne Accord med Creditorerne indgaaet samtlig at holde Creditorerne skadesløse imod at de vilde lade alt Godset udi Stervboden forblive urørt til Cautionisternes Forsikring, hvilken deres Caution hver Cautionist for sig separatim har med tillagte Forsikringsord underskrevet uden ringeste Præcaution eller Reservation af beneficio divisionis at ville ikkun svare pro qvota, eller for nogen

Tredjepart. Men Maurids Erfing for sig skriver: Denne Forretning holdes i alle Poster og Clausuler. Maurids Erfing. Og Loven udi Pag. 150—51, Art. 14, udtrykkelig melder, at naar der er flere Forlovere, som lover alle for en Sum Penge, saa staar det i Creditors Magt efter udgiven Brevs Lydelse at søge hvilken af Forloverne, han vil een for alle og alle for een m. v. Udi samme Art. gives Regres til Forloverne indbyrdes. Nu kommer dette til, at Cautionisterne har ved Cautionen betinget sig alt Stervboens Middel at forblive udi Stervboen urørt til deres og ej til Creditorernes Forsikring, hvilken Boens Middel siden ved manglende Betaling befandtes bortsolgt, saasom det ej stod i Creditorernes Magt imod deres gjorte Forskrivelse saaledes at hindre, men var fravunden deres Ret dertil, ved det de saa paa Cautionisterne. Naar man nu confererer den bemeldte Lovens Art. med næstforegaaende Art., som fritager Forloveren at svare for umyndige Medforlovere, med mindre de har forskrevet sig expressis verbis alle for een og een for alle, saa supponeres de Ord udi efterfølgende Art. udi alle Cautioner. Har da Maurids Erfing forskrevet sig at holde Forretningen udi alle Poster og Clausuler, saa var det jo Forudposten at holde Creditorerne skadesløse, saa kan allerunderdanigst ikke rettere skønnes, end jo Knud Pedersen Scytte har Ret og Magt at søge Maurids Erfing som een for alle, thi kender for Ret at Maurids Erfing bør efter Knud Pedersen Scyttes Fordring holde sin Caution og betale det resterende af Fordringen, saavidt hos har været at bekomme. Hvorimod Erfing gives Regres til de andre Medcautionister for den øvrige Summa, naar han sin Part har afdraget, og saaledes frafaldes Landstingsdommen. Proc. Omkostning betaler Erfing til Scytte med 50 Rd.

Schouboe: Det er klart, at saaledes som en Mand forbinder sig, saaledes og paa ingen anden Maade er han og pligtig at forholde sig i den Sag, i hvilken han sin Forbinding har fra sig givet. Som da alle obligationes ere strictae interpretationis, og Maurids Erfing med de flere, som caverede sammen, ej har forbundet sig at svare een for alle og alle for een, Condition, som notanter burde have været exprimeret, om den skulde finde Sted, saa kan ej nu tilfindes in solidum at svare, hvor han in solidum ej har forbundet sig. Thi confirmeres den ergangne Landstingsdommen og tilfindes Knud Pedersen Scytte at betale i Proc. Omkostning til Maurids Erfing 50 Rd.

Geheimeetatsraad *Foss:* Var aldeles af samme Tanker. Thi blev derefter Dom afsagt.

Nr. 10. H. P. 1739 S. 204.

En Kvinde, der paa bedragerisk Maade havde tilvendt sig og bortbragt noget Tøj, blev anset med Livstidsstraf. Antaget, at Forholdet ikke kunde føres ind under Tyveribestemmelserne. (Jfr. »Studier«, S. 131.)

Løverdagen den 12. December Anno 1739. Assessor *Svend Krag* som anbefalet Actor contra Delinquentinde *Kirstine Møllers* og *Ane Catrine Espensens*.

Indstævner efter Befaling til Confirmation om ej til Skærpelse en Københavns Magistratsdom afsagt den 26. August 1739, hvorved *Kirstine Møllers* er dømt til at miste sin Hud i Fængslet og derefter indsættes til Arbejde i Spindehuset hendes Livstid, samt selv at betale sin Underholdning og Varetægtsbekostning udi Arresten og til Underfogeden *Oluf Bork* 10 Rd. for hendes med flere i Complot begangne Bedrageri imod Kræmmer *Mogens Mølmand* og *Claudi Brincmand*, og *Anne Catrine Espensens*, som har gaaet *Kirstine Møllers* til Haande udi Bedrageriet, er dømt til at bøde til Conventhusets Fattige 20 Rd. og ligesaa meget til Justitskassen, og saafremt hun ikke kunde betale Bøderne, da arbejde et Aar i Spindehuset.

Assessor *Svend Krag* paastod allerunderdanigst, at Dommen vorder confirmeret, indstiller om den bør skærpes mod *Anne Catrine Espensens*.

Prokurator Andreas Lovsen mødte i Prokurator Laurits Lunaus' Sted, som var befaleet at forsvare Delinquenterne og allerunderdanigst paastod, at de ej straffes som for Tyveri, men som for Bedrageri og Kirstine Møllers med Bøder ansees, og naar Ane Catrine Espensens betaler Bøder, da at befries, dog ej at lide paa Kroppen om hun ikke kan betale Bøderne.

Vota.

Eggers: Formener, hvor baade en er Bedrager og Tyv er større Fare end hvor en af Delene er. Hun har stjaalet og røvet, thi hun har uhjemlede Koster, thi er hun Tyv. Han har declareret, at naar han fik Tøjet eller Penge derfor og de betalede Omkostningerne, maatte de være frie, men som det var i Justitiens Hænder, bør hun som for stort Tyveri kagstryges og brændes paa sin Pande nemlig Kirstine Møllers. Angaaende Ane Espensens confirmerer Magistratens Dom.

Helt: Anser det for Bedrag og ej for virkeligt Tyveri. Hun har pantsat det hun ikke ejede, thi bør hun derfor bøde 3 Lod? og oprette Sagsøgeren Skaden og betale Varetægtspenge. Ane Espensens bør betale 20 Rd. til Conventhuset og lige til Justitskassen. Kan Catrine Møllers ej betale arbejder hun 3 Aar i Spindehuset, og kan Ane Espensens ej betale arbejder hun der et Aar.

Boson: Hun har begaaet Tyveri og banet sig Vejen dertil ved et listigt Paafund. Hun angav sig for en Kone, hvis Dotter skulde giftes og til brugte Tøj, forlangende at Kræmmeren vilde lade det blive paa det lejede Sted til han om Eftermiddagen kunde komme igen og hente dem og hun imidlertid har stjaalet og bortbragt Tøjet fra Staden. Thi tilsidesættes Dommene og hun kagstryges og bør have Tyvsmærke paa sin Pande. Hun bør betale Omkostningen, have Hovedlod forbrudt, her passer sig ej Igæld og Tvigæld siden Kræmmeren aposteriori har taget Forskrivning for Pengene. Ane Catrine Espensens bør for sin Forseelse og bedragelige Forhold straffes med Gabestokken et Par Timer hver Dag i nogle Dage som per majora determineres.

Wartberg: Questio om Kirstine Møllers anses som Tyv eller Bedrageri. In sensu juridico er det ej Tyveri, som er ikkun om nogen tager andens Gods af hans Forvaring mod hans Vilje og Vidende. Her er det leveret til dem med god Vilje. Publico bør have Satisfaction. Denne Sag bør anses efter Forordningen af 1702, at hun bør bøde sine 3 Mark med videre. Her har været et bedrageligt Fortsæt, som er groft. Hun bør bøde sine 3 Mark og arbejde sin Livstid i Spindehuset. Hun bør bøde 20 Rd., Anne Espensens til Conventhuset, og om hun ej betaler, da straffes med Gabestokken, at betale deres Arrestes Omkostninger.

Schack: Kan ikke alene anse Kirstine Møllers som den der er befunden med Underfundighed men dog med Tyveri. Underfundighed, at hun havde en Dotter som skulde giftes. Derved tilbragte sig Kredit, og Tyv ved at bringe Godset fra Staden. Kirstine Møllers at kagstryges og brændemærkes og betale Omkostningerne og angaaende Ane Espensens da confirmerer Com. Dom.

Seckman: Det er efter moralske principia at anse det for Tyveri, naar nogen tilvender sig en andens Vilje. Dette er et stort Bedrageri, thi dikterer han hende en vilkaarlig Straf, Kirstine Møllers bør for svingagtige og bedragelige Omgang bøde 3 Mark og betale Omkostning. Ane Catrine Espensens betaler Bøder og arbejder et Aar i Spindehuset, og øvrige Omkostninger samt de Actor i Dommen (tillagte) 10 Rd. betales af Kvindernes Formue.

Levetzau: Angaaende Møllers refererer sig til Seckman og Ane Espensens betaler 20 Rd. til Conventhuset og om hun ej kan bringe dem til Veje arbejder et Aar i Spindehuset.

Rasmussen: Anser det for stort Tyveri og Møllers stryges til Kagen og bør have Tyvsmærke og Ane Espensens angaaende bifalder Magistratens Dom med Forandring af de til Justitskassen 20 Rd.

von Stöcken: Tilstaar, at Kirstine Møllers er at anse som den største Bedrager og

derfor formener, hun bør bøde 3 Mark og arbejde 3 Aar i Spindehuset. Angaaende Ane Espensens bifalder Magistratens Dom, og om hun ej kan udrede Bøderne, da arbejde et Aar i Spindehuset.

Reventlov: Ligeledes.

von Hagen: Som Seckman.

Hvorpaa Dom blev afsagt.

Nr. 11. H. P. 1743 A S. 466.

Antaget, at et skriftligt Kautionsløfte maatte være bindende for Afgiveren, selvom det ikke var blevet akcepteret af Kreditor. (Jfr. »Studier«, S. 229.)

Løverdagen den 15. Februar 1744. *Kommerceraad Joh. Bidenharen Jacobsen contra Justitsraad Sehested.*

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Dom afsagt af Viborg Magistrat den 6. Februar 1742 angaaende 222 Rd., som afg. Hofretsassessor Herman Frantz Bentzon til Citanten efter Bevis er skyldig, og Justitsraad Sehested har ved Skrivelse lovet i hans Sted at betale. Ved bemeldte Dom er Justitsraad Sehested frikendt for Citantens Tiltale.

Cancelliraad Munthe mødte for Citanten allerunderdanigst: At de ergangne Domme som vrang og lovstridige maatte vorde underkendt og Justitsraad Sehested tilfundet at betale Citanten de omtvistede 222 Rd. med Vekselrente fra 11. Juni 1735 til Betaling sker, samt erstatte Proc. Omkostninger ved alle Retter skadesløs. Dernæst at Borgemester Capitajn Hechlau og Raadmand Arne Dyssel, som har dømt den erg. Raadstuedom, maa vorde tilfundet at concurrere udi Proc. Omkostning, indstillende hvorledes de for deres Dom bør ansees.

Prokurator Horn mødte allerunderdanigst for indstævnte.

Vota.

Albertin: Formener allerunderdanigst: Var Sagen alene om Vekselobligation udgiven 1735 tilligemed Assignmenten paa Sehested, saa kunde Sehested ikke slippe for at betale, siden han har bemægtiget (?) sig sin Stedsøns Effekter, og kom til da til at svare. Men nu er ikke Questio derom, men denne: om Stedfaderen ikke bør betale Pengene efter sit Brev til Citanten, som er saa forbindtlig, at han ikke kan slippe for at betale, hvilket han og mundtligt har lovet, saa at han saa stærk er forbundet, at han bør betale Pengene. At der indvendes, at Citanten har efter Brevet søgt Pengene hos Sønnen, gør ikke til Sagen. Deri har Citanten tjent Sehested, hvorfor han ikke saa slet bør belønnes. Thi concluderer: De i Sagen afsagte Domme forbigaaes og Sehested at betale 220 Rd. Renterne angaaende, derom kunde vel være Disput men han har dog deri entreret for samme, saa at han bør erstatte skadesløse Renter. Til sit forrige Fundament lægger han Lovens Pag. 829 Art. 12. Han bør altsaa betale Vekselrente fra 11. Juni 1735 til Betaling sker og Proc. Omkostninger skadesløs og til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Ursin: Han kunde lettelig conformeret sig med Albertin dersom Jacobsen havde taget imod Cautionen af Sehested, thi det er saa forbindtlig, som det kan være. Thi naar en Contract præsenteres, skal den tages imod, hvis ikke, forbinder det ikke. Det er klart, at han ikke har taget imod Cautionen enten ved Tilstaaelse eller Brev til Sehested, men har i den Sted holdt sig til Sønnen og villet have Betalingen af ham straks. Dermed har han stedse continueret og tillagt, at hans Fader ikke har villet tage imod Assignmenten. Hvorfor han ikke ser, at denne Forpligt kan forbinde Sehested. Thi concluderer den indstævnte Raadstuedom confirmeres. Proc. Omkostninger betaler Citanten med 50 Rd. og til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Eggers: Questio bliver alene, om det af Sehested 1735 den 23. Juni skrevne Brev, er af den Betydning, at han nu derefter kan blive ansvarlig? Han formener, at

dersom det ikke er af saadan Forbindtlighed, saa kan ingen Caution være til, som jo bliver disputabel. Brevets Indhold er tydelig, som er confirmeret ved Sehesteds mundtlige Løfte til Citanten. Sehested har aldrig sagt, at han ikke vilde betale den udgivne Assignment men alene begæret om Dilation. Havde Benzon betalt Penge, saa havde det været en anden Sag, men at Citanten har krævet Summen har været til Faderens Sikkerhed. Sehested har aldrig nævnt i sit Brev at betale til vis Tid men naar han fik Lejlighed, hvori Citanten har været saa føjelig. Det er nok, han tager imod Brevet, han har ikke fornøden at svare derpaa og antage Cautionen. Thi concluderer: De ergangne Domme forbigaaes og Sehested betaler 222 Rd. med simpel Rente 5 pCt. fra 11. Juni 1735 til Betaling sker, saa og Proc. Omkostning skadesløs. Til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Munch: Refererer sig ialt til Eggers.

Jentoft: I lige Maade.

Helt: Er af samme Tanker med Forandring, at Sehested kan ikke betale Renter længere end fra Maningens Dato den 18. April 1736 og det skadesløs, saavel Proc. Omkostninger skadesløs.

Berregaard: Kunde conformere sig med Eggers, men som deraf kunde falde ny Proces angaaende skadesløse Omkostninger, derfor concluderer: Sehested betaler 222 Rd. med skadesløse Renter, i Proc. Omkostning 60 Rd., til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Falsen: Man eviterer gerne at dømme skadesløse Omkostninger, men her kan ikke disputeres skadesløse Omkostninger, hvorfor han concluderer: de ergangne Domme forbigaaes, og Sehested bør betale til Citanten 222 Rd. med Rente 5 pCt. fra 18. April 1736 saavel som Proc. Omkostninger skadesløs. Til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Schouboe: Sehested bør efter sin Forskrivelse betale 222 Rd. med skadesløse Renter fra 11. Juni 1735 eller i det ringeste fra Cautionens Dato 23. Juni 1735. Proc. Omkostning skadesløs, siden Processen rejser sig af et Skadesløsbrev. Til Justitskassen 24 og 5 Rd.

Rasmussen: Af samme allerunderdanigste Tanker.

von Stöcken: Af samme allerunderdanigste Tanker.

Hvorefter Dom blev afsagt. Derefter blev ifølge Hans kongelige Majestæts aller-naadigste Reskript af 17. December sidstleden indført pag. 408 Højesteret for denne Sinde sluttet og ophævet.

Nr. 12. H. P. 1747 A S. 64.

Antaget, at Varer, som var blevet sendt med Skib fra England til Norge, kunde tilegnes af Køberens Dødsbos Kreditorer, uanset at Varerne først var ankommet til Køberens Plads efter hans Død og efter at Boet var erklæret insolvent og uanset, at Sælgeren ikke havde opnaaet Betaling, men derimod solgt Varerne paa Kredit. (Jfr. »Studier« S. 84.)

Mandagen den 20. Marts 1747. *Peder Løchstør paa Enken Rigg & Son af London deres Vegne contra afgangne Jacob Wolfbergs Enke og Arvinger.*

Indstævner til Underkendelse en af Oberhofretten den 13. September 1746 afsagt Dom mellem Citanten som Commissionær for Enken Rigg & Son af London paa den ene og Citatam paa den anden Side. Sagen angaaende, at der imellem ham og afgangne Wolfbergs Enke og Arvinger samt Stervbocreditorer er rejst Tvistighed om nogle Varer, som med en Skipper ved Navn Magnus Bugge skal have været destineret for afgangne Wolfbergs Credit, men da Skipperen Magnus Bugge ved sin Ankomst til Christiania erfarede Jacob Wolfbergs dødelige Afgang, har han efter den ham fra Enken Rigg & Son medgivne mundtlige og skriftlige Ordre oplagt Varen til Enken Rigg & Sons egen Disposition, hvorimod afgangne Wolfbergs Creditorer har tilegnet den Afdødes søgte Credit, saa at de uden at hen-

holde sig til Magnus Bugge eller at indlade sig med ham med nogen Tiltale, som den, der skulde have handlet uretteligen, har erhvervet Arrest paa Varerne og direkte anlagt Søgmaal mod Enken Rigg & Son under Prætext, at Varerne ved Indskibningen skulde have tilhørt Jacob Wolfsberg, og derfor skulde de være forbundne til at gøre Overleveringen til ham, Enken og Arvinger og Stervbocreditorer, da dog disse ikke vilde indtræde i den afdødes Credit mod Betalingsconditionerne (?) at opfylde, men vilde have dem henvist til Stervboet for der at søge en concurrerende Betaling, hvilken deres Paastand af Oberhofrettens Tilforordnede ved deres ovennævnte Dato afsagte Dom er blevet fulgt, og Varen henfundne at tilhøre Wolfbergs Stervbo, og saafremt Varerne enten ved Henlæggelse skulde have taget Skade, eller noget deraf skulde være bortebleven, burde alt saadant med rede Penge refunderes Jacob Wolfbergs Stervboes Creditorer af Peder Løchstør og Cautionist Haagen Nielsen, saaledes som de i Enken Riggs Regning Jacob Wolfberg til Debet findes omførte, hvorved den indstævnte Commissionsdom, som af Oberauditor Oluf Darre den 14. Januar næst forhen var afsagt, skal være stadfæstet, og derimod skal tvende af Commissariernes Eragtninger af 27. Februar og 5. Marts 1745 være tilsidesat og Citanten tilfunden at betale i Proc. Omkostning 60 Rd.

Med denne Stævning mødte paa Citantens Vegne Prokurator Lovsen.

Afgangne Jacob Wolfbergs Stervbos samtlige Creditorer nemlig contraindstævner til Stadfæstelse og Skærpelse ovennævnte Oberhofretsdom, forestillende allerunderdanigst, at det tilstrækkelig skal være at bevise, at de omtvistede Varer tilhører Jacob Wolfbergs Stervbo, med Enken Rigg & Sons Brev og Regning af 11. August 1744, hvorved uden mindste Exception eller Reservation tilstaas, at Varerne er sendte efter Wolfbergs Ordre og for hans Regning og Risiko indskibet udi Magnus Bugges førende Skib Providentia, og at han saavel for Varerne som og saaledes det af dem den 22. September 1744 gjorde Forbud som ubeføjet og ulovligt underkendt, samt Contracitanterne een for alle og alle for een tilfunde at betale Enken Rigg & Son eller Løchstør noget tilstrækkeligt i Reparation og Proc. Omkostning, saa at de kan være aldeles skadesløse. Indstillende, hvorledes de ellers for deres Omgang kan fortjene at anses.

Prokurator begyndte derpaa sin Exception og

Tirsdagen den 21. Marts 1747

allerunderdanigste paastod Oberhofretsdommen allernaadigst confirmeret og saaledes yderligere paakendt, at Peder Løchstør og Haagen Nielsen een for begge og begge for een vorde tilfunden at betale billig Købmænds Interesse af Varernes Værdi, om de ikke i uskadt Stand kan leveres, eller og at betale det efter uvillige Mænds Sigende, og hvad enten de leveres Varerne in natura eller betaler disses Værdi med Penge, Citanten dog vorde tilfunden at betale skadesløse Renter af den Værdi, Varerne kan anslaaes fra 6. Ugesdagen fra den 14. November Anno 1744, da Wolfbergs Stervbos Effekter blev solgt, samt at betale Proc. Omkostning med noget aldeles tilstrækkeligt.

Efter at Prokuratorerne videre havde ventileret Sagen imellem sig blev voteret.

Vota.

Hielmstjerne: Dersom Enken Riggs saakaldte skriftlige Ordre skulde decidere i Sagen, var den snart decideret, thi det er soleklart, at den er kommet post factum, og er Løchstørs Invention. Det Brev til Tolderen af 24. September 1744 er ligeledes postfactum skrevet. Men i alle Contracter i Verden findes noget, som bør holdes saavel af den ene som den anden. Wolfberg har af Rigg & Sons begæret en Del Varer paa Condition af et Aars Credit. I hendes Svar af 28. Juni lover hun og at sende Varerne paa Condition af Betaling til næste Aar. Nu kommer Døden imellem og hindrer Wolfberg i at opfylde sin Contract, altsaa var nu hun heller ikke forbunden at holde den paa sin Side. Dertil kommer, at Varerne kom ham aldrig

til Hænde i hans levende Live. Det eneste han havde at fordre dem efter var nogle Breve. Var han gaaet fallit, og Mad. Rigg, som havde faaet det at vide, holdt dem tilbage, kunde Creditorerne da efter de Breve fordre dem af hende for deri at gøre sig betalt? negatur.

Concluderer: Det paa Varerne gjorte Forbud bør ej komme Løchstør, Haagen Nielsen eller Mad. Rigg & Son til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men de bør for Wolfbergs Stervbos Creditorers Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betales af Madam Wolfberg 5 Rd.

Luxdorph: Varerne har aldrig været i Wolfbergs Værge. De har været oplagt paa Toldboden paa Madam Riggs Regning. Wolfberg kunde formedelst Dødsfald ej fuldbyrde Contracten paa sin Side, altsaa cessere ogsaa Obligationen paa hendes Side. Den af hende givne Credit er alene personel, og kan ej blive arvelig, saa meget mindre, som Varerne ej engang var komne i den crediteredes Værge. Concluderer: At frafalde O. H. R. eller de ergangne Domme, saaledes at de tilligemed Forbudet af 22. September 1744 ej bør komme Citanterne til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, au reste, som Hielmstjerne.

Seckman: De Løfter, som imellem Købmænd gøres, bør være saa hellige, at de ej forandres, uden Brydelse sker i Contracten paa en af Siderne. Den Rettighed, en Købmand faar til Varer, existerer eo ipso momento, som Varerne, efter foregaaende Breve og Aftale paa hans Regning indskibes. Saaledes er det i denne Sag. Wolfberg har forskrevet Varer, begæret et Aars Credit, der er ham tilstaaet, og Varerne paa hans Regning blevne indskibede, altsaa eodem momento blevne hans, og efter hans Død hans Stervbos. Ja, Varerne var assurerede for hans Regning. Regning var ham tilstillet over Varerne. Endelig ankommer de til Christiania, som hans, som Varer for hans Regning, efter hans Begæring sendte. Hvad den skriftlige Ordre angaar, som Skipperen har af Madam Rigg, da er det klart, at den er erhvervet post factum, da den umulig i saadan Hast fra Christiania til London og fra London derhen igen saa hastig skrives og faas straks igen. Concluderer: At confirmere O. H. R. Dom, ophæve P. O. og Rigg betale til J. C. 5 Rd.

Lemvig: At Varerne har været Wolfbergs destinerede, ses saavel af Brevet af 11. August og medfulgte Regning, som af de Mærker (J. W.), som stod paa Varerne, men siden blev udslettede. Men da Skipperen kom til Christiania, fandt Wolfberg død og hans Stervbo opgivet, gjorde Skipperen Ret i at redde Madam Riggs Ret. Concludere: At frafalde O. H. R. Dom og frifinde Citantens for Tiltale, ophæve P. O. og Wolfbergs Stervbo betale J. C. 5 Rd.

Bartholin: Saa klart, som det er, at de af Rigg & Son fra London sendte Varer var destinerede til Wolfberg, saa vist er det, at om de var komne i hans Bo, havde Boets Creditorer og haft Ret til dem, som til andre af Boets Effekter, men nu er de ej kommet i Boet, formedelst Løchstørs og Skipper Bugges Forsigtighed, som ej kan andet end berømmes. Wolfberg havde intet Connossement, det er Kendetegn til, at de troede Skipperen bedre end han. Concluderer: O. H. R. Dom frafalder. Det gjorte Forbud bør ej komme Rigg & Son, Løchstør et H. Nielsen til Præjudice, men de for Tiltale fri at være. P. O. ophæves. Wolfbergs Stervbo betale til J. C. 5 Rd.

Falsen: Lovsens Eloquence og Horns Nonchalance er Aarsag til discrepante Meninger i saa klar en Sag. Saasnart Varer er indskibede for den købendes Regning, har Sælgeren længer ingen Ret til dem. Da Varerne i London blev indskibede paa Wolfbergs Regning var de hans, ligesaa fuldt, som han allerede havde dem i Hænde, og Sælgeren havde aldeles ingen Ret til dem mere. Varerne blev assurerede paa Wolfbergs Regning. Her er Brev af 11. August 1744, med hvilket følger Regning over de af Wolfberg forskrevne Varer, altsaa er de hans, altsaa og Stervboets, følgelig har Creditorerne samme Ret til dem som andre Boets Effekter. Concluderer: At confirmere O. H. R. Dom, ophæve P. O., Citantes betale J. C. 5 Rd.

Schouboe: Beviserne i denne Sag er saa klare for Wolfbergs Stervboes Creditorer, at deres Ret ej kan disputeres dem. Varerne blev indskibede for Wolfbergs Regning, det viser Brevet af 11. August 1744 og medfulgte Regning, og som de blev indskibede og ham tilsendt efter hans foregaaende skriftlige Begæring, var de hans det samme Moment, som de blev indskibede. Havde Skibet blevet forulykket, havde hans Bo nok kommet til at erstatte det. Concluderer: Ut Falsen.

Rantzau: Hvor haard denne Casus end er for Rigg & Son, saa dog beror Questionen alene paa at finde Ejermænden til de Varer, som fra London til Christiania er sendt. Efter al Definition in jure om Contracter bliver man Ejerman til Varer, saasnart de efter hans foregaaende Ordre og paa hans Regning indskibes, altsaa concluderer: Ut Falsen.

Levetzau: I hvad Ordre Skipper Bugge end kan have haft, kunde samme dog ej hindre, at Wolfberg jo blev Ejer af de tilsendte Varer, og altsaa blev og er Creditorernes Ret ustridig. Concluderer: Ut Falsen.

Hvorefter Dom gik.

Nr. 13. H. P. 1749 A S. 75.

Antaget, at Køberen af en fast Ejendom var berettiget til at hæve Købet, fordi Sælgeren havde misligholdt sine Forpligtelser ved ikke at have præsteret frit Skøde. (Jfr. »Studier« S. 271.)

Onsdagen den 26. Marts 1749. *Johan Georg Egnér contra Johan Christian Ratke.*

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Københavns Raadstuedom afsagt den 18. Juli sidst afvig angaaende Køb om et Hus paa Christianshavn afgangne Madam Stolle forhen tilhørende, som Citanten ved Missive af 28. Marts 1747 med bemeldte Ratke skal have indgaaet, men formedelst Ratke ikke efter den i Missiven foreskrevne Termin skal have villet eller kunnet modtage de Penge, Citanten ifølge Missiven var forbunden at erlægge til Afdrag paa Købesummen og virkelig ved tvende Notarialbeskikkelser skal have ladet anpræsentere over og ikke under den videre Mislighed paa Ratkes Side, saa forment Citanten sig ikke at være pligtig at vedblive Købet den derom gjorde Accord formedelst de Ubilligheder, som ham deraf til Skade og Præjudice kunde flyde, men ved den sidste Notarialbeskikkelse skulde have frasagt sig Købet, ved hvilken Dom Citanten er bleven tilfunden ej alene at vedblive Købet og derefter at betale Købesummen 2750 Rd. med skadesløs Rente fra 11. Juni 1747 m. v., saa og erstatte Proc. Omkostning skadesløs.

Prokurator Lowson paastod paa Citantens Vegne de i Sagen ergangne Domme vorder tilsidesatte saaledes, at de ej kommer ham til Præjudice i nogen Maade, men at han angaaende dette Køb for Johan Christian Ratkes ubeføjede Tiltale vorder frifunden, og Ratke vorder tilfunden at betale ham Proc. Omkostning med noget tilstrækkeligt.

Prokurator Riis paastod derimod Raadstuedommen confirmeret, samt at Citanten vorder derimod at betale Proc. Omkostning med noget tilstrækkeligt og ikke skadesløs.

Vota.

Assessor *Suhm*: Endskønt Loven i 5. Bog 1 og 2 Art. melder, at alle Contracter bør holdes og efterkommes i alle deres Ord og Clausuler, saa er der og mange Contracter i en eller anden Post forandres, som nøje bør iagttages. Sagen er af lige Beskaffenhed her. Citanten har indgaaet en Contract med Ratke om et Hus og i Contracten egentlig denomineret, hvor meget der skulde staa i Huset og udbetales af Summen, der endvidere ved et Brev af Egnér igentaget at betale imod, at han nød et frit Skøde til forestaaende 11. Juni paa Huset, hvilket man maa tro, han har gjort i den Henseende, han kunde faa Penge i Huset, da han efter Contracten ej kunde faa Penge, og som han har ifølge Contracten erbudet Penge imod at

faa Skødet, men ej kunnet faa samme, det han dog efter det en Gang passerede skulde have, saa har han ved Rekvisition forlangt Skøde men blevet henvist til at faa af Skifteretten. Og som Conditionerne lyder paa, at Citanten skulde have et frit Skøde, det han ej har faaet. Citanten derimod har paa sin Side villet præstere, hvad han burde, saa formener, at Ratke ikke med nogen Føje har haft Aarsag til at søge ham, hvorfor han skulde concludere: At de ergangne Domme bør frafaldes og ej komme Citanten til Præjudice i ringeste Maade, men han for Tiltale af Ratken være fri, skulde ophæve P. O. og Ratken betale 5 Rd. til Justitskassen.

Klevenfeldt: Citanten har ej paa anden Maade staaet i Ratkens Sted med Købet, end at Conditionerne skulde fyldestgøres, og naar Ratken vilde have Købet skulde staa ved Magt, kunde han efter Brevet ogsaa skaffet ham Skødet til den bestemte Tid, da Citanten præsenterede Pengene, ja, Ratken burde endvidere, da Requisitionen skete til ham om Skødet, set Citanten forsynet med det, og som Ratken ej efter Brevet har skaffet ham saaledes Skøde, saa ser ikke Citanten at kan forbindes at holde Købecontracten, og saa meget mere, siden Citanten har præsteret Pengene, men den anden Skødet og derfor skulde concludere: At frafalde de ergangne Domme og frifinde Citanten for Ratkes Tiltale i denne Sag. Ophæves Proc. Omkostning og Ratken betaler 5 Rd. Justitskassen.

Hielmstjerne: Det er klart, at da Rudiger udgav Concept (til) Skødet, var han ej dertil competent, siden Enken ej havde underskrevet det, og da Enken døde, er det sket, at Ratken formedelst det ej var underskrevet af Enken, har frasagt sig det, og ved Rasmussen er Citanten kommen i Ratkens Sted i Købet. Questio bliver om Contracten mellem Citanten og Ratken af begge er blevet opfyldt. Negatur, thi Ratken har ej kunnet skaffet ham Skøde, derimod har Citanten præsteret alt, hvad han har forpligtet sig til ved Penge at anpræsentere imod Skødet. Og som Citanten saaledes ej har kunnet faa Skøde, har han været nødt til at frasige sig Contracten og Købet. Skulde concludere: At frafalde de ergangne Domme, saaledes at Citanten bør være fri for Ratkens Tiltale, hvorimod Ratken forbeholdes Regres enten mod Rydiger eller Vedkommende. Skulde ophæve P. O. og Ratken betale 5 Rd. til Justitskassen.

Luxdorph: Det er klart, at da Brevet passerede imellem Parterne, var Ratken aldrig i Stand til at hjemle ham Købet, thi Rudiger havde ikke paa en lovlig Maade solgt Ratken det paa Stolles Enkes umyndige Barns Vegne som Formynder. Hvad Sagen egentlig angaar, da ligesaa vidst en Contract paa begge Sider bør holdes, saa ustridig er det, at denne Contract ej er bleven holdet. Det fornemmeste, som Ratken skulde efterkommen, det var at skaffe Skøde, og det har han ej kunnet præstere. Skulde concludere: At frafalde de ergangne Domme, saaledes at de ej kommer ham til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men han for Ratkens Tiltale at være fri. I. P. O. betaler 80 og 24 og 5 Rd. til Justitskassen.

Munch: Det Dommen indeholder imod Citanten, at han har indflyttet i Huset og derfor ej kan fragaa Købet, kan ej holde Stik, thi han har indflyttet i Huset i Haab om at faa Skøde, som han siden ikke har kunnet faaet, og ligesaa pligtig Citanten var at præstere Pengene til den fastsatte Tid, ligesaa pligtig og Sælgeren være at meddele ham Skøde. Det første har Citanten efterkommet, men det andet har Ratken ej efterkommet, og da Citanten saa, han ej kunde blive hjemlet Købet, flyttede han ud af Huset hvilket han havde den største Ret til. At der vil siges, det kunde være ligemeget, naar han fik Skødet, da formener dertil nej, siden han hverken kunde faa Penge paa Huset eller gøre den Indretning, som han vilde, i Huset. Det eneste, der kunde prætenderes af Citanten er Leje for det, han boede i Huset, hvilket er en Sag Vedkommende faar at søge. Skulde concludere: At frafalde de ergangne Domme, saaledes at de ej kommer ham til Præjudice eller Pen-

ges Udgift i nogen Maade men at han for Ratkens Tiltale bør at være fri. P. O. op-
hæves. Til Justitskassen betaler Ratken 5 Rd.

Bartholin: Skulde ligeledes frafalde de ergangne Domme og samme ej komme
ham til Præjudice, men at han for Ratkens Tiltale at være fri. Skulde ophæve
P. O., men om majora bliver, da determinere han P. O. til 50 Rd. og Ratken
da at betale 24 og 5 Rd. Indstillede, om der ej kunde sættes i Dommen, at naar han
betaler et halvt Aars Husleje bør han være fri for Tiltale.

Schouboe: Skulde frafalde de ergangne Domme, at de ej bør komme ham til For-
nærmelse eller Penges Udgift i nogen Maade, men han at være fri for Ratkens
Tiltale. Kan ej melde noget om Huslejen, siden der ej er paatalt a prima instantia.
Anl. P. O. da formener, at Ratken bør betale Citanten i P. O. 50 Rd. og 24 og 5 Rd.
til Kassen.

Rosenkrantz: Skulde ialt være enig med Conferensraad Schouboe.

Støcken: Ut Luxdorph.

Rantzau: Skulde frafalde de ergangne Domme og frifinde Citanten for Tiltale,
ophæve P. O. og tilfinde Ratken at betale 5 Rd. til Justitskassen.

Juell: Ut Luxdorph.

Reventlau: Er enig med Schouboe om Dommen, compensatio expensis og for-
mener, at det kunde tilføjes i Dommen om Huslejen.

Assessor Suhm: Refererer sig til Hr. Kammerherre Rosenkrantz, saavidt P. O.
angaar.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 14. H. P. 1751 A S. 180.

*Antaget, at de legale Arvinger efter en meget gammel Kvinde, der paastodes
at have været ganske vanvittig, ikke kunde anfægte hendes Salg af den hende til-
hørende Ejendom til et Tyende for en Købesum, der laa væsentlig under Ejen-
dommens Værdi, da Enken ikke havde været umyndiggjort, og hun ikke selv i le-
vende Live havde vist Tegn paa Utilfredshed med Salget. (Jfr. »Studier« S. 238.)
Justitsraad Chrysten Klarup og Vægterløjtnant Zacharias Meinertsen som con-
stitueret Værge for afgangne Karen Jensdatter, afg. Thue Thuesens Efterleverske
contra Svend Olsen, Vognmandskarl her i Staden.*

Indstævner allerunderdanigst til Forandring og aldeles Underkendelse en af
Conferensraad og Justitiarius de Schouboe og Justitsraad og Generalprokurør Lux-
dorph som Commissarier den 8. Juli 1750 mellem Parterne afsagt Dom, anlangende
at bemeldte afgangne Karen Jensdatter udi hendes høje Alderdom og aldeles van-
vittige Tilstand skal have ladet sig forføre til at sælge en hende tilhørende og i
Adelgaden beliggende Gaard til Svend Olsen for 666 Rd. og 4 Mk., da dog samme
Gaard efter den derover tagne Vurdering skal være 1000 Rd. værd m. v. Commis-
sarierne har ved ovenmeldte Dom ved Magt kendt den saakaldede og imellem
Karen Jensdatter og Svend Olsen om bemeldte hendes Gaard den 24. Maj 1748
oprettede Købecontract, og derefter tilfunden Citanterne for den Svend Olsen
tilføjede Ophold og Skade samt paaførte Proc. Omkostning at betale til Svend Ol-
sen een for begge og begge for een 100 Rd. m. v. Med denne Hovedstævning mødte
paa Citanternes Vegne Prokurator Lovsen.

Svend Olsen contraindstævner ovenmeldte Dom til Confirmation og Skærpelse,
foregivende, at Zacharias Meinertsen i Qualité af Enkens constituerede Værge, saa
og Justitsraad Klarup og Jens Bjerring som hendes foregivne Arvinger, paa alde-
les utilstrækkelige og urigtige Fundamenter har søgt at omstyrte ovenmeldte Kø-
becontract. Med denne Contrastævning mødte paa Svend Olsens Vegne Prokura-
tor Anchersen. Prokurator Lovsen begyndte sin allerunderdanigste Reces og

Mandagen den 3. Maj 1751

allerunderdanigst paastod, at Commissariernes Dom ikke bør komme afgangne

Karen Jensdatters Stervbo og Arvinger ej heller Justitsraad Klarup og Vægterinspektør Meinertsen til mindste Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men at den den 24. Maj 1748 oprettede her omtvistede Købecontract som aldeles Ulovlighed og højst mistænkelig vorder kendt uefterrettelig død og magtesløs at være, og at Svend Olsen, som formentlig Køber efter samme Contract, vorder tilfunden til afgangne Karen Jensdatters Stervbo og Arvinger at fra sig levere den tilkøbte Gaard i samme Stand, som han den tiltraadte samt for de der af imidlertid oppebaarene Lejer og Indtægter at gøre Rede og Rigtighed og endelig betale denne aftvungne Proc. Omkostning til Klarup og Meinertsen med noget tilstrækkeligt. Hvorledes Svend Olsen, den i Sagen brugte Lavvæрге, Vitterligheds mænd og Concipister for deres Omgang kan fortjene at anses, det indstilles allerunderdanigst.

Prokurator Anchersen paastod allerunderdanigst Commissariernes Dom confirmeret og derhen skærpet, at saavel Justitsraad Klarup og Vægterinspektør Meinertsen som og en foregivende Arving Jens Bjerring vorder tilfunden een for alle og alle for een at betale Svend Olsen noget tilstrækkeligere i Reparation for lidte Ophold og Skade, end ved Commissionsdommen er kendt, saavel som Proc. Omkostning skadesløs samt at de af Klarup og Meinertsen mod Svend Olsen brugte Beskyldninger og Expressioner vorder mortificerede.

Tirsdagen den 4. Maj 1751

blev voteret som følger:

Vota.

Justitsraad *Suhm*: Alt, hvad Lovsen har haft mod denne her omtvistede Købecontract at sige, passer sig ikke paa denne Sag. Han besværer sig over, at hun ikke har betjent sig i dette Tilfælde af sin sædvanlige Lavvæрге, Justitsraad Klarup, som kunde have solgt den mere fordelagtigt for hende, og drog i Betænkning at sælge den for 1000 Rd., da hun derimod solgte den ringere. Men det er et Salg, hun har gjort med fri Vilje, og fordi hun undte Svend Olsen vel. Enke maa bruge hvad Lavvæрге, hun vil, og Klarup havde ingen Føje til at paatale dette Køb, saalænge Enken ikke betredigede sig derover og klagede over, at hun var bleven bedraget eller forført dertil. Contracten har alle sine Formaliteter og Lovens requisita er deri observerede, og den er bleven tinglyst. Den hende paakastede Beskyldning af Vanvittighed er ikke bevist, hun er ej heller for saadan af Øvrigheden declareret. Hun havde sin fulde Sans, da Contracten blev sluttet. Den blev oplæst for hende, og hun var med den tilfreds og declarerede, at hun vilde unde Svend Olsen Gaarden for 1000 Rd., eftersom hun var fornøjet med ham og vilde blive i Gaarden hos ham. Hun erklærede sig og misfornøjet med Klarup, der, som den der havde underskrevet det mellem hende og afgangne Mand oprettede Testamente, og den (?) eventuale Arving muligt har vist for megen Myndighed og Egennyttighed. Klarup var incompetent til at paatale denne Sag. Det viser just ovenmeldte Testamente, som viser, at længstlevende skal beholde alt, som først efter dens Død skulde falde til Lovens Arvinger, hvoraf Klarup siger sig vel at være een, men har ikke legitimeret sig. Over alt kunde han derfor ej paatale en Contract, som hun i levende Live med fuld Sans, med fri Vilje lovformelig indrettet, har sluttet, og stod det til hende, at disponere over hendes eget, som Arvingerne ej førend efter hendes Død havde Rettighed til. Men de har søgt at gøre hende umyndig i levende Live og derfor faaet af Magistraten en constitueret Væрге, Meinertsen, som siden har gjort fælles Sag med dem. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen. Klarup og Meinertsen betaler Svend Olsen i P. O. 60 Rd. og til J. C. 24 og 5 Rd.

Klaumann: Karen Jensdatter var vel meget gammel, da Contracten blev sluttet, men det er aldrig bevist, at hun manglede noget paa sin Sans. Hun har heller aldrig klaget over Købet, men vist sig derimod meget veltilfreds, eftersom hun undte Svend Olsen vel. Var derimod ikke tilfreds med Klarup, som af Vidnerne er

forklaret. Testamentet bandt ej Hænderne paa hende, at hun jo maatte sælge. Klarup og Bjerring har end ikke legitimeret sig som Arvinger. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen. Citanterne een for alle at betale i P. O. 60 Rd. og til J. C. 24 og 5 Rd. Indstiller, om Lovsen ikke fortjener Mulkt for sin uforholdne Vidtløftighed i denne Sag.

Hielmstjerne: Skal det kaldes en Velsignelse at opnaa en høj Alderdom, da maa man tilstaa, at Klarup har søgt deri at gøre alt muligt Skaar, da han har villet gøre hende til imbecil og umyndig, har registreret hendes Bo i levende Live, villet ej engang unde hende at beholde en Pige, som hun gerne vilde. Contracten er lovformelig et quoad formam et quoad materiam. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen

Lassen: Refererer sig til Hielmstjerne, men indstiller om Svend Olsen, som er paatvungen vidtløftig Proc. og Omkostning, ej bør nyde i den P. O. 200 Rd.

Etatsraad Munck: Om Enken Karen Jensdatter havde paaanket Contracten, og hun eller Meinertsen havde sagt det, som Lovsen her har sagt, nemlig at hun ej begreb Contractens Indhold, at den sub dole var tilvejebragt, kunde den have blevet underkendt, men ingen burde nu, da hun baade førend og efter Contracten har erklæret sig dermed at være veltilfreds. Det er bevist, at hun var ved fuld Fornuft ved Contractens Sluttelse, og Enke maa tage til Lavværge, hvem hun vil, efter Loven. Er ej heller i mindste Maade bevist at være vanvittig. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen

Rosenkrantz: Klarup har ej alene ikke bevist den Enke paaskyldte Vanvittighed, men det er derimod med Vidner bevist, at hun ikke var det, og med god Vilje og velberaad Hu og fuld Sans har solgt sin Gaard Svend Olsen, hvilket Salg hun siden aldrig har besværet sig over. Svend Olsen er og intet ondt eller Bedrag overbevist. Contracten er lovformelig indrettet og Lovens requisita i alle Maader derved observerede. Confirmerer Commissionsdommen

Falsen: Contracten har Lovens requisita. Enken har ej været skilt med den Frihed at raade over sit eget. Hun var ej gjort umyndig. Men det er vist, at Svend Olsen har betjent sig af det ascendant, han havde over hende. Thi han havde tilforn budt hende 1000 Rd., men fik den siden hende snakket fra 1000 Rd. Han var nu domestique i Huset og hun en ældgammel Kone. Det var af consequence om domestiquer, som til Arvingernes Præjudice kan have deres Herskab til at advantage sig, ej alene deri skulde nyde Medhold, som her ej anderledes kan ske, eftersom her er lovformelig Contract, men endog nyde noget i Reparation og Omkostning af Arvinger, som paataler deres Ret. Gamle Folk bliver som til Rov og Bytte for dem, der er om dem. Testamentet viser, at Manden undte Lovens Arvinger alt Efterladenskabet efter begges Død. Klarup kan ej lastes at have paatalt denne Contract, da han selv havde hørt, at Svend Olsen tilforn havde budt hende 1000 Rd. Naar han derfor ifølge observansen af Lovens requisita vinder sin Sag, bør han dog ej nyde Omkostning. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen. P. O. paa begge Sider ophæves. Citanten til J. C. 5 Rd.

von Stöcken, Kammerherre: Det er med Vidner bevist, at Karen Jensdatter var meget gammel og skrøbelig, svagsynet og tunghør, men det er ej bevist, at hun var vanvittig, hun er ej heller blevet gjort umyndig af Øvrighed. Klarup har incompetent inveneret sig i denne Sag. At Magistraten satte hende en Værge, Meinertsen, var efter Klarups Ansøgning, og blev hun dog ej derved erklæret umyndig. Han blev alene sat for at gaa hende til Haande med Raad og Daad. Og som Klarup og Meinertsen har været incompetente til denne Proces, bør de betale Omkostning. Concluderer: Som Munck.

Kammerherre von Plessen: Lovsen har villet gøre Enken alene til usufructuaria af Gaarden efter Testamentet, som dog gjorde hende til Ejer af alt Efterladenskab. Concluderer som Munck.

Rantzau: Loven kan umuligt sætte Regel for hver en casus particularis. Derfor har den sat regulas generales, som bør følges. Ingen kan juridice siges umyndig, uden den, som enten er det formedelst Ungdom, eller formedelst Vanvittighed af Øvrighed erklæres derfor. Concluderer: At confirmere Commissionsdommen
Hans Excellence von Reventlow: Klarup burde bedre have vigileret for sin egen Interesse og andraget Enkens Beskaffenhed for Magistraten før Købet blev slutet, men nu er det for sildig at omstøde det som lovformelig Instrument, concluderer: At confirmere Commissionsdommen
Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 15. H. P. 1751 S. 547.

Antaget, at Indsigelser om Afbetalinger paa en Panteobligation ikke kunde gøres gældende overfor godtroende Erhverver af Obligationen, da Betalingerne ikke var blevet afskrevet paa Pantebrevet. (Jfr. »Studier« S. 146.)

Tirsdagen den 25. Januar 1752. *Svend Jacobsen Schagnæs contra Prokurator Tyrholm.*

Indstævner til Forandring en Oberhofretsdom afsagt den 8. October 1748, be-
træffende tvende Citantens til afgangne Peter Berg den 17. November 1742 og 30.
August 1743 udgivne Lastehandlingscontracter tilsammen paa Capital 441 Rd. 3
Mark og 1 Sk., som Berg skal have overgivet til en Hollænder udi haandfaaet Pant
uden Citantens Foregivende, og uden at bekendtgøre den leverede Trælastes Beløb
eller de gjorde Likvidationer m. v., ved hvilken Dom Citanten er dømt at indfri
sine Contracter med 441 Rd. 3 Mk. og 1 Sk. og betale i Proc. Omkostning 40 Rd.

Prokurator Horn paa Citantens Vegne paastod den indstævnte Dom underkendt,
saaledes at Prokurator Tyrholm paa Hollænderen Jacob Arnoldus de Lamères
Vegne bør tage, i Fald Likvidationsregningen ej bliver ved Magt kendt, imod Lik-
vidation for, hvad Citanten lovlig og retmæssig faar til Gode hos afgangne Berg
for leveret Tømmer til Afdrag i Citantens til Berg udgivne Obligationer, samt at
Prokurator Tyrholm paa Lamères Vegne bør betale Proc. Omkostning for alle
Retterne.

Prokurator Lovson paastod den indstævnte Oberhofretsdom confirmeret som
vel grundet med noget tilstrækkeligt i Proc. Omkostning.

Vota.

Suhm: Citanten har udgivet sin Panteforskrivning for en Capital paa 400 Rd. til
afgangne Berg, saaledes at han derfor skulde i en vis Tid levere Trælast, og paa
lige Maade har med videre udgivet en ligesaadan Panteobligation, hvilke tvende
afgangne Berg har overgivet Lamère udi haandfaaet Pant. Da dette er sket præ-
tenderer Citanten, at ligesom han havde gjort Leverance, det da maatte afskrives
paa Obligationen. Questio bliver da altsaa, om disse tvende Panteobligationer bør
komme til Likvidation, og da formener Nej. De bør betales efter Stilen, som de
indeholder, og derudi meldes ej om nogen Likvidation. Altsaa ser ikke, at Citanten
kan befries for at betale den søgende Summa, saameget mere, som man ved ej
hvorledes Leverancen var sket, og om Schagnæs virkelig tilhørte Tømmeret. Skul-
de concludere: At confirmere Oberhofretsdommen. Tilfinder Citanten at betale
i P. O. 60 Rd. og 24 og 5 Rd. til J. C.

Klaumann: Naar nogen udgiver Panteobligation, faar han taale den lovligen trans-
porteres, og som Citanten ej har vigileret, om han noget har betalt, at det er ble-
vet afskrevet paa Obligationerne, saa concluderede: At forbigaa indstævnte Dom
og tilfinde Citanten at betale hans udgivne Obligationer med 411 Rd. med simpel
Rente fra 22. October 1745 imod Regres, som Citanten bedst ved. P. O. ophæves.
Til Justitskassen betaler Citanten 5 Rd.

Luxdorph: Maa beklage Citanten, men ser dog ikke, den fremlagte Købmandsbog

kan blive ham til Frelse, da det ej er bevist dermed, at Tømmeret har hørt Citanten til, og om det end var bevist, saa ligger her dog hans rene Panteobligation, som han faar betale, hvorfor han skulde concludere ut Klaumann og tilfinde Citanten at betale 100 Rd. i P. O. Skulde majora blive til Oberhofretsdommens Confirmation, da er han enig med Suhm.

Munck: Da Citanten har forsømt, om han har gjort Leverancer, at faa det afskrevet paa Panteobligationen, saa har han sig selv at takke, at han nu maa betale, allerhelst Panteobligationen er i Tredjemands Hænder, som ikke kan eller bør tabe noget. Det eneste, som Citanten kunde hjælpes ved, er at der ikke er nævnt Rente og altsaa kan ej betale den, førend han derfor er søgt. Skulde concludere, at han bør betale sine tvende udgivne Panteobligationer med skadesløse Renter fra 12. October 1745 til Betaling sker. P. O. ophæves. Til Kassen betaler Citanten 5 Rd.

Rosenkrantz: Da intet er afskrevet paa Panteobligationerne, saa ser ikke Tredjemand i hans Ret kan præjudiceres. Skulde concludere ut Munch.

Bartholin: Havde Lovsen taget Contrastævning, burde Citanten betale skadesløs Omkostning. Skulde concludere ut Suhm.

Falsen: Ligeledes.

Juel: Var af samme Mening ut Suhm. P. O. til 50 Rd.

Seidelin: Da Citanten ved sine tvende Obligationer har vedkendt sig at være skyldig 411 Rd., og der intet er afskrevet paa dem, saa er Loven klar, at han bør samme indfri. Skulde derfor concludere at confirmere Oberhofretsdommens Dom, tilfinde Citanten at betale 60 Rd. i P. O. samt 24 og 5 Rd. til Justitskassen.

Schouboe: Ligeledes af Mening med Seidelin.

von Stöcken, Rantzau (der findes intet Votum anført).

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 16. H. P. 1752 S. 230.

Antaget, at en Kontrakt om Køb af et Parti Smør for en Pris, der laa paa omkring Halvdelen af Markedsprisen, ikke kunde tilsidesættes, endskønt det muligvis maatte antages, at Køberen havde benyttet sig af Sælgerens Pengemangel. (Jfr. »Studier« S. 245.)

Niels Madsen Illum contra Oberstløjtnant Franz Rantzau de Bentzen.

Indstævner allerunderdanigst til Confirmation og Proc. Omkostnings Erstatning en imellem Parterne den 2. October 1750 afsagt Nørrejylland Landstingsdom, hvorved Oberstløjtnanten er tilkendt at erstatte Citanten den Skade og Afgang, ved Oberstløjtnant Benzens mislige Smørhandling skal have taget.

Oberstløjtnant de Bentzen contraindstævner ovennævnte Dom til Underkendelse. Sagen anlangende et Smørkøb, som Citanten har villet paatyde Contracitanten med ham at have indgaaet. Paa Citantens Vegne mødte Prokurator Horn og begyndte sin allerunderdanigste Reces, som han

Tirsdagen den 13. Juni 1752

sluttede med saadan allerunderdanigste Paastand, at Landstingsdommen vorder alene confirmeret og Oberstløjtnant Bendtzen tilfundet at betale Proc. Omkostning med noget tilstrækkeligt.

Paa Oberstløjtnant Bendtzens Vegne mødte Doctor juris, Prokurator Wartberg og alene paastod, at Landstingsdommen ej bør komme Oberstløjtnant Bendtzen til Præjudice eller Penges Udgift, men at han for Citantis ubeføjede Tiltale aldeles vorder frifunden og tilfunden at nyde Proc. Omkostning tilstrækkelig.

Vota.

Weyse: Kan ej se, paa hvad Maade Bendtzen kan gaa fra den en Gang med Citanten sluttede Contract om Smørkøb af 10 Tønder af 14 Rd. Tønden, saa meget mere som Illum i Kraft af samme derefter sluttede Accord med Paus om disses

Forhandling af 26. Rd. Tønden. Bentzen er endvidere overbevist at have indgaaet ovenmeldte Accord med Illum, da han retracterte, skrev Illum Paus tvende Breve til og undskyldte sig, at ej kunde holde sin Contract, siden Bendtzen ej holdt sin. Concluderer at confirmere Landstingsdommen. Bendtzen betaler i P. O. 50 Rd. og til J. C. 24 og 5 Rd.

Suhm: Enten har Bendtzen været meget ilfærdig med sin Smørhandel, for at blive af med et stort Cquantum paa en Gang eller han siden har fortrudt at sælge det saa godt Køb. Quod semel placuit, postea non displiceat. At han har indgaaet Contract med Citanten at sælge ham 10 Tdr. Smør af 14 Rd. er endvidere bevist. Concluderer som Weyse.

Klevenfeldt: Efter strictum jus er ej meget i denne Sag for von Bendtzen at sige, da han af Vidnerne bevist at have indgaaet ovenmeldte Contract med Citanten. Men naar man betragter Omstændighederne, saa er det ene Vidne, Jochum Pløcke, som var Commissionær og er en lovfældet Mand. Det andet Vidne var ej overværende ved Contractens Slutning, men Illum kom siden og sagde ham dens Slutning, saa der er kuns et eneste Vidne, som har været overværende, og er altsaa alene semiplena probatio. Og lader det desuden utrolig, at en Landmand Anno 1748 skulde have solgt Smørret saa godt Køb, da Illum straks derpaa fik 26 Rd. for det, han gav 14 Rd. for. Indstiller om ej saaledes kunde concluderes. Naar Bendtzen betaler til Illum hvad han til H. Paus den 21. October 1748 har maattet betale efter Bytingsdommen af 16. September 1748, bør han for det øvrige for Illums Tiltale fri at være. P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Illum 1 Rd.

Lassen: Det er muligt, at alt hvad i Sagen passeret er proforma, men imidlertid er Bendtzen overbevist den Contract, han som myndig Mand med Citanten har sluttet. Concluderer som Weyse.

Ahrenstorff: I ældre Tider blev en Købecontract ikke anset for gyldig uden naar Overleveringen var sket. Betragter man Prisen, som Bendtzen i Dyrtid solgte Smørret for, er det utroligt at en klog Mand solgte for saa godt Køb. Men det ses derfor, at han trængte til Penge. Overalt er Contractens Indgaaelse overbevist Bendtzen m. v., ved og med hans egen Commissionær Pløcke, som har tilstaaet Contractens Slutning. Concluderer som Weyse.

Bartholin: Skönt her er kun mundtlig Aftale mellem Køber og Sælger, som dog siden samme er overbevist er der juxta strictum jus ej noget for Bendtzen at sige. Men som her er dog adskillige Omstændigheder, der militere for Bendtzen og viser, at Contracten paa hans Side ej aldeles bona fide er indgaaet, da han har betjent sig af Bendtzens Pengemangel, concluderer som Klevenfeldt.

Schouboe: At der har været sluttet Contract imellem Illum og Bendtzen, derom er ingen Tvivl, men endnu mindre, at Illum har søgt at trække ham op, og er det troligt, at al den Handel mellem Paus og Illum er proforma. Concluderer: Naar Bendtzen betaler 26 Rd. til Illum for hver Tønde Smør, bør han for videre Tiltale fri at være. Til J. C. betaler hver af Parterne 5 Rd.

von Støcken: Endskönt der skimter baade Bedrageri og Spilfægteri under denne Sag, saa kan dog ej dømme uden efter strictum jus. og da er her en ren Aftale imellem Bendtzen og Illum, overbevist Bendtzen, som aldrig har nægtet den, men søger at slippe med at han havde betænkt sig, som ej kan dispensere ham fra en sluttet Contract. Concluderer som Weyse. P. O. 40 Rd.

Rantzau: Det er troligt, at Bendtzen har været i Pengetrang og er faldet i snedige Hænder. Concluderer som Schouboe.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 17. H. P. 1755 A S. 507.

Antaget, at en Aftale om Overdragelse af et Operaprivilegium ikke kunde anfægtes af Erhververen under Henvisning til, at Privilegiet, som Følge af Ændringer

indtraadte efter Aftalens Indgaaelse, ikke længere havde samme Værdi som paa Aftalens Tidspunkt. (Jfr. »Studier« S. 262.)

Pietro Mingotti contra Paulo Schalabrini.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Københavns Raadstuedom af 4. Juni sidstleden, som tilfinder Citanten at betale til Paulo Schalabrini fra Fasten 1753 til Aarsdagen 1754 den Summa 600 Rd., og derefter aarlig til ham og Hustru at erlægge lige Summa, saalænge Citanten her lader opføre Opera, hvorimod de bliver pligtige at gøre Tjeneste ved Opera, naar det forlanges, paa Grund af et Project, som ikke af nogen af Parterne er underskrevet.

Paa Citantens Vegne paastod Prokurator Anchersen Raadstuedommen tilsidesat saaledes, at den ej geraader Citanten til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men at derimod Bytingsdommen vorder confirmeret, og Schalabrini tilfunden at erstatte P. O. for alle Retter med noget tilstrækkeligt.

Paa Schalabrinis Vegne paastod Cancelliraad Sonne Raadstuedommen confirmeret og derhen skærpet, at Mingotti tillige bør betale Schalabrini Renter af de nu allerede under Processens Drift forfaldne Laans Afgift, saaledes at det ene fra Midfaste 1754 og af det andet fra Midfaste h. a., til Betaling sker samt og Proc. Omkostning skadesløs, og desuden for hans urigtige Benægtelser og Trættekærlighed med Mulk at anses.

Vota.

Grev Rantzau efter Tilladelse voterede først. Mingotti og Schalabrini har paa slet Papir skrevet deres Propositioner og Accorder, som i Hofskriverstuen er blevet indleveret uden nogen Underskrift af begge, men de har begge troet sig vel forvaret, siden Contracten i Hofskriverstuen var indleveret. Concluderer at confirmere Magistratens Dom, ophæve P. O., Mingotti betale til J. C. 5 Rd.

Suhm: Sagen har sin Oprindelse af en Del Foreningspunkter mellem Schalabrini, som har afstaaet sit Operaprivilegium til Mingotti paa Condition, at Schalabrini som Kapelmester og hans Hustru som Bouffa skulde nyde 600 Rd., saalænge Opera blev opført, hvilket Mingotti har vedtaget og i Hofskriverens Nærværelse er ratificeret, altsaa kan, hvad som siden er passeret, ej forandre Vedtægten. Concluderer som Rantzau, men hver af Parterne betale til J. C. 5 Rd. siden ingen af dem vinder sin Paastand.

Klevenfeldt: Mingotti har ved Skrivelse in Septembri 1752 saa godt som villet betle sig Forlig til. Endskønt Contracten ikke er underskrevet af Parterne, men attesteret af Hofskriveren, som tilstaar, at Mingotti har selv indgivet Contracten i Hofskriverstuen, følgelig agnosceret den, ligesom han i sit Brev til Schalabrini kaldet den vores Contract. At der siden er sket Forandring ved Opera, at der ingen Intermezzo bruges, kan ej grave Schalabrini imod en ren Contract, som han paa sin Side er villig at opfylde, og hvorfor han har afstaaet sit Operaprivilegium til Mingotti, som siden har søgt et anden Privilegium, hvortil han gav et Project, som indeholdt, at foregaaende Contracter skulde annulleres, men Projectet blev tilbageleveret, altsaa forrige Privilegium derved tacite ratificeret. Hvad onera Mingotti kan have ved den nyere Indretning af Opera, kan ej vedkomme Schalabrini, imod hvem ingen Sag er anlagt for Uredelighed, og har Mingotti onera, har han og emolumenta, nemlig 10.000 Rd. aarlig af Kongen. Concluderer som Rantzau.

Munthe: Refererer sig til Klevenfeldt.

Fineck: Projectet til Contracten i denne Sag, kan ikke anses for en Contract efter Lovens 5. Bogs 1. Cap. 1. Art. Aarsagen hvorfor Madam Schalabrini skulde have saa stor Løn, cesserer, da Hoffet har ordineret Intermezzos Ophævelse, og derimod ordineret Dans og deslige. Concluderer at confirmere Bytingsdommen, ophæve P. O., Schalabrini betale til J. C. 5 Rd.

Bartholin: Var der intet andet Project til Contracten, var der meget for Mingotti at sige, men som han selv ved Correspondance agnosceret Contracten, og betalt derefter Afgiften til Schalabrini, som det er bekendt at have haft Privilegium paa Opera, det han har afstaaet Foreningen mellem Grev Rantzau Ascherberg og Mingotti, som kom tilbage uden Confirmation af Kongen, bestyrker endog Schalabrinis Sag. Concluderer som Grev Rantzau.

Juel Vind: Det er troligt at Schalabrini ikke har afstaaet et fordelagtigt Privilegium uden nogen Gengældelse. Det bestyrker alene Contractens Rigtighed — faar han Hofskriverens Attest, Kongens Nægtelse af Confirmation paa den samme Forening, ligesom og Mingotti ved Correspondance har agnosceret Contracten. Concluderer som Rantzau.

Rosenkrantz: Hofskriver Fædders Paategning viser Contractens Gyldighed. At Mingotti har indleveret den, og Schalabrini paa de deri ommeldte Conditioner har afstaaet sit Operaprivilegium, hvilket Mingotti og til en vis Tid har holdt sig efterretteligt. Concluderer som Klevenfeldt.

Schouboe: Om man end vil sætte Contracten in suspenso, da den ej er underskrevet af nogen af Parterne, men alene paategnet af Hofskriveren, saa har Mingotti dog i saa mange Tilfælde agnosceret den, at der ej kan tvivles om dens Rigtighed. Concluderer som Rantzau.

von Stöcken: I égard af Hofskriverens Paategning tvivles ej om, at contractus questionis jo har været til. Men Schalabrini har aldrig produceret noget Privilegium paa Operas Opførelse, og om Contracten er kommen til Fuldkommenhed kan juridice ikke siges, ligesom den i sig selv er ej heller anderledes at anse end et Concept, da det endog indeholder at to Genparter deraf skulde renskrives, Chartecquet er ikke dateret, ikke underskrevet af de contraherende Parter, ikke skrevet paa det udfordrende stemplede Papir. Ved samme Contract har Hoffet paalagt Mingotti at opføre Dans i Steden for Intermezzo, altsaa er ubilligt, at Mingotti skulde betale for det, som ej mere er til. Og da Contracten efter Loven ikke kan anses for Contract, concluderer som Fineck.

Nr. 18. H. P. 1755 A S. 586.

Antaget, at Indehaveren af det kongelige Operaprivilegium ikke kunde hæve en Overenskomst om Engagement af en udenlandsk Danserinde under Henviisning til hendes manglende Kvalifikationer som Danserinde. (Jfr. »Studier«, S. 225 og 262.)

Tirsdagen den 3. Februar 1756. *Giovani Orlandi contra Pietro Mingotti.*

Indstævner dels til Confirmation og dels til Forandring og Underkendelse samt yderligere og nærmere Paakendelse, alt til hendes fulde Rets Nydelse en af Københavns Magistrat den 4. Juni sidstleden afsagt Dom angaaende en mellem Citantinden og Pietro Mingotti, Entrepreneur ved den herværende italienske Opera, oprettet Contract, hvorved Citantinden af ham skal være bleven engageret som Danserinde ved den af ham heri Staden holdende Troupe, uden nogen Condition for en vis Summa af 250 Ducater og fri Rejse tilbage m. v. Ved ovenmeldte Dom er kendt for Ret, at Pietro Mingotti bør til Citantinden at udbetale den halve Del af de hende accorderede 250 Ducater som af 14 Mark Stykket beløber sig til 291 Rd. 4 Mark, saa og betale Citantinden hendes Tilbagerejse med 16 Rd., hvorudi skulde fragaa 45 Ducater, som Citantinden skal have bekommet. Proc. Omkostning er ophævet.

Paa Citantindens Vegne mødte Procurator Lovsen og allerunderdanigst paastod Raadstuedommen tilsidesat og Byfogedens Dom derimod confirmeret og didhen skærpet, at hun ej alene vorder tilkendt at nyde Proc. Omkostning skadesløs saavel for Raadstueretten som for Højesteret, men endog desuden at nyde Godtgørelse for Logement i den Tid af 16. Maaneder, som hun for denne Processes

Skyld sig her har maattet opholde, saavel som videre Betaling i conformité med Contracten. Eller og, i Fald dette ikke definitive her kan paakendes, at hende da derfor vorder given Regres efter lovlig Omgang.

Efter Bytingsdommen er Mingotti tilfundet at betale Citantinden 623 Rd. 2 Mark, hvori dog afgaa de betalte 45 Ducater, som gøres 105 Rd. samt i Proc. Omkostning 16 Rd. m. v.

Paa Pietro Mingottis Vegne mødte Prokurator Anchersen med Contrastævning og allerunderdanigst paastod Raadstuedommen saaledes forandret og yderligere paakendt, at imod at Pietro Mingotti betaler Giovanni Orlandi 250 Fl. samt for hendes Tilbagejelse 16 Rd., hvorudi dog maatte godtgøres de hende betalte 45 Ducater, bør for hendes videre Tiltale fri at være og hun at betale ham Proc. Omkostning for alle Retter med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Klaumann: Mingotti har ved Skrivelse af 2. September 1753 engageret sig til at betale Citantinden 250 Ducater for at danse ved Opera i 16 Maaneder, samt at skaffe hende fri Logement, samt fri Hen- og Hjemrejse. De fremlagte Attester, som er forfattede paa fransk, differerer aldeles, saasnart de skulde beediges, og altsaa ej meriterer mindste Reflexion. Følgelig er Mingotti aldeles ubeføjet til den den 8. April 1754 hende insinuerede Beskikkelse. Balletmesteren Bartalotti giver hende i sin beedigede Forklaring et godt Skudsmaal, da han tilforn i sin Attest har erklæret hende udygtig. Concluderer at confirmere Bytingsdommen. Mingotti at betale i nogenledes Reparation og P. O. 200 Rd. samt til J. C. 24 og 5 Rd.

Klevenfeldt: Mingotti faar at holde, hvis han har engageret sig til ved sit Brev af 2. September 1753, som er aldeles uden clausula. Paa Orlandis Side er ikke sket nogen saadan lovlig Opsigelse, som begge Parter har været tilfreds med, og Contract, som er sluttet med fælles Samtykke kan ikke ophæves uden fælles Samtykke. Der kom dem Misforstaaelse imellem in decembri, han beskikkede hende først in aprili, da hun svarede notario, at hun holdt sig til sin Contract, og er der ikke noget i Sagen, som kan give Anledning til dens Brydelse. Concluderer at confirmere Bytingsdommen, men ophæve P. O., da Mingotti har tilbudt Forlig og hun har beneficium paupertatis, men til J. C. betaler Mingotti 5 Rd.

Scheel: Mingotti har simpliciter antaget Orlandi til at danse i hans Selskab ved Opera, uden at melde, om hun skulde figurere eller danse pas des deux. Hun har stadig holdt sig til sin Contract. Balletmesteren i sin edelige Forklaring giver hende et godt Skudsmaal. Concluderer som Klaumann, men Mingotti at betale i Reparation og Omkostning 100 Rd.

Fineck: Det er haardt for en Entrepreneur at finde en Person, som har gjort sig ud for en god Danserinde, at være uduelig, som der er Bevis nok for. Concluderer at confirmere Magistratens Dom, ophæve P. O., Mingotti betale til J. C. 5 Rd.

Stampe: Da Mingotti har oprettet en Contract absq. clausula, faar han holde sig den efterrettelig. Concluderer som Klevenfeldt.

Hielmstjerne: Tilstaar, at Mingotti er at beklage, men har sig selv at takke, at han er blevet bebyrdet med en uduelig Person. Det gælder da at faa en god Commissionær eller at oprette en fornuftig Contract, men da contractus questionis er absq. omni exceptione, og Orlandi holder sig til samme, der og ingen lovlig Opsigelse er sket, concluderer som Klevenfeldt.

Munck: Af samme Mening.

Bartholin: Ligeledes, men Citantinden bør nyde P. O. i det mindste 80 Rd.

Rosenkrantz: Refererer sig til Hielmstjerne.

Schouboe: Ligeledes, thi Mingotti er dog at beklage og den anden har beneficium paupertatis. Han skulde have topered(?) med hende, da hun truede med at gaa fra, og ikke lade hende blive ved at danse.

Berregaard, von Stöcken, Grev Knuth: Af Mening med Hielmstjerne.

Rantzau: Mingotti har anset Orlandis Opsigelse, da hun truede at quittere om hun ej fik Lov at danse i de deux pas, for gyldig, og i den Forstaaelse ladet hende beskikke in aprili. Men om han fandt hende udygtig, burde han straks have bevist det, saasnart hun kom paa theatrum første gang. Her er en ren Contract, som bør holdes. Concluderer som Hielmstierne.

Reventlow: Det er Mingottis egen Skyld, at han kommer til at betale, thi fandt han hende udygtig ved Ankomsten, burde han det straks bevise, eller taget fornødne præcautiones, før han sluttede en Contract, hvorved han bandt sig selv Hænderne, og nu bør holde sig efterrettelig. Concluderer som Hielmstierne. Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 19. H. P. 1759 A S. 17.

Antaget, at Ejeren af en Flaadebro, der om Natten i Stormvejr havde revet sig løs i Københavns Havn og derved foraarsaget Skade paa et i Havnen fortøjet Skib, ikke kunde paalægges Erstatning, da der ikke var særskilt Lovhjemmel herfor og Indehaveren af Flaadebroen efter Omstændighederne ikke kunde antages at have handlet culpøst. (Jfr. »Studier«, S. 294.)

Gotfried Berger contra Skipper Hans Andersen Graae.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Københavns Politi- og Commercecollegiedom af 19. September 1758 anlangende en Skade der skal være tilføjet Skipper Graaes Galease udi en overmaade stærk Storm forrige Aar, og hvilken Skade efter Foregivende skal være foraarsaget ved en af Citanten i Brug haft Flaadebro m. v. Ved hvilken forberørte Dom er confirmeret den af Citanten indstævnte Soretsdom, og Citanten tilpligtet at betale Skipper Graae den halve Del af den derved tilføjede Skade med 103 Rd. 3 Mark tilligemed 10 Rd. i Proc. Omkostning.

Politimester Horn nedlagde sin Reces i Sagen hvilken han
Onsdagen den 7. Marts 1759

sluttede med denne Paastand, at de ergangne Domme vorder tilsidesatte og underkendte saaledes, at de ej maa komme Citanten Gotfried Berger til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men at han for Skipper Hans Andersen Graaes ubeføjede Tiltale i denne Sag aldeles vorder frifunden, saavel som og at Skipper Graae vorder tilpligtet at erstatte Gotfried Berger denne Processes Bekostning, saavel for de foregaaende Retter som for Højesteret med noget tilstrækkeligt.

Prokurator Anchersen exciperede herimod og paastod de ergangne Domme confirmerede og Berger tilfunden med noget tilstrækkeligt at erstatte Skipper Graae denne Processes Omkostninger.

Vota.

Brinck Seidelin: Natten mellem den 9. og 10. November 1757 er det arriveret, at en Flaadebro, som Gotfried Berger havde i Brug, er ved Stormen gaaet løs og derpaa paa Hans Graaes Skib tilføjet det Skade. Questio bliver nu, hvem der skal erstatte den paa Skibet gjorde Skade, enten Berger eller Skipper Graae. Den Synsforretning, som Graae har ladet tage, formenes ej at kunde være eller komme Berger til Præjudice, siden han ej dertil efter Loven er kaldet og Taxation desuden og er befundet ulovlig. Hvad nu Citantens Forhold er anlangende, da ses, at han den samme Dag, da Skaden skete om Natten, har villet føre Flaaden til Slotsbroen, men formedelst Vejr og Vind ej kunde, som med Vidner er bevist. Desuden hvor det laa, var det tilstrækkelig fastgjort. Og som Citanten har gjort alt hvad han burde, er det ubilligt, at han skulde indemnitere denne Skade. Naar nu Vidnerne examineres, som Skipperen har ladet føre, da er deres Udsigende ganske forskellig, saasom en siger, at de saa Flaaden komme drivende imellem 6 og 7, og siden siger de, at de ej blev den var, førend den stødte paa

Skibet, hvorfor concluderer til at de ergangne Domme bør ej komme Citanten Berger til Præjudice eller Penges Udgift i nogen Maade, men at han for Skipper Graaes tiltale i denne Sag bør fri at være. P. O. ophæves og til J. C. betaler Hans Graae 5 Rd.

Falsen: Skipper Graaes Skib har lidt en Skade, som er taxeret for 211 Rd., ved det at Bergers Flaadebro er drevet paa hans Skib. Nu bliver Questio, hvem der skal lide denne Skade enten Skipperen eller Berger. Loven har sat al den Præcaution for Skippere som ligger i Havn, som ske kunde, men har ej kunnet slutte saadan casus, som her er sket, nemlig at en Flaadebro driver løs og forarsager Skade, hvilken casus derfor ej kan decideres efter de Art. i Loven, som allegeret er. Questio bliver nu, hvem af Parterne, der har været in culpa. Gotfried Berger er bevist, at have gjort alt, hvad han kunde til at forekomme Skade. Skipper Hans Andersen Graaes Forhold derimod har ej været som de burde, thi af Synsforretningen ses, at han har fortøjet sit Skib med et gammelt Tov. Dernæst har Skipperen ej indstævnet Gotfried Berger til denne Synsforretning. Ligeledes at der ej har været mere end en Mand paa sit Skib, da derimod de andre som laa hos ham, havde 4 Mand. Desuden ses og at Taxationsforretningen ej er at lide paa, hvilket Mester Gads Regning udviser, hvorudi føres 36 Rd. op for en Gie, hvorfor han dog ej har faaet mere end 10 Rd. Videre er det og en Forseelse, at Flaadebroen ej er blevet synet. Efter hvilke Omstændigheder kan concludere ut Justitsraad Seidelin.

Hoppe: Formener at Citanten er aldeles uskyldig udi denne Skade, som er existeret. Desuden er han ej lovlig kaldet til det af Graae foranstaltede Syn. Desforuden er den gjorte Taxationsforretning uefterrettelig, hvilket Gads Regning udviser, nemlig at derudi opføres 36 Rd. for en Gie, da den dog ej har kostet mere end 10 Rd. Hvad den af Dommen allegerede Lovens Artikel er anbelangende, da formenes, at den ej kan være applicable her, saasom den alene taler om Skibe, hvorpaa supponeres at være Folk, som kan nogenledes forkomme Skade ved at gøre Resistance imod det Skib, som kommer drivendes. Denne Casus derfor formenes at kunde anses som en Vaades Gerning, hvorudi ingen er Skyld, og hvad Skade deraf flyder, derfor bødes ej noget efter Loven. Thi concluderer han ialt ut Seidelin, indstiller: ellers til Justitskassen? for at Graae skal betale P. O., da han og derudi vil være?

Weyse: Ligeledes.

Suhm: Finder ligeledes at Berger er fornærmet ved at de vil imputere ham det, som ham er uvedkommende. Ligeledes, at han ej er kaldt til Synsforretning og imod Protest dømt af Sørensen. Hvad Lovens Art., som her er allegeret, er anbelangende da formenes, at den ej her applicable, hvorfor han concluderer ut Seidelin.

Klevenfeldt: I Henseende til Sørensen da formenes, at det er det competente Forum, hvor denne Sag burde paadømmes. Men hvad Behandlingen i Sagen er anbelangende, da er den ej saa lovlig, som den burde, thi Berger er ej indkaldt til den holdte Syns- og Taxationsforretning. Spørges nu om Berger har begaaet nogen Forseelse, da formenes Nej, at han har gjort alt hvad han kunde, og Flaadebroen desuden ej hører ham til, men Kongen. Hvorfor han ialt refererede sig til Seidelins Conclusion.

Scheel: Formener og, at Skipper Graae selv er Skyld i denne Skade, efterdi den for hans Skødesløshed er existeret, thi havde haft flere Folk paa hans Skib, kunde de bedre gjort Resistance, hvorfor han concluderer ut Seidelin.

Stampe: Det er et almindeligt principium i Sørensen, at Skipperen er Reders Fuldmægtig, i den Henseende kan han forbødme Skibet, og skal svare til den Skade som forarsages nogen med Skibet, og da holder den skadelidende sig til Skibet og gør sig derudi betalt. Hvad nu belanger denne Sag, da i Fald Skade skulde

erstattes, bør den erstattes af Flaadebroen og ej af Berger. I den Henseende og hvad forhen af de andre er allegerede, saa concluderer han ut Seidelin.

Hielmstjerne: Ligeledes.

Bartholin: Frafalder de ergangne Domme og ellers i alt ut Seidelin.

Rosenkrantz, *Baron Knuth*, *Schach*, *Baron Juel*, *Berregaard*, *von Stöcken*, *Geheimeraad Levetzau*: ut Seidelin.

Geheimeraad von Plessen: Ligeledes ut Seidelin.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 20. H. P. 1760 S. 75.

Antaget, at en Køber af et Anker ikke kunde hæve Købet, fordi det viste sig, at Ankeret gik i Stykker, da det over et Aar efter Købet blev taget i Brug, under Hensyn til, at Ankersmeden kun havde forpligtet sig til at svare for Arbejdet i Aar og Dag, og idet Skaden skyldtes Skørhed i Jernet. (Om denne Opfattelse af Sagens Resultat er korrekt, er noget usikkert, da Voteringsreferatet er mangelfuldt, jfr. »Studier«, S. 51.)

Christen Jochumsen Lund contra Schibsted og Bech.

Indstævner til Underkendelse en ved Københavns Raadstue den 4. April 1759 afsagt Dom imellem Citanten og Schibsted og Beck. Paa Mathias Holstes Vegne, der tilfinder Citanten at udbetale dem de søgende 210 Rd. med Renter, imod tvende brækkede Ankeres Overlevering, og iøvrigt ophæver Proc. Omkostninger m. v.

Paa Citantens Vegne mødte Prokurator Wivet og deducerede Sagen med allerunderdanigste Paastand, at Raadstuedommen vorder tilsidesat underkendt og saaledes forandret, at Citanten for Schibsted og Becks Tiltale i denne Sag vorder allernaadigst frifunden og de derimod tilfunden at betale Citanten Proc. Omkostning tilstrækkelig om ej aldeles skadesløs.

Paa Indstævntes Vegne mødte Prokurator Anchersen og nedlagde sin allerunderdanigste Exception i Sagen.

Vota.

Assessor Cordsen: Fundamentet, hvorpaa Indstævnte grunder sig, er en Synsforretning af tvende Smede, men da Citanten alene har forbundet sig i Aar og Dag at svare til Arbejdet, som af Kongens Ankersmed er kendt for godt, saa concluderer at frafalde Magistratens Dom og derimod confirmere Byfogedens Kendeelse, ophæve P. O. og Indstævnte at betale til J. C. 5 Rd.

Ramus: Skaden er sket efter Aar og Dag efter Citantens Forpligt. Ankerne er ej heller sprungne i Krydset, thi concluderer ut Cordsen.

Falsen: Enhver Haandværksmand bør præstere forsvarligt Arbejde, saa meget mere en Ankersmed, da baade Skibs og Ladnings Conservation dependerer af Ankeret. Disse Ankere er gaaet i Stykker den første Gang, de blev brugt. Synsforretningen siger og, at Jernet har været skørt. Renter bør ej svares, thi concluderer: Magistratens Dom bør ved Magt at stande, dog at Citanten saavel for Renter som P. O.'s Svarelse bør fri at være og til J. C. betale 5 Rd.

Weyse: Citanten kan ej forbindes videre, end hans Forpligt lyder, som siger, at han ej mere end Aar og Dag vilde være ansvarlig, thi concluderer: ut Cordsen.

Suhm: Citanten har ej forbundet sig at svare til Jernet i sig selv, men alene til Arbejdet. Det har han og præsteret, thi samme er ej dadlet. Concluderer derfor ut Cordsen.

Klevenfeldt: Det er med Tingsvidnet godtgjort, at Ankerne ej har kunnet staaet sin Prøve, thi de er ved første Brug gaaet i Stykker, og en Smed bør skaffe godt Jern, thi concluderer, at confirmere Magistratens Dom, ophæve P. O. og Lund at betale til J. C. 5 Rd.

Stampe: Af samme Mening, thi en Ankersmed bør svare lige saavel til Formen som Materien af hans Arbejde.

Hielmstjerne: Enhver Contract bør holdes. Hvad Lund ved sin Forpligt har lovet har han i alt holdt. Ankerne er ej gaaet i Stykker i Krydset. Har og holdt Aar og Dag. Concluderer: ut Cordsen.

Bartholin, Juel Vind, Berregaard, Wedel, von Stöcken, (der findes intet Votum anført, men der skal formodentlig have staaet »ligeledes«).

Rantzau: En Arbejdere bør levere forsvarligt Arbejde. Concluderer ut Falsen.

Nr. 21. H. P. 1760 S. 242.

Antaget, at en Person maatte indfri en Vekselobligation, der af hans Fuldmægtig falsk var blevet forsynet med hans Underskrift, da han, uden at undersøge Sagens Sammenhæng nærmere, fra Kreditor havde modtaget det Beløb, Obligationen lød paa, og overgivet det til Fuldmægtigen, der havde tilvendt sig det. Den Omstændighed, at Debitor i Følge det falske Gælds brev ikke kendte til dette og i det hele maatte antages at være i god Tro, kunde ikke tillægges Betydning paa Grund af Hensynet til Omsætningen og Tredjemand, der fik Dokumentet i Hænde. (Jfr. »Studier« S. 146 f.)

Løverdagen den 25. October 1760. Kammerherre Ditlev von der Lith contra Regimentsskriver Simon Seest.

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Dom, som Birkedommeren udi Koldinghus Birk, Byfoged Hans Panch den 13. Martii 1759 dømt og afsagt haver i en Sag imellem Parterne, betræffende 200 Rd., som Regimentsskriver Seest kræver Citanten efter en falsk Vekselobligation af Dato 11. Junii 1758, der skal være ham leveret af Auditeur Rigelsen, men aldrig af Citanten skreven eller underskreven, hvilket Citanten skal have tilskrevet Regimentsskriveren og derpaa tilbuden sin Ed. Ved hvilken Dom er kendt for Ret, at Citanten skulde betale til Regimentsskriver Seest de omtvistede 200 Rd. imod Regres til Auditeur Rigelsen, samt udi Omkostninger 6 Rd. 4 Mk. Procurator Anchersen nedlagde sin Reces i Sagen og paastod, at Birketingsdommen vorder tilsidesat, underkendt og saaledes forandret, at naar Kammerherre von der Lith aflægger sin Ed paa, at han hverken har underskrevet Vekselobligationen af 11. Junii 1758 eller Brevet af 26. ejusdem, ikke heller forlanget eller til sin Nytte faaet de omtvistede 200 Rd., at han da for Regimentsskriver Seests Tiltale i denne Sag vorder frifunden, og Seest tilfunden at erstatte Kammerherren Proc. Omkostning.

Cancelliraad Sonne mødte for Regimentsskriver Seest og exciperede herimod, samt paastod ej alene, at Birketingsdommen vorder confirmeret, men endog at Citanten vorder tilfunden at erstatte Regimentsskriver Seest denne Proc. Omkostning med noget tilstrækkeligt om ej skadesløs.

Procuratorerne ventilerede ydermere Sagen imellem sig.

Vota.

Justitsraad Ramus: Endskønt Kammerherren har erbudet sin Ed, at han ikke har skrevet Beviset af 26. Juni 58 eller underskrevet Obligationen, saa kan han dog ej blive fri for at svare disse 200 Rd., saasom han maa tilstaa at have haft dem i Hænde, hvorfor concluderer: Kammerherre von der Lith bør imod Regres, som han bedst ved og kan, at indfri til Regimentsskriver Seest den under sin Haand udgivne Vekselobligation af 11. Junii 1758 med Capital 200 Rd. Proc. Omkostning ophæves. Til Justitskassen betaler Kammerherre von der Lith 5 Rd.

Falsen: Af samme Mening, saa meget mere som sligt et Falsum ej kan præjudicere Tredjemand, som verserer bona fide, som virkelig har tilsendt Kammerherre von der Lith Pengene, og von der Lith, uden at undersøge Sagen, leveret samme til sin Fuldmægtig, Auditeur Rigelsen.

Hoppe, Weyse, Suhm, Etatsraad Munthe: Alle af samme Mening.

Hielmstjerne: Kan ej begribe, hvorledes en Mand kan komme til at betale Penge ud efter et Document, som er falsk, og formener, at i Fald von der Lith ej havde til budet sin Ed, burde han befries for disse Penges Udbetaling uden Ed, og derfor concluderer i conformité med Anchersens Paastand. Ophæver P. O. og Regimentskriver Seest at betale til J. C. 5 Rd.

Bartholin: Af samme Mening, da det synes haardt, at en ærlig Mand skulde indfri saadan et Document, som en Skælm havde fabriqueret. Hvorfor han ialt concluderer som Etatsraad Hielmstjerne.

Falsen: Da Pengene blev Kammerherren tilsendte, burde han sendt Seest dem tilbage og ej leveret sin Fuldmægtig dem, men ved det han har leveret Fuldmægtigen dem, har han gjort sig selv til Cautionist derfor og derfor bør betale dem, hvorfor han ialt concluderer ut Ramus.

Kammerherre *Berregaard:* Saa farlig en consequence, som det vilde være, om en skulde indfri en falsk Veksel, naar ingen andre Omstændigheder var, saa farligt vilde det være, om Tredjemand skulde forfaaes, naar den i hvis Navn, den falske Obligation er stilet paa, ej er saa forsigtig i den Handel, som han bør, men til Falskneren overleverer Pengene, Tredjemand til Præjudice, hvorfor han concluderer som Ramus.

Geheimeraad, Grev *Rantzau:* Haand bør Haand svare, og da det nu er bevist, at Kammerherren har imodtaget Pengene af Seest, faar han samme igen at svare, hvorfor han concluderer som Ramus.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 22. H. P. 1761 S. 111.

Antaget, at Køberen af et Hus maatte bære Brandrisikoen fra det Tidspunkt, Købeaftalen maatte anses for endeligt afsluttet, hvilket var indiceret derved, at Køberen havde betalt 100 Rd. paa Købet og taget en til Ejendommen hørende »Søbod« i Besiddelse. Antaget, at Køberen maatte have Bevisbyrden for Eksistensen af en Aftale om, at Huset skulde staa for Sælgerens Regning. (Jfr. »Studier«, S. 109.)

Endre Erichsen Gicere contra Anders Olsen Due.

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Oberhofretsdom af 14. Marts 1759 imellem Citanten paa den ene og Anders Olsen Due paa den anden Side angaaende et Huskøb, hvilket Hus Due paastaar at være afbrændt for Citantens Regning. Ved hvilken Dom er kendt for Ret, at siden Citanten ikke mødte med sin udtagne Appellationsstævning, saa confirmeredes den ergangne Raadstuedom, som tilfinder Citanten at betale det afbrændte Hus, og at Citanten skulde til Anders Due betale i Omkostninger 104 Rd. 22 Sk. samt 10 Rd. til Justitskassen m. v. Herimod er Contrastævning til Confirmation og Skærpelse. Paa Citantens Vegne mødte Prokurator Wivet og efter nedlagte Reces allerunderdanigst paastod, enten de ergangne Domme underkendt, tilsidesatte og saaledes forandrede, at Citanten for Dues Tiltale vorder frifunden og han tilfunden at tilbagelevere Citanten de ved Købets Slutning modtagne 100 Rd. med Rente 5 % fra Michaelis 1756 til Betaling sker, samt Proc. Omkostning for alle Retter tilstrækkelig. Eller og, i Fald Ed skulde have Sted, da paastod Prokurator Wivet, at naar Citanten aflægger sin Ed, at det ej ved Købets Slutning imellem ham og Due blev aftalt, at Huset skulde staa for Citantens Regning fra Købets Slutning, og Citanten ej tilforhandlede sig samme paa den Condition, at det skulde staa for hans Regning, Due da tilfindes at tilbagelevere Citanten de ved Købets Slutning modtagne 100 Rd. med Rente fra Michaelis 1756 til Betaling sker samt Proc. Omkostning for alle Retter med noget tilstrækkeligt.

Paa Contracitantens Vegne mødte Prokurator Anchersen og nedlagte Exception i Sagen, allerunderdanigst paastod Oberhofrettens Dom allerunderdanigst

confirmeret og Citanten tilfunden at erstatte denne Proc. Omkostning med noget tilstrækkeligt.

Tirsdagen den 19. Maj.

Vota.

Assessor Reiche: Der er paa Huset betalt 100 Rd., da Contracten blev sluttet, altsaa staar det paa Citantens Regning og paa sammes Regning er afbrændt. Han har og aldrig kunnet bevise, at Huset skulde staa for Sælgerens Regning til Michaelis. Concluderer derfor: de ergangne Domme bør ved Magt at stande, dog saa at P. O. ophæves for alle Retter, til J. C. betaler Citanten 5 Rd.

Justitsraad Ramus: Due har selv været tvivlrådig, thi da Huset var brændt, lod han Citanten beskikke, om han vilde blive ved Købet. Due har aldrig bevist, at Købet skulde begynde før Michaelis, da han har oppebaaret Lejen til samme Tid, concluderer derfor: Citanten bør for Anders Olsen Dues ubeviselige Tiltale i denne Sag fri at være og bør Due til Citanten udbetale de 100 Rd. med Rente 5 %. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Due 5 Rd.

Falsen: Tvende Beskikkelsesmænd har vundet, at der paa Købesummen var betalt 100 Rd., og det øvrige af Købesummen skulde betales til Michaelis, dog Huset imidlertid at staa for Køberens Regning, altsaa intet for Citanten at sige. Concluderer derfor som Reiche.

Hoppe: Her er ingen skriftlig Contract mellem Parterne. Citanten siger, at Huset skulde staa for Dues Regning til Michaelis, siden han til samme Tid oppebar Lejen. Som her da er ingen Beviser paa nogen af Siderne, saa bør Sagen termineres ved Ed, skulde derfor concludere saaledes: naar Citanten for sit Værneting aflægger Ed, at det ej ved Købets Slutning mellem ham og Due var blevet aftalt og fastsat at Huset skulde staa fra Købets Dato for Citantens Regning, da bør han for Dues Tiltale fri at være, og Due tilpligtes at tilbagelevere de paa Købesummen betalte 100 Rd. med Renter 5 % fra Michaelis 1756. P. O. ophæves og til J. C. betaler Due 5 Rd., men trøster han sig ej Eden at aflægge, da bør O.H.R. Dom ved Magt at stande og Citanten betaler P. O. 60 Rd. samt 24 og 5.

Weyse: Da Citanten har betalt paa Købet 100 Rd. har han dermed bundet sig til Huset, som altsaa er afbrændt paa hans Regning. Concluderer derfor som Reiche.

Suhm: Citanten har ej alene betalt de 100 Rd. men endog taget en af Søboderne i Besiddelse, altsaa staar det for hans Regning. Concluderer derfor at confirmere Raadstuedommen, ophæve P. O. og Citanten at betale til J. C. 1 Rd.

Klevenfeldt: Fra det Øjeblik de 100 Rd. blev betalt og den ene Søbod blev overleveret stod Gaarden for Citantens Regning. Concluderer som Suhm.

Conferensraad Bartholin: Refererer sig ialt til Assessor Reiches Conclusion.

Geheimeraad Levetzau: Ligeledes.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 23. H. P. 1762 A S. 361.

Antaget, at en 23-aarig maatte være pligtig at betale Varer, han havde købt paa Kredit, uanset Lovens Umyndighedsregler, under Hensyn til, at Sælgeren havde været i god Tro. (Jfr. »Studier«, S. 235.)

Vicepræsident Corfitz Numsen contra Osmund Cramer.

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Dom, som de tilforordnede udi Oberhofretten den 22 October 1760 dømt og afsagt haver imellem Parterne betræffende 254 Rd. 80 Sk. som bemeldte Osmund Cramer for bekommende Købmandsvarer skal være skyldig. Ved hvilken Dom Cramer er frikendt for at betale bemeldte 254 Rd. 80 Sk., samt ophævet den paa Osmund Cramers Effecter og Ejendele lagte Arrest som ubeføjet og tilpligtet Citanten at erstatte Cramer den ved Arresten tilføjede Tort, Skade og Creditspilde efter uvillige Mænds Sigelse

og Dommernes Kendelse tilligemed Proc. Omkostninger med 80 Rd., uagtet Cramer ved Skrivelse til Citanten af 11. April 1758 har tilstaaet rigtig at have erholdt de ovenmeldte Varer med vedfulgte Regning, og derfor lovet Betaling.

Prokurator Wivet nedlagde sin Reces i Sagen og paastod, at Oberhofrettens Dom maa vorde tilsidesat og derimod Laugmandens Dom som vel grundet ved Magt kendt, samt at Osmund Cramer maa vorde tilfundet at betale Vicepræsident Nummesen Proc. Omkostning saavel for Oberhofretten som her for Højesteret med noget tilstrækkeligt.

Prokurator Anchersen exciperede herimod og paastod Oberhofretsdommen confirmeret og Numsen tilfundet at erstatte Cramer P. O., med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Cordsen: Naar Lovens Articul nemlig 3-17-34 og Forordningen af 14. Maj 1754 skal stricte tages, er det klart, at Cramer bør være fri for denne Gæld, da han var kun 23 Aar gammel, men da Cramer i sit Brev selv har forlangt Credit paa Varerne, saa ses ej at fornævnte Lovens Art. eller Forordn. kan komme ham til Hjælp, saasom derved al Handel vilde være usikker. Exceptio minorennitatis burde været ved Arresten moveret, som ej er sket. Thi concluderer til at confirmere Laugmandens Dom. Tilfinder Cramer at betale til Numsen P. O. med 80 Rd. og til J. C. 24 og 5 Rd.

Reiche: Den Exceptio minorennitatis Cramer fægter med, findes ej at kan fritage ham for disse Penges Betaling, som han skylder Numsen. Den allegerede Lovens 3-17-34 samt Forordningen af 14. Maj 1754 passer sig ej her, saasom det er Handel som er sket imellem en Købmand med en anden, og da her ligger Cramers egen Forskrivelse, saa concluderer han ligesom Cordsen, undtagen at han ophæver P. O. *Schouboe:* Maa vel tilstaa, at en Creditor er at beklage som kommer i fær med en Mindreaaring og ej ved hans Alder. Men da Lovens 3-17-34 og Forordningen af 14. Maj 1754 er klar og i Almindelighed tilsidesætter alt, hvad en Mindreaaring forskriver sig til, saa er slige allegerede Articul og Forordning i Faveur af Cramer. I den Henseende concluderer: Den den 13. Februar 59 erhvervede Arrest bør ej komme Cramer til Fornærmelse, men han bør for Numsens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves til J. C. betaler Numsen 5 Rd.

Seidelin: Kan ej frifinde Cramer for at betale denne Gæld, saasom det formenes, at den allegerede Lovens Art. samt Forordn. af 14. Maj 1754 ej her er applicable. I saadan Henseende concluderer han som Cordsen, undtagen at Nummesen betaler P. O. med 100 Rd.

Falsen: Dersom Citanten havde vidst, at Cramer var umyndig, da han gjorde Købmandsskab med ham, samt da han gjorde Arresten, kunde der være noget for Cramer at sige, men som han ej derom var underrettet kan Lovens 3-17-34 samt Fr. af 14. Maj 1754 ej tjene Cramer til Befrielse for at betale denne Gæld. Da nu Lovens 3-17-35 tillader en mindreaarig at bruge sine Midler til Købmandsskab, saa kan hans Exception ej hjælpe ham. I saadan Henseende refererede han sig til Cordsens Conclusion.

Suhm: Af samme Tanker, men dog at P. O. kunde ophæves paa Fundament, at han er en skadelidende Mand, der kunde give ham Anledning til denne Exception. *Stampe:* Hvad Arresten er anbelangende da kan derfor ej gives nogen Reparation, da Numsen ej vidste den Tid, at Cramer var mindreaarig. Hvad belanger Hovedsagen, om Cramer er pligtig at betale denne omtvistede Gæld, da formener jo, siden Lovens 3-17-35 er en Exception imod 3-17-34, hvorved en mindreaarig er tilladt at bruge sine Midler i Handel og Vandel. Efter saadanne Omstændigheder concluderes: Laugmandens Dom bør ved Magt at stande dog saaledes at P. O. ophæves ved alle Retter. Til J. C. betaler Cramer 5 Rd.

Hielmstjerne: Af samme Tanker, saameget mere som ratio legis i den 34. Art. har været for at fremme, at et ungt Menneske ej skulde til unødvendigt Forsæt (bruge

sine) Midler, men som den 35. Art. tillader ham at bruge sine Midler i Handel, saa ses ej noget til Cramers Forsvar, men han ialt concluderer som Stampe.

Bartholin: Uagtet det Tab, der vil blive i Negotien i Fald Cramer bliver befriet for at svare, saa understaar han sig ej at vige fra 3-17-34, men ialt concluderer han som Schouboe.

Juel Vind: Vel maa tilstaas, at det ej er artigt, at Cramer vil betjene sig af den Exception, som han har gjort, saa dog siden den allegerede Lovens 3-17-34 Art. er klar og fritager Cramer for denne Gæld, saa concluderer han ialt som Schouboe.

Grev Holstein: Concluderer som Cordsen.

Berregaard: Er saa meget mere enig med Conferensraad Bartholin som 3-17-35 siger, at en Mindreaaring vel maa bruge sine Midler i sin Handel, dog nota bene med hans Curators Samtykke og ej foruden hans Vilje og Vidende. I saadan Henseende concluderer han ialt som Baron Juel Vind.

Wedel: Maa og tilstaa at Lovens 3-17-35 tillader ham at bruge sine Midler i sin Handel. Naar nu han har Frihed dertil, kan vedkommende ej tabe deres Ret, fordi en Curator ej har paategnet Forskrivningen, saameget mere, da en Curator ej kan vide om saadan en Mindreaaring er myndig eller ej. I saadan Henseende concluderer han: Den af Numsen gjorte Arrest bør som lovlige at være, og bør Cramer at betale de omtvistede 254 Rd. 80 Sk. med Rente fra Arrestens Dato til Betaling sker. P. O. for alle Retter betaler Cramer med 100 Rd. og til J. C. 24 og 5 Rd.

Grev Knuth: Concluderer til at firmere L-Dommen, ophæve P. O. og Cramer at betale til J. C. 5 Rd.

Geheimeraad Levetzau: Ihvor problematisk denne Sag end er, saa kan han dog ej frifinde Cramer for disse Penges Betaling. Numsen kunde jo ej præsumere, at Cramer var myndig, da han er antaget til Borger, ja endog derhos betroet umyndiges Penge. I saadan Henseende concluderer han som Stampe.

Hvorefter de tilforordnede var enige udi, at saadan Dom skulde afsiges: Laugtingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes, at P. O. ophæves for alle Retter, til J. C. betaler Osmund Cramer 5 Rd.

Nr. 24. H. P. 1764 S. 216.

Antaget, at en Generalpantstætning ikke kunde give Panthaveren Prioritet overfor et Kreditorudlæg i Pantstættens Løsøre. (Jfr. »Studier«, S. 204.)

Directeurerne for Krigshospitalet og Land- og Militærpensionscassa contra Collet & Leuch.

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Dom, som de tilforordnede i Oberhofretten den 29. April 1762 dømt og afsagt have mellem Parterne anlangende Prioritet til afd. Peder Tyrholms faste Ejendomme og andre Effecter, hvilke han ved tinglyst Panteforskrivning har stillet Krigshospitalet til Forsikring for et til ham gjort Pengelaan, men Collet og Leuch desuagtet erholdet Arrest i en Del Tyrholms Effecter for 1000 Rd., som han dem efter Obligation af 11. Jan. 1758 var skyldig. Ved hvilken deres Dom de har kendt for Ret, at Tyrholms til Krigshospitalet den 4. November 1757 udgivne Obligation ej kunde hindre Collet og Leuch i at søge deres Betaling, saavel i de af dem arresterede som andre Tyrholms Effecter, der hverken i Taxationsforretningen eller Panteobligationen speciel er anført, samt ophævet P. O. m. v.

Paa Citanternes Vegne mødte Generalfiskalen, Prokurator Wivet og nedlagde i Saagen sin allerunderdanigste Reces og

Tirsdagen den 29. Maj 1764

paastod, at Oberhofrettens Dom vorder tilsidesat og underkendt, og at derimod Commissariernes Dom vorder ved Magt kendt, og at Collet og Leuch vorder tilfunden at erstatte Citanterne Proc. Omkostning saavel for de foregaaende Retter

som for Højesteret tilstrækkelig. Paa Contracitantens Vegne nedlagde Prokurator Anchersen sin Exception og paastod at Oberhofrettens Dom vorder confirmeret og at Citanterne vorder tilfunden at erstatte Proc. Omkostning.

Vota.

Assessor Bagger: Citanterne har den 4. November 1757 laant 12.000 Rd. til Peder Tyrholm, hvorfor han har pantsat ham sine Effecter, hvorudi de søger Præference for Indstævntes Obligation af 11. Jan. 1758. Mener, at den generale Pantsætning ej give dem Præference i Løsøret, som ej har i Hænde ifølge Lovens 5-7-20 (skal formodentlig være 5-7-7), da man ej kan pantsætte ventende Arv. Arresten, som Indstævnte har gjort den 11. Jan. 1759, er ej i noget af det, som var pantsat, hvorfor han concluderer: Oberhofrettens Dom bør ved Magt at stande. P. O. ophæves, til J. C. betaler Citanterne 5 Rd.

Reiche: Det staar en Creditor (frit for?) at søge Sikkerhed hos Debitor, Collet og Leuch har været berettiget at gøre Arrest hos Tyrholm Jan. 1759. Dette formener Citanterne nej ifølge en til dem af Tyrholm udstedt Generalpanteobligation, men mener, at Citanten kan ej ved en slig Generalpanteobligation uden at nævne Effecterne nyde Præference, da man ej ved, om han ejede den Tid de Ting, som da blev pantsat. Tyrholm har forbundet sig, om der manglede i Betalingen, skulde de nyde Betaling i hans øvrige Midler. Leuchs Arrest bør nyde Fremgang, da det er alene Løsøre de har gjort Arrest i, (og) ej var noget af det, som var pantsat til Citanterne, hvorfor han concluderer at confirmere Oberhofrettens Dom. Ophæver P. O. og Citanten at betale 5 Rd. til J. C.

Seidelin: Anser det for en Farlighed, at en Debitor vil gøre en Generalpantsætning. Anser Tyrholms Pantsætning af 4. November 1757 med samme Øjne. Han pantsætter 7 Ejendomme, som er vurderede for 16.000 Rd., Gaarden Loe og Skibet er ej nævnt i Panteobligationen, saa kan Citanten deri ej nyde nogen Præference, men Collet og Leuchs Arrest af 27. Jan. 1759 bør anses som lovlig. Thi concluderer at confirmere Oberhofrettens Dom, ophæve P. O. og Citanterne at betale til J. C. 5 Rd.

Falsen: Af samme Tanker.

Hoppe, Weyse, Suhm, Klevenfeldt, Bartholin, Berregaard, Rantzau: alle ut Bagger. Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 25. H. P. 1768 A S. 93.

Antaget, at Kongen kunde miste fast Ejendom ved andres Hævdserhvervelse uden Hensyn til, at der kunde fremlægges kongelig Adkomst paa Ejendommen. Sætningen Hævd viger for Adkomst underkendt. (Jfr. »Studier«, S. 160.)

Prokurator Anchersen for Helsingør Hospital og Fattige contra Kammeradvokat Oluf Lundt Bang.

Indstævner dels til Forandring og Underkendelse og Tilsidesættelse og dels til Stadfæstelse en Dom, som Commissarierne Regimentsskriver Dalstrøm og Skov- og Jagtsessionsskriver Bonde Bondesen af 6. September 1766 har afsagt, betræffende et Stykke Engbund paa Helsingørs Mark, Hængedammen kaldet, som de Fattiges Directeurer formener at tilhøre de Fattige, men Kammeradvocaten paa- staar, den tilhører Kongens Fiskeri paa Kronborg Amt. Da Commissarierne har dømt saaledes, at fornævnte Dam bør til bestandig Brug og Nytte saavel for Fiskeriet som og at fournere Kronborg Fæstning med Vand, tilhøre Hans Majestæt og ej de Fattige i Helsingør at maa befatte sig Græsset i Dammen saavidt lovlig Flademaal kan være, men bemeldte Hængedam være berettiget herefter som forhen, at opdammes og oppæles hvorvidt dens Flademaal kan strække sig, dermed Disputer i Fremtiden kan forekommes. P. O. ophæves.

Kammeradvocat Bang paa Hans Majestæts Vegne contraindstævner forbe-

meldte Commissionsdom af 6. September 1766 dels til Confirmation dels til Forandring og yderligere Paakendelse m. v.

Paa Helsingørs Hospitals og Fattiges Vegne deducerede Prokurator Anchersen Sagen og paastod, at Commissariernes Dom vorder tilsidesat underkendt og saaledes forandret, at den ej bør komme Helsingørs Fattige til Fornærmelse, men at de derimod vorder kendt berettigede til herefter som forhen at have og nyde saavel Ejendoms- som Brugsret til det omtvistede og paa Situationskartet under Navn Hængedammen anførte Stykke Engbund og derved liggende Hængesæk.

Paa Hans Majestæts Vegne mødte Kammeradvocat Bang efter kongelig Befaling og paastod at Helsingørs Hospitals Directeurer vorder tilfunden at betale ham sit Salarium og at Commissionsdommen vorder ved Magt kendt.

Vota.

Bagger: Questio er, om enten Kongen skal eje det omtvistede Stykke Jord Hængedam eller Helsingørs Fattige er Ejere af det Stykke, som kaldes Hængedam. Questio om Hævd skal vige for Adkomst. Kongen har Adkomst nok udi Inventarium. 5-3-13 siger, at Adkomst bør vige for Hævd ifølge bemeldte Articul. Naar jeg har et Stykke Jord i 20 Aar kan Alverdens Adkomster ej fravinde mig det. De Fattige har haft det i 30 Aar. Concluderer altsaa: Commissariernes Dom frafalder, hvorimod de Fattige bør herefter som tilforn nyde det omtvistede Jord Hængedam og Hængesæk. Bang kan ej faa Salarium af de Fattige, iøvrigt efter Anchersens Paastand.

Sevel: Af samme Tanker.

Reiche: Questio om Hængedam skal tilhøre Kongen eller de Fattige i Helsingør. At det tilhører Kongen bevises med Kongens Inventarium. Hævd imod Kongen kan ej gælde. 1-5-12 (?), 2-22-5 siger, at res ecclesiae kan ej gælde. Der ligger en Rende, som gaar til Kronborg. Den har i forrige Tider været Fiskedam. Gaar en Rende derfra og tilspilder Hængedammen. Concluderer Commissariernes Dom confirmeres. Salarium forbigaas. Directeurerne betaler 5 Rd. til J. C.

Brandt: Kongen kan ligesom andre tabe sin Ret naar han undergiver sin Sag Retten. Skøder er ej gyldige naar der er 20 Aars Hævd som er lovlige Adkomst. Ut Bagger.

Hoppe: 1700 er udgivet et Inventarium af Kammeret til Fiskemesteren, og der nævnes Hængedammen vesten for Spildedammen. 1700 kan der have været et andet Stykke. Dette Stykke er omringet af de Fattiges Jorde og de har brugt det i 20 Aar. Det er ej saa nøje oplyst. De Fattige har bestandig selv brugt det. Concluderer ut Bagger.

Weyse: ut Bagger.

Juel (Vind): Her er intet andet Skøde end Inventarium, saa kan Kongen ej tabe Ejendommen til Brug, fordi de Fattige har slaaet Græs der, Concluderer at confirmere Commissariernes Dom ut Reiche.

Rosenkrantz: ut Juel.

Rantzau: Jagt og Fiskeri er indifferent fra jura majestatis. Kongen har her underkastet sig Retten. Er ej vis paa, at denne Hængedam er den samme som Inventarium siger. Concluderer ut Bagger.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 26. H. P. 1768 S. 254.

Antaget, at den Sikredes Krav paa Dækning af Tab i Anledning af Brandskade maatte nedsættes til Halvdelen, fordi han ikke havde anskaffet saadanne Brandredskaber, som han havde været pligtig at holde efter Forsikringskonventionen. (Jfr. »Studier«, S. 263.)

Mandagen den 5. December 1768. Interessenterne i det Sjællandske Brandsocietet contra Kammerherre Christian Ludvig Scheel von Plessen.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Dom, hvilken af Etatsraad von Suhm og Justitsraad Horn som Commissarier den 20. Januar 1768 afsagt Dom i en Sag imellem Parterne anlangende Plessens paastaaende Erstatning for en den 2. November 1766 paa Selsø sket Brandskade, nægtet han ikke skal have holdt sig Interessentskabets Convention efterrettelig, med videre. Ved hvilken bemeldte Dom er kendt for Ret, at Interessenterne i det Sjællandske Brandsocietet bør enhver for sin Andel erstatte Kammerherre von Plessen den Skade, som han ved Ildebrand har lidt paa Selsøgaard den 2. November 1766 efter den derover holdte Taxationsforretning, og ophævet P. O.

Herhos Contrastævning til Commissionsdommens Confirmation og Skærpelse.

Paa Citanternes Vegne nedlagde Prokurator Anchersen sin Deduction i Sagen og paastod Commissariernes Dom tilsidesat, underkendt og saaledes forandret, at den ej bør komme det Sjællandske Brandsocietet til Penges Udgift i nogen Maade, men at samme Societet for Kammerherre Scheel von Plessens Tiltale i denne Sag vorder frifunden og Kammerherre von Plessen tilfunden at betale Societetet de foraarsagede Proc. Omkostninger.

Paa Contracitantens Vegne exciperede Kammeradvocat Bang og paastod Commissariernes Dom ved Magt kendt og Interessenterne i Brandsocietetet tilfunden at betale Kammerherre von Plessen P. O.

Vota.

Justitsraad Koren: Kammerherre von Plessen søger i denne Sag Interessentskabet for Brandskade, hvilket de nægter ham, paa fundamente han ej har haft Brandredskab, hvilket og under Sagen er blevet bevist, og han følgelig ikke holdt Conventionen, da samme siger det i den 6 Post, men sætter ingen Mulkt eller Straf derfor, Loven ej heller fastsætter noget, ser altsaa ikke von Plessen kan anderledes end Interessent anses, og er han det, bør han og have Skaden erstattet. Concluderer Commissariernes Dom bør ved Magt at stande. P. O. ophæves, til J. C. Brandsocietetet 5 Rd.

Bagger: Ser ikke von Plessen kan udelukkes fra Interessentskabet til Brandskadens Erstattelse, fordi han ingen Sprøjte har haft, siden det efter Conventionen ikke kan anses som et Essentiale, siden den ej er nævnt iblandt de tre Poster, Conventionen indeholder til at udelukke en fra Interessentskabet. Concluderer ut Koren.

Cordsen: Da Interessenterne har modtaget Contingent af von Plessen, efter Skaden paa Selsø var sket, ser ej noget for dem at sige, allerhelst den 6. Art. i Conventionen ingen Straf har sat for dem, som ingen Brandredskab har. Concluderer ut Koren.

Reiche: Formener vel den, der giver sig i et Societet, bør holde dets Convention. Men da samme ingenlunde udelukker en Interessent, fordi han ingen Sprøjte har, ser ikke Interessenterne i Brandsocietetet er beføjede til at nægte ham Brandskadens Erstattelse, allerhelst samme ingen Straf har fastsat for den, der ingen Brandredskab har. Concluderer ut Koren.

Hoppe: Formener det bør betyde noget, at det er sat i Conventionen, at enhver Interessent bør have sit Brandredskab, og naar altsaa en Interessent ej efterkommer det, bør han derfor tabe det Gode, han ellers burde nyde, thi derfor udelukkes han ikke fra at være Interessent, men alene for den Gang at nyde det han ellers burde have. Følgelig Societetet ikke pligtig at erstatte ham denne Skade, da han har begaaet en Fejl, hvorfor han bør lide. Concluderer: Commissariernes Dom bør ikke komme Brandsocietetet til Penges Udgift i nogen Maade, men samme bør for Kammerherre von Plessens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves og von Plessen til J. C. 5 Rd.

Weyse: Da von Plessen ved at indtræde i Societetet har forbundet sig at holde Conventionen i alle sine Clausuler og Punkter, saa siden han her ikke har, men

tværtimod samme Brandredskab skal have, ser ikke han kan faa Brandskaden erstattet. Concluderer ut Hoppe.

Klevenfeldt: Fortænker ej Societetet, samme ikke vil betale von Plessen denne Brandskade, da han ikke har haft Brandredskab, hvilket formener er et Essentiale, allerhelst Conventionen det tilholder, og følgelig bør tabe det emolumentum, han kunde tilfalde. Concluderer ut Hoppe.

Hielmstjerne: Formener vel, det er en betydelig Sag at have Brandredskab, men tør ikke tillægge Conventionen noget, siden i samme ingen Straf er blevet sat for den, der ingen Brandredskab har. Concluderer ut Koren.

Knuth: Formener Kammerherre von Plessen bør tage Skade for Hjemgæld, siden han ikke har holdt sig Conventionen efterrettelig. Concluderer ut Hoppe.

Juel Vind: Da det er en vigtig Forsømmelse, Kammerherre von Plessen har begaaet, formener det og er en Forseelse af Interessenterne, de ikke har fastsat nogen Straf derfor i Conventionen, hvorfor formener Plessen bør lide Afkortning. Concluderer: Naar Interessenterne i Brandsocietetet i Stedet for 12.000 Rd. betaler Kammerherre von Plessen den Skade, han ved Ildebrand den 2. November 66 har lidt, med 8000 Rd. bør de for hans videre Tiltale fri at være, P. O. ophæves og von Plessen til J. C. 5 Rd.

M. Rosenkrantz: Da Plessen ikke har holdt det, han efter Foreningen har forbundet sig til, saa concluderer ut Hoppe.

Conferentsraad *Hielmstjerne* declarerede derefter for Pluraliteten at faa, at Kammerherre von Plessen nyder det halve og tager Skade for sin Forsømmelse for det andet halve.

Ligeledes declarerede Conferentsraad *de Klevenfeldt* og Etatsraad *Hoppe* det samme. Ligeledes endvidere Geheimeraad *Rosenkrantz* og Baron *Knuth*, hvorefter da saadan Dom blev afsagt: Naar Interessenterne i det Sjællandske Brandsocietet, enhver for sin Andel, erstatter Hr. Kammerherre Christian Ludvig von Plessen for den den 2. November 1766 paa Selsø lidt Brandskade 6279 Rd. 11 Sk. bør de for videre Tiltale i denne Sag fri at være. Proc. Omkostning ophæves. Til Justitskassen betaler hver af Parterne som tabende 5 Rd.

Nr. 27. H. P. 1770 S. 60.

Antaget, at en Panthaver, der havde Pant i Pantsætterens Boglade uden nærmere Specifikation, kunde nyde Præference fremfor de almindelige Kreditorer i Pantsætterens Konkursbo. (»Studier« S. 204.)

Præses og Tilforordnede i Collegio de Cursu Evangelii Promovendo og Geheimeraad Baron Friederich Wilhelm af Wedell contra Skifteforvalteren udi Boghandler Benjamin Akkermans Fallitbo.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Københavns Raadstuedom afsagt mellem Parterne den 23. Maj sidstleden betræffende Citanternes Panteret i Akkermans Boglade og deri værende Bøger, ifølge hvilken de formener sig prioriteret i Boet, ved hvilken Dom er kendt, at Skiftedecisionen, hvorved forlods Betaling var Citanten frakendt, burde ved Magt at stande med videre.

Paa Citanternes Vegne deducerede Prokurator Uldal Sagen og paastod, at Raadstuedommen saavel som Skiftedecisionen vorder underkendt og saaledes forandret, at Missionscollegio og Geheimeraad Wedell vorder kendt berettiget til for deres Panteobligationer af 16. December 1758 og 2. December 1760 deres paa-lydende resterende Kapital og skadesløs Renter at nyde prioriterlig Betaling af den Summa, Akkermans Boglade med Bøger og Materier er udbragt til, samt Skifteretten at betale Citanterne Proc. Omkostning. saavel for Raadstuen som for Højesteret.

Paa Indstævntes Vegne exciperede Generalfiskal Wivet og paastod Magistratens Dom vorder confirmeret og Citanterne tilfunden at erstatte Skifteforvalteren i Akkermans Fallitbo denne P. O.

Vota.

Justitsraad Bagger: Questio er, om Citanterne efter deres Panteobligationer skal være prioriteret i Akkermans Bo. Er enig med Magistraten, at Panteobligation er ej saa rigtig, som den bør, men Creditorerne har tacite agnosceret den og ej moveret noget imod Obligationen. Citanterne bør da nyde Præference. Concluderer: Missionscollegium og Wedell bør være berettiget at nyde præfererende Betaling i Akkermans Bo efter deres Obligationers Summa, som Bogladen ved Auktion er udbragt til. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Skifteforvalteren 5 Rd. som tabende.

Levetzau: Ting kan ej pantsættes, som daglig sælges. Creditorerne indlader Sagen under Decision. Citanterne kan derfor ej nyde Præference. Concluderer at confirmere Magistratens Dom, ophæve P. O., Citanterne betale 5 Rd. til J. C. som tabende.

Sevel: Magistraten har ikke appliceret den Forskel mellem speciel Hypotek og general; her er ingen speciel Hypotek. Rørendes Gods kan pantsættes og dog blive i Debtors Forvaring. Hypotequa generalis er ej forbuden i Danske Lov. Concluderer ut Bagger.

Cordsen: Praxis at Løsøre pantsættes generaliter. Akkermans Panteobligation er lovlig, da ingen har pignus speciale. Enhver kan disponere over sin Ejendom enten ved pignus generalis eller specialis. Concluderer ut Bagger.

Reiche: Efter Danske Lov gælder pignus generalis ej uden alene ved Løsøre. Ingen kan give Ret i det, jeg ikke ejer. Her er ingen Specifikation paa visse Bøger. Panteobligationerne kan altsaa ej give Citanterne Præference. Er sket Indsigelse herimod af to af Creditorerne. Skifteforvalteren skal dele Boet og være de andre Creditorer til Ansvar. Panteobligationen er ulovskikket. Bøgerne har været pantsat. Concluderer ut Levetzau.

Seidelin: ut Bagger.

Hoppe: Var her Konkurs og et specielt Pant, kunde det ej hindre Questio om Pantet her skal have Præference. Her er en tinglyst Panteobligation som ingen kan være uvidende om. Her er ej Questio imellem Creditorerne. Akkerman har in generale pantsat det, han fuldkommen ejede, da der ingen var mere havde Ret dertil end Citanterne. Concluderer ut Bagger.

Weyse: Ligeledes ut Bagger.

Klevenfeldt: Her er Philibert, som har mødt og modsagt Panteobligationen. Generalpant har ej Sted efter Danske Lov. Vajsenhuset har 1. Prioritet i hele Bogladen paa Vajsenhuset. Akkerman flytter siden Pantet til Købmagergade, da det bliver et andet Pant. Concluderer ut Levetzau.

Hielmstjerne: Folk vilde blive ulykkelige, dersom der ej kunde gives almindeligt Pant som her. Vajsenhuset risikerede, dersom Akkerman havde solgt Bøgerne, da han flyttede. En Boghandler kan ej anderledes pantsætte. Det har ingen Raison, at ej almindeligt Pant skulde gælde. Akkerman har givet Forsikring i hans Boglade, som den var, da han gik fra den. Jeg har mit Pant ligefuldt hvorend Debitor flytter det. Concluderer ut Sevel.

Juel Vind: Naar en Pantsætning skal nytte Creditor bør Pantet specificeres. Dette er ej sket her. Citannten kan derfor ej nyde Præference for de andre Creditorer. Concluderer at confirmere Magistratens Dom, ophæve P. O. til J. C. betaler Citanterne 5 Rd.

Derefter blev Dom afsagt.

Nr. 28. H. P. 1772 S. 274.

Antaget, at en tinglyst Købekontrakt ikke kunde give Køberen Prioritet fremfor Sælgerens Kreditorer, da Kontrakten efter sit Væsen ikke kunde antages at overføre tinglig Ret til Køberen. (Jfr. »Studier« S. 99.)

Lars Pedersen Koch contra Johannes Grønnegaard.

Indstævner til Underkendelse Forandring og bedre Rets Nydelse en Københavns Hof- og Stadsrets Dom afsagt den 6. Februar 1772 udi en Sag imellem Citanten paa den ene Side og Sæbefabriqueur Johannes Grønnegaard samt Prokurator Windelev paa den anden Side angaaende Præference udi Overskudet fra Pant-haverens Kapitaler af Købesummen for et Hus, om hvilket Citanten med forrige Ejer Tobaksspinder Krøll skal have indgaaet Købecontract og derpaa betalt 300 Rd., men at Huset (af) Krølls Kreditorer skal være bleven bortsolgt m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at Sæbefabriqueur Grønnegaard bør for Lars Pedersen Kochs Søgmaal og Tiltale i denne Sag fri at være og nyde udbetalt det paa-stævnte Overskud af Købesummen for Krølls Hus, som hos Etatsraad og forrige Byfoged Suhm er deponeret. Saa og Proc. Omkostninger ophævet.

Prokurator Uldall paa Citantens Vegne deducerede Sagen og paastod Hof- og Stadsrettens Dom underkendt og tilsidesat og derimod Johannes Grønnegaard og Prokurator Windelev tilpligtede een for begge og begge for een til Lars Pedersen Koch at udbetale de omtvistede 124 Rd. 10½ Sk. med Rente 4 % fra 11. December 1769 indtil Betaling sker. Saa og at de begge for een og een for begge erstatter Citanten Proc. Omkostninger for begge Retter med noget tilstrækkeligt.

Generalfiskal Wivet paa Indstævntes Vegne exciperede og paastod Hof- og Stadsrettens Dom confirmeret og Citanten tilpligtet at erstatte Indstævnte Proc. Omkostninger for Højesteret.

Mandagen den 1. Juni 1772.

Vota.

Debes: 1768 den 3. October opretter Tobaksspinder Krøll en Købecontract med Lars Pedersen Koch om at sælge ham sit Hus for 1100 Rd. Deri fastsættes, at 300 Rd. skulde betales straks og Resten til 11. Juni 1769. Contracten bliver derpaa den 17. October tinglyst og de 300 Rd. betalt. I Huset havde Møller og andre Pant for 900 Rd. Møller erholdt først Dom over Krøll til at betale ham 198 Rd. Grønnegaard erholdt ligeledes den 29. Maj Dom over Krøll til at betale ham 470 Rd. med Renter og Omkostninger. Møller gør derefter Execution og den 26. Juli sættes Huset til Auktion. Mod Auktionen protesterer Koch og reserverer sig sin Ret. Den 26. August derefter erholder Grønnegaard Execution i Overskudet, hvilket blev deponeret hos Byfogeden. Koch udtager derefter Stævning imod Grønnegaard til at erholde det overskydende. Det, som Parterne trætter over, er, hvem af dem, der er berettiget til dette Overskud 124 Rd. 10½ Sk., enten Koch ifølge sin Købecontract eller Grønnegaard ifølge sin Dom og Execution. Questionen bliver, om Købecontracten virker jus in re og kan give Koch Præference fremfor en Executionsforretning? Formener, at en Købecontract aldrig virker andet end jus ad rem. Sælgeren bliver vel forbunden, men den kan aldrig præjudiceres, da den kun virker actionem personalem. 5-3-12 viser, at jeg paa urørlige Ting maa have Skøde. Den følgende 33. Art. viser, uden Skøde ikke kan erlange fuld Ejendomsret. Art. udtrykkelig fastsætter: »thi det var ej hans tilfulde, førend han fik Skøde derpaa«. Førend altsaa Koch fik Skøde kunde han ej faa jus in re, medmindre han havde betinget sig Panterettighed, hvilket han ikke har gjort. Dette viser, at Købecontracter aldrig kan virke andet end jus ad rem. Grønnegaard har derimod ved Executionsforretningen bevist at have jus in re, da 5-6-1 siger, at man beholder til Ejendom, hvad som man af Rettens Betjente faar udlagt. Der staar vel i Slutningen af Artiklen, »med mindre andre have lovlignere Adkomst

dertil« men derved forstaas uden Tvivl saadanne Adkomster, som kan æquivaleres med Indførsler, og som denne giver jus in re, men ej saadanne, der som Købecontracter alene giver jus ad rem. 1-24-6 siger vel, at intet, som lovligen tilforn er afhændet, maa der gøres Indførsel i, men ved de Ord »lovlig afhændet« kan, naar der er Question om Hus, ikke forstaas uden det, som er givet Skøde paa. Kan ej anse Købecontracten uden som en Forening, at ville sælge og købe, men ej som et virkeligt Køb. Thi concluderer, Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne Proc. Omkostning ophæves. Til J. C. betaler Lars Pedersen Koch som tabende 5 Rd.

Treschow: Ligeledes.

Borch: I Fald Koch kunde paa Grund af Købecontracten have faaet Begyndelse til jus in re, var det dog hans Pligt at opfylde Contracten, ifald han vilde erholde dette jus. Men det har han ikke gjort. Efter Contracten skulde han til 11. Juni betale de resterende 800 Rd., men betalte han ej. Thi concluderer ut Debes.

Anchersen: Questionen i denne Sag, hvem der skal være berettiget til Overskudet 124 Rd. 10¹/₂ Sk., resolveres igen i den Question, hvo der var Ejer af Huset, da Grønnegaard den 26. August 1769 gjorde Execution, om det var Krøll eller Koch. Krøll kunde det ikke være, da han ved Købecontracten havde solgt det til Koch. Koch havde den Præcaution at lade Contracten den 17. October 1768 tinglyse, altsaa var han Ejer af Huset ej alene vis a vis Krøll, men og alle andre, der prætenderede nogen Ret dertil, Panthavere alene exciperet. Dette principium bevises af 5-3-28, der siger, at naar Skøder ikke er lovligen tinglyst, da kan de ikke gælde imod tinglyste Breve, Indførsler eller anden Adkomst, hvoraf sluttes per bonam consequentiam, at naar de er tinglyste og ældre daterede, præfereres de for yngre Indførsler eller andre Adkomster. Den Difference af Skøder og Købebreve er kun en ludus in terminis. Den efterfølgende 29. Art. nævner Skøder og Købebreve og tillægger dem den samme Valeur, da den siger »Købebreve eller Skøder«, ergo pari passu ambulans. Det ene er literae emptionis, det andet literae traditionis. Begges Effect er den samme. Paa denne Rød er det taget baade af Køberen og Sælgeren her i denne Sag. Contracten er straks bleven sat i Execution. Der er betalt en anseelig Summa paa Købet. Huset er kommet i Kochs Værge, da han efter Contracten har beboet det. Da der skete Execution i Lejerne, anmeldte Prokurator Windelev Executionen for Koch, der svarede, at han boede ej i Huset som Lejer men som Ejer. Da Huset skal sælges, taaler Windelev, at Kochs Minde dertil indhentes. Vel har Koch ikke betalt de resterende skyldige 800 Rd. til 11. Juni 1769 ifølge Contracten, men hertil svares, at han kunde være at undskylde, da Møller den 8. Maj havde erholdt Dom som Creditor. 5-3-33 supponerer ingen foregaaende Købecontract. Det er ikke Lovens Hensigt der at destinguere imellem Contracten og Skøde, men alene imellem Contract og det købtes Tradition. Altsaa har Koch en saadan lovlig Adkomst som den, 5-6-1 udfordrer for at hindre Indførselens Kraft. At Indførselen er usvækket, vil intet sige, da 1-6-6, som viser, hvorhen Indførslen skal indstævnes, taler alene om, at det skal ske af Debitor, men ej af Tredjemand, hvilket ogsaa ses af 5-6-9, hvor det udtrykkeligt fastsættes, at den, som har gjort Udlæg i en andens Effecter, som er fundne hos Debitor, og Ejermanen siger det sit at være, skal forskaffe Ejermanen det igen. Heraf ser man, at Indførselen ej har nødvendig at paaankes af Tredjemand. Dette er ogsaa Aarsagen, hvorfor alle Executionsforretninger sluttes med den Clausul: »Enhver anden sin Ret reserveret«. Koch har derfor fuldkommen Ret til at paastaa Overskudet af det, Huset ved Auktionen er udbragt til, og da Prokurator Windelev har deponeret Pengene, bør saavel Grønnegaard som han in solidum dømmes til at betale dem til Koch. Thi concluderer, Johannes Grønnegaard og Prokurator Niels Windeløv bør een for begge og begge for een betale til Lars Pedersen Koch de omtvistede 124 Rd. 10¹/₂ Sk. med Rente 4 ⁰/₁₀₀ fra 11. December 1769 indtil

Betaling sker. Proc. Omkostninger ophæves. Til J. C. betaler Johannes Grønnegaard 5 Rd.

Koren: Dersom Koch havde paa Auktionsstedet tilbudt enten Penge eller stillet Caution, burde han have beholdt Huset. Dette var al den Nytte han kunde haft af Købecontracten. Men ingen af Delene har han gjort. Han protesterede vel i Begyndelsen imod Auktionen men gav dog tilsidst sit Minde til, at den maatte foretages. En Købecontract giver kun jus ad rem, da Skødet først tribuerer jus in re. At Contracten er tinglyst, vil intet sige, da Tinglysningen ikke forandrer Contractens Natur. 5-3-29 tillægger ej Skøder og Købebreve samme Kraft, men disse tvende Ord tages i Artikelen pro synominis. Thi concluderer ut Debes.

Levetzau: Købecontracten i sig selv giver vel ikke uden jus ad rem, men ved Tinglysningen tribueres den jus in re. Koch har været dominus af Huset, har boet i Huset, har betalt en anseelig Del af Købesummen. Grønnegaards Indførsel kan ej foretrækkes for Kochs ældre tinglyste Købecontract. Thi concluderer ut Anchersen.

Cordsen: Tinglysningen forandrer ej Contractens Natur, thi concluderer ut Debes.
Reiche: Koch havde ingen Ejendomsret til Huset, førend han fik Skøde derpaa, da dette og ej Købecontract tribuerer dominium. Koch har heller ej holdt sig Contracten efterrettelig, da han ifølge samme ej har betalt de resterende 800 Rd. til 11. Juni. Thi concluderer ut Debes.

Hoppe: ut Debes.

Hielmstjerne: 5-6-1 reserverer enhver anden, der har lovligere Adkomst sin Ret imod en gjort Execution. Koch har faaet lovlig Adkomst til det solgte Hus, da han har en tinglyst Købecontract, som 5-3-29 æquivalerer med Skøder. Thi concluderer ut Anchersen.

Juel Vind: En Købecontract giver ingen Ejendomsret, men denne faas først ved Skøde. Koch har givet sit Minde til at Huset maatte sælges, da han dog ifølge Købecontracten ved at udbetale Panthaveren eller stillet Caution kunde have hindret Auktionen. Thi concluderer ut Debes.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 29. H. P. 1773 S. 63.

Antaget, at en Panthaver i fast Ejendom, der havde faaet første Prioritets Pante-ret, selvom det af ham ydede Laan var blevet benyttet af Debitor til Indfrielse af en ældre Førsteprioritet, maatte vige for de ældre efterstaaende Prioriteter, uagtet det ny første Prioritets Pantebrev var blevet tinglyst ganske kort efter den ældre Førsteprioritets Aflysning. (Jfr. »Studier« S. 195.)

Bogholder Christian Schiøt contra Friederich Christian Kierulff.

Indstævner til Forandring og Underkendelse en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 15. Februar 1772 udi en Sag angaaende, at Silkefabriquer Jens Thomsen har udgivet tvende Panteobligationer, en til Fru Kellinghuusen for Capital 2500 Rd. med første Prioritets Panterettighed i hans Hus, og en til Mette Maria afg. Møllmarckes Enke med anden Prioritets Panterettighed udi bemeldte Hus. Til 11. December 1766 skal Jens Thomsen have laant af Citanten 2700 Rd., hvormed han har udbetalt Fru Kellinghuusen og givet Citanten første Prioritet i Huset. Derefter er Friederich Christian Kierulff blevet Ejer af Andenpanthaverens Obligation og vil formene, at han er førstprioriteret, skønt Obligationen ikkun lyder paa Anden Prioritet, fordi Citantens Obligation er yngre end den til Mette Maria Møllmarck udgivne, som nu er i Kierulfs Værge og derfor paastaar Præference. Ved hvilken Dom er kendt for Ret at Friederich Christian Kierulff burde i Henseende til hans ihændehavende og af Sæbefabriquer Jens Thomsen til Mette Maria Møllmarckes Enke under 2. Januar 1766 udgivne Panteobligation, til sin hos Henrik Smith tilgodehavende Fordrings skadesløse Betaling, nyde prioriterligt Udlæg og

Betaling i Thomsens derved pantsatte Hus og den deraf gaaende Leje, fremfor Citanten, og ophævet P. O.

Paa Citantens Vegne mødte Generalfiskal Wivet, deducerede Sagen og paastod, at Hof- og Stadsrettens Dom maa vorde underkendt, tilsidesat og saaledes forandret, at Bogholder Christian Schiøt for Kierulfs Søgmaal vorder frifunden og Schiøt derimod kendt berettiget ifølge sin Panteobligation af 11. December 1766 til at gøre sig betalt udi det ham efter bemeldte Obligation af Jens Thomsen pantsatte Hus fremfor Kierulf ifølge sit Pantebrevs Lydelse, men om det allernaadigst skulde holdes for Ret, at anden Prioritets Panthavere bør nyde Faveur i Henseende til de 200 Rd., som Schiøt har laant mere paa Huset end forrige første Prioritets Panthaver, saa paastaas, at naar fragaar de 200 Rd. som den nu paahæftende første Prioritet er større end den forrige, Bogholder Christian Schiøt da maa være kendt berettiget til de øvrige 2500 Rd. paa samme Maade som i første Tilfælde. Samt at Kierulf tilfindes at erstatte Citanten P. O. for begge Retter med noget tilstrækkeligt.

Paa Indstævntes Vegne mødte Advocat Uldall, exciperede og paastod, at Hof- og Stadsrettens Dom maa vorde confirmeret og Citanten tilfunden at erstatte P. O.

Vota.

Colbjørnsen: Under 2. Januar 1766 udsteder Jens Thomsen sin Obligation tinglyst den 13. næstefter, hvorved han pantsætter sit Hus til Møllmarcks Enke med anden Prioritets Rettighed næstefter den første Prioritet, som Fru Kellinghuusen for Capital 2500 Rd. derudi havde staaende. Sidst bemeldte Prioritetsret indløser han og udsteder derimod under 11. December 1766 en Panteobligation til Schiøt ligeledes paa første Prioritet tinglyst den 15. ejusdem for Capital 2700 Rd., og imellem Besidderne af disse tvende Panteobligationer er det nu, at der har rejst sig en Præferencedisput. Altsaa bliver Questionen, om en yngre tinglyst Panteobligation paa første Prioritet bør præfereres en ældre paa anden Prioritet. Af 5-7-7 er det klart, at det ældre gaar foran. Den til Møllmarcks Enke udstedte Panteforskrivning existerede allerede, da Schiøts Obligation endnu ikke var til. Vel er Møllmarcks Enke i førstbemeldte Obligation postponeret Fru Kellinghuusen, men deraf følger ikke, at hun er postponeret alle andre, som siden kunde faa Panteret i Huset. Udi det Intervallo, som var imellem den Kellinghuusenske Obligations Aflysning og Schiøts' Obligations Tinglysning maatte Huset jo staa vacant for første Prioritet, og da Møllmarcks Enke kom næst efter Fru Kellinghuusen, saa traadte hun i det Øjeblik, da den sidste blev udløst i hendes Sted. En anden Sag er det, naar en Obligation transporteres, thi da subsisterer Prioritetsretten uden at interrumpes. Concluderer Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Schiøt som tabende 5 Rd.

Juel: Vel er det sandt, at Obligationen af 11. December 1766 er yngre end den af Thomsen til Møllmarcks Enke udstedte Panteobligation, men i sig selv rejser sig dog Schiøts' Obligation af den forrige paa første Prioritet til Fru Kellinghuusen udstedte Panteobligation, thi det er med tvende Vidner bevist, at de 2700 Rd., som Schiøts' Obligation lyder paa, er laante til at betale Fru Kellinghuusen med. Desuden forklarer et Vidne, at Møllmarcks Enke har været vidende om at Schiøt fik første Prioritet. Ser man til 5-7-7, saa sætter samme ej forud, at den yngre Obligation gaar for den ældre, men i Slutningen siger samme Artikel, at den Panthavende skal udløses efter sig Pantebrevs Lydelse. Da nu Schiøts' Obligation lyder paa første Prioritet og Møllmarcks Enke ikkuns paa anden Prioritet, saa følger deraf, at den første nyder Prioritet fremfor den anden. Dog er denne Præference ikkun at forstaa med 2500 Rd., thi mere lydede den Kellinghuusenske Obligation ikke paa, i hvis Sted Schiøt succederede, og naar Præferencen saaledes indskrænkes, forværres ingenlunde anden Prioritets Panthaverens Vilkaar, thi de 2500 Rd. Prioritet hæftede paa Huset, førend Møllmarcks Enke derudi

fik anden Prioritet. Ligesaa er denne Præference alene at forstaa om Huset selv og ikke om den deraf gaaende Leje. Thi concluderer, Hof- og Stadsrettens Dom bør ej komme Schiøt til Fornærmelse udi hans første Prioritets Panterettighed fremfor Kierulf efter Obligation af 11. December 1766 for Capital 2500 Rd. saavidt Jens Thomsens ejende Hus angaar. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Kierulf som tabende 5 Rd.

Bornemann: 5-7-7 jfr. 5-3-28 viser, at Tinglysningens Datum er det Tidspunkt, hvorefter Panteobligationers Alder og Præference skal regnes. Den Ret, som Møllmarcks Enke havde til at succedere Fru Kellinghuusen i første Prioritets Pante-rettighed kom til Virkelighed i det Øjeblik, da bemeldte Kellinghuusenske Panteobligation blev udslettet af Panteprotokollen, og dette da acquirerede jus in re kan hun ikke tabe, enten Schiøts Laan er brugt til at udbetale Fru Kellinghuusen eller ikke. Det var hans Sag at erkyndige sig om, hvad der tilforn hæftede paa Huset, og hvad Ret, andre havde derudi. Skulde Schiøts Panteobligation have været gyldig som først prioriteret, maatte Møllmarcks Enke ved Paategning eller expressis verbis have cederet ham hendes Ret, men hverken er denne Paategning sket, eller saadan Cession paa anden Maade bevist, da der er ikkun et enlig Vidne, som siger, at hun har samtykket derudi. Concluderer ut Colbiørnsen. *Debes:* Questio er denne, om en Debitor, naar første Prioritet er udløst kan transferere samme paa en anden, omendskønt der hæfter anden Prioritet paa Pantet. Formener ja, thi ingen kan faa større Ret, end den, han ved sin Contract har acquireret. Møllmarcks Enke, som ved den til hende udstedte Panteobligation havde erhvervet anden Prioritets Rettighed i Thomsens Hus, kunde altsaa ikke acquirere første Prioritet derudi uden ved en ny Obligation eller Contract. Forandringen af den først prioriteredes Navn kan ikke forværre den andenprioriteredes Vilkaar, og om den først prioriterede hedder Kellinghuusen eller Schiøt kan være Møllmarcks Enke det samme. Hun har, da hun contraherede med Thomsen, ladet sig nøje med den Sikkerhed, som anden Prioritet kunde forskaaffe hende og, quod semel placuit, semper placebit. Loven siger, at den panthavende skal udløses efter sit Pantebrevs Lydelse. Følgelig maa det første udi samme Artikel, som fastsætter Tinglysningen ut terminus a quo, Obligationernes Alder og Præference bør regnes, forstaas ceteris paribus, naar de er af en og den samme Natur. Dersom den Kellinghuusenske Obligation ikke var blevet indløst, og dertil ser man, at Schiøts Penge var blevet brugt, saa kunde Møllmarcks Enke ikke have faaet større Ret, ved den hun allerede havde. Kierulf, som nu har Møllmarcks Enkes Obligation i Hænde, er traadt i hendes Sted, og har hverken større eller mindre Rettigheder end hun. Contrarium af denne Mening vilde foranledige store Ulejligheder. En Debitor, som blev opsagt første Prioritet, kunde umulig paa samme Pant faa saa mange Penge igen, naar den anden prioriterede skulde træde i den førstes Sted. Men omendskønt Schiøt altsaa efter dette principium beholder den ved hans ihændehavende Obligation acquirerede første Prioritets Panterettighed, saa kan samme dog ikke extendes længere end til de 2500 Rd., som den Kellinghuusenske Obligation lød paa. Thi ellers blev den anden prioriterede derved fornærmet, som næst efter disse 2500 Rd. har stipuleret sig Panteret, concluderer Hof- og Stadsrettens Dom bør ej komme Bogholder Schiøt til Fornærmelse, men han bør for den Capital 2500 Rd. med deraf gaaende Renter være første panteberettiget udi det ham ved Panteobligation af 11. December 1766 af Jens Thomsen pantsatte Hus fremfor Kierulf eller den, som Obligationen af 2. Januar 1766 med Rette ihænde-
haver. P. O. ophæves, til J. C. betaler Kierulf som tabende 5 Rd.

Treschow: Dersom Schiøt istedet for at modtage en ny Panteforskrivelse havde ladet sig den Kellinghuusenske transportere, saa kunde denne Disput ikke have existeret, og da havde den Andenprioriteredes Situation været den samme, som den nu er. For Resten ut Debes.

Anchersen: Navnenes Forandring kan ingen Indflydelse faa i denne Sag, og dog er det den eneste Grund til Kierulfs Prætention. Dersom den Kellinghuusenske Obligation havde blevet Schiøt transporteret, saa havde ingen kunnet haft noget derpaa at sige, og Møllmarcks Enkes Ret havde da ikke alene været den samme som den nu er, men den nye Panteobligation til Schiøt har endog geraadet hende til Avantage, thi det er med tvende Vidner bevist, at Fru Kellinghuusen blev udløst med Schiøts Penge og det ikke alene for Hovedstolen den 2500 Rd. men endog for resterende Renter, hvortil de øvrige 200 Rd. blev employeret. Dersom nu Fru Kellinghuusens Obligation var blevet transporteret paa Schiøt, saa havde Debitor ikke faaet mere end de 2500 Rd., og følgelig maatte de resterende Renter have bleven hæftende paa Pantet med lige Prioritet som Capitalen, hvorved Andenpantshavers Sikkerhed havde blevet saa meget ringere. Nu derimod beholder sidst bemeldte Panthaver Prioritet næst efter de 2500 Rd. alene. Dersom det skulde blive en Nødvendighed at transportere Obligationer for at kunde overdrage første Prioritets Ret til en anden upaaanket af den Andenprioriterede, saa vilde saadan foraarsage Ulejligheder in praxi, da der kunde findes de Creditorer, som par caprice ikke vilde transportere og derved sætte Debitor i stor Forlegenhed. Vel er det sandt, Tinglysningen paa Møllmarcks Enkes Panteobligation er ældre end den paa Schiøts, men ratio legis, hvorfor den giver de ældre tinglyste Obligationer Præference for de yngre, er at ingen skal blive bedragne ved Pant-sættelser, men denne ratio falder bort i dette Tilfælde, hvor den ene af Parterne ikke præjudicerer den anden i de Rettigheder, de har stipuleret sig. Saaledes havde Fru Kellinghuusens Obligation, om den end ikke havde været tinglyst, haft Præferencen fremfor Møllmarcks Enkes tinglyste Obligation, siden den første Obligation ommeldtes i den sidste og følgelig var den anden Creditor bekendt, nam ubi cessat legis ratio, ibi etiam cessat legis dispositio. Concluderer ut Debes.

Koren: ut Colbjørnsen.

Cordsen: ut Debes.

Reiche, Seidelin, Hoppe, Hielmstjerne, Juel Vind ut Colbjørnsen.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 30. H. P. 1773. S. 63.

Antaget, at en Del Panthavere maatte tillægges Fortrinsstilling i Henhold til deres Pantebrevs Indhold i den afdøde Pantsætters insolvente Dødsbo, uagtet Pantebrevene ikke som foreskrevet i Danske Lov 5-7-7 jfr. 5-3-28 var blevet tinglyst indenfor de almindelige Tinglysningsfrister. Tinglysning havde dog i alle Tilfælde fundet Sted før Pantsætters Død den 21. December 1768, idet de fleste var blevet tinglyst i Perioden Maj—August 1768. Nogle af Pantebrevene var blevet udstedt flere Aar før Dødsfaldet. (Jfr. »Studier«, S. 177.)

Johanna Catharina Bay afgangne Raadmand Anders Callsen Bays Enke contra Skiftecommissarierne udi hendes afgangne Mands Stervbo, Postmester Jens Nicolai Lund og Raadmand Johan Friderich Carøe.

(Referat af Stævning og Contrastævning m. m. udelades.)

Mandagen den 15. November 1773.

Vota.

Juel: (Efter udførligt at have refereret Sagen udtaler denne Dommer om Spørgs-maalet om Betydningen af den forsinkede Tinglysning): Vel siger Lovens 5-7-7, at med Pantebrevs Tinglysning skal forholdes som med Skøder, og om dem fastsætter 5-3-28, at de skal læses og paaskrives det første eller andet Ting næsteften, at de er daterede, om de er i den Provins daterede, hvor Godset ligger, men dette kan ikke komme i Consideration, uden hvor der disputeres om Præference imellem Obligationer af een Natur, hvilket ses af det efterfølgende udi

NB. Dommene Nr. 30—33 incl., se Rettelserne Side 99.

Articlen: »Thi ellers kunde de ikke gælde imod lovligen tinglyste Breve« etc., endog de for dem ere daterede, og da her ingen Præferencedisput er imellem Panthaverne indbyrdes, saa skulde han i denne Henseende være af samme Mening som Skiftecommissarierne ...

Bornemann: Holder for, at en Panteobligation i og for sig selv indeholder jus in re, og at Tinglysningen alene giver den Præference imellem slige Obligationer indbyrdes, samt at Underskriften er og bliver Hovedactus, hvorved denne Obligation erholder sin Fuldkommenhed, hvorfor han tror, at Commissarierne retteligen har classificeret Panthaverne ...

Debes: Hvad den Post af Sagen angaar, som betræffer de omtvistede Panteobligationer, da er han af den Mening, at en Panteobligation bør i denne Qualitet gælde, uagtet den ikke er tinglyst, og at denne Formalitets Iagttagelse ingen anden Indflydelse har paa en saadan Obligation end at den præfereres, naar den kommer i Collision med andre af samme Slags, som er utinglyste. Naar tvende Contracter altsaa concurrerer, som begge giver jus in re, kommer det an paa Tinglysningen, men naar deres Natur er forskellig, kommer det ikke an derpaa. Thi Documenter, som ikke er af et Slags, kan ikke komme i Collision. Dette viser 5-7-7, hvor alle de opregnede Exempler, er saadanne, som giver jus in re og lovlig Adkomst, som nævnes 5-3-28, kan ej heller forstaa anderledes end om jus in re. Vil man indvende, at Bays øvrige Creditorer er blevne bedragne, ved det de ikke kunde vide, at hans Gods saaledes var behæftet, da Obligationerne henlaa utinglyste, og derfor ej heller (kunde) vogte sig for den Skade, de nu maa lide, saa svares: man supponere, at Bays Gods ikke havde været pantsat, og at han i en Del Aar efterhaanden havde laant anseelige Capitaler paa simple Obligationer, men tilsidst pantsat alt, hvad han ejede, saa havde jo dog de første Creditorer tabt deres Fordringer ...

Treschow: Han er enig med foregaaende uden i tvende Poster. 1. Angaaende Panteobligationerne, da er det Spørgsmaalet, om de bør præfereres fremfor andre Obligationer, naar de ikke lovligt er tinglyste? Tinglysningen er efter hans For-
mening saa væsentlig en Del af en Panteobligation, at det er alene ved den, at samme erholder sin Fuldkommenhed, hvilket 5-7-7 jfr. 5-3-28 tydeligt viser og 5-3-33 bestyrker, som siger om den Jord Husbonden har købt, før han kom i Ægteskab med sin Hustru, men ikke faaet Skøde paa før efter den Tid, at den er begge deres, fordi den ej var hans tilfulde, førend han fik Skøde derpaa. Tilforn passerede saavel Skøder som alle Behæftelser af faste Ejendomme til Tinge, og da dette gik af Brug, blev Tinglysningen derfor igen substitueret. Ratio til Tinglysningen er fides publica og securitas creditorum. Naar en hemmelig kan behæfte sin Ejendom, uden Tinglysning, vilde den offentlig Credit tabe altfor meget. Man siger, at en Panteobligation, som ikke i rette Tid er tinglyst, alene taber sin Præference imellem andre af samme Natur, men Bøder kan dog vel ikke siges at være af samme Natur, og dog findes de iblandt de jura, som 5-7-7 opregner. Concederer gerne, at Loven ved lovlig Adkomst alene forstaaer de, der giver jus in re, men det gør intet for den modsatte Mening, thi utinglyste Panteobligationer bliver blot at anse som simple Obligationer og bør følgelig vige for dem, som giver jus in re ...

Anchersen: ... Hvad Panteobligationerne angaar, da er han af samme Mening som Treschow. Adkomst er genus og passer sig baade paa jus in re og jus ad rem, som ses af Rubriquen til Lovens 5. Bog. At Bøder ikke giver jus in re viser Forordningen af 1743, som siger, at de ikke skal erlægges, før den skyldiges Gæld er betalt. Forordningen om Pantebøger af 1738 viser, at ratio legis er den offentlige Credit, og dersom det var tilladt saaledes at sidde hen med utinglyste Panteforskrivninger, kunde Folk letteligen bedrages og Creditten følgelig lide. Men fordi at utinglyste Panteobligationer taber deres jus in re, derfor bliver de dog

gode som Gældsbeviser eller simple Obligationer. Refererer sig derfor til Treschows Conclusion (med Hensyn til dette Spørgsmaal) ...

Koren: ut Debes.

Cordsen: ut Juel.

Reiche: ut Anchersen og finder intet at tillægge hans Deduction, uden at 4-5-9 endnu indeholder et Argument for Tinglysningens Nødvendighed, thi i denne Article befales, at Bilbreve for des større Rigtigheds Skyld straks efter deres datum skal læses til Tinge, og at de da gaar for al anden paa Skibet hæftende Gæld. For at faa Anchersens Conclusion ordentlig indført i Protokollen repeterede han den saaledes ...

Seidelin: ut Reiche.

Hoppe: ut Juel ...

Hielmstjerne, Juel Vind: ut Debes.

Hvorefter Dom blev afsagt efter Assessor Debes hans Conclusion.

Nr. 31. H. P. 1773. A S. 545.

Antaget, at en Person, som havde købt og betalt nogle Aktier men ikke faaet disse overleveret, ikke kunde vindicere dem fra Besidderen, der uden Kendskab til det førstnævnte Salg havde købt dem af Sælgeren, under Hensyn til at traditio maatte anses nødvendig til Overdragelse af Ejendomsret over Løsøre. (Jfr. »Studier«, S. 102.)

Christen Hansen contra Finansraad Georg Ditlev Friderich Koes samt Christian Laurent von Bodemeyer.

Indstævner til Underkendelse Tilsidesættelse og Forandring en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 21. Juni 1773 udi en Sag angaaende 8 Lottoactier, som Citanten af Bodemeyer har tilkøbt, og som Finansraad Koes paa Grund af en af Bodemeyer til ham given løs Forskrivelse har paastaaet at være sig tilhørende og derfor Bodemeyer til samme Salg til Citanten at være uberettiget samt Købet at være ugyldigt m. v. Ved hvilken Dom er kendt for Ret, at Citanten under 4 Rd. Straf til det almindelige Hospital for hver Dag, han sidder Dommen overhørig, imod Regres til Bodemeyer bør udlevere til Koes de omtvistede 8 Lottoactier eller derfor erholde kongelige Obligationer, samt P. O. ophævede.

Paa Citantens Vegne mødte Justitsraad Bang, deducerede Sagen og paastod: at Hof- og Stadsrettens Dom for saavidt Grosserer Christen Hansen angaar maa vorde tilsidesat og han derimod for Finansraad Koes' Tiltale i denne Sag allernaadigst frifunden. Saa paastaas og, at Finansraad Koes maa vorde tilpligtet at betale Christen Hansen P. O. saavel for Hof- og Stadsretten som her for Højesteret.

Paa Finansraad Koes' Vegne mødte Prokurator Schönheyder exiperede og

Løverdagen den 28. Maji 1774

nedlagde saadan Paastand, at Hof- og Stadsrettens Dom maa vorde allernaadigst confirmeret og Christen Hansen tilpligtet at betale Finansraad Koes denne P. O. med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Bartholin Eichel: Under 23. April 1772 har Bodemeyer indgaaet en Contract med Finansraad Koes, hvorudi han tilstaar at have cederet og solgt ham 15 Lottoactier, hvoraf han ved Contractens Underskrivelse leverede ham 7 Stykker, samt forpligter sig til inden 4 Uger at overlevere ham de øvrige 8 Actiebreve. Disse var pantsatte i Hamborg men blev indløste og remitterede her til Staden, men i Stedet for at Bodemeyer efter sin Forpligt skulde lade Koes dem tilstille, finder man, at han under 8. Juli har transporteret dem til Christen Hansen, paa hvis Navn de efter Paategning af 16. Juli er omskrevne ved Justitsdirectionen i Altona.

Koes, som erfarer, at disse Actiebreve var komne med Posten hertil, lader avertere i Aviserne, at de paa en uretmæssig Maade var blevet modtaget paa Posthuset af en uvedkommende Person og fordrer dem derfor tilbage, hvorpaa Hansen replicerer, at han var Personen og tillige den rette Ejerman til disse Actier, som til ham var transporterede, og hvorfor han havde givet Bodemeyer Valuta. Da Hansen altsaa havde Brevene i Hænde og ej vilde overlevere dem til Koes, lader denne Bodemeyers Person hæfte og anlægger derpaa Sag ved Hof- og Stadsretten baade mod Bodemeyer og Hansen. Hvad bemeldte Bodemeyer angaar, da er han ved Hof- og Stadsrettens Dom retteligen mulkteret, da han i denne Handel har opført sig som en Bedrager, og siden han ej for sin Del har paaanket Dommen, saa kommer han ej videre under Question, men Spørgsmaalet bliver: hvo der bør anses som Ejerman til de paastævnte 8 Lottoactier, enten Hansen eller Koes. Den sidste procederer paa tvende Grunde nemlig 1, at han ved ovenmeldte Contract af 23. April 1772 er blevet Ejer af Actierne, formenende at traditio ej behøves til at aquirere Ejendom paa bevægelige Ting og 2, at Hansen verserer in mala fide. Hvad det første angaar da etablerer vel 5-3-31 den Regel prior tempore potior jure, men supponerer derhos, at Adkomsterne paa begge Siderne er lige gode. I nærværende Tilfælde finder man derimod en mærkelig Forskel, thi Koes har ikkuns en Bevis i Hænde, hvori ham loves, at Actiebrevene skal blive ham overleverede. Hansen derimod har dem. Contracten imellem ham og Sælgeren er fuldbragt. For at bestemme denne Forskel nøjere maa det afgøres, om traditio efter vore Love behøves til at aquirere dominium over res mobiles. Siden Loven intet udtrykkeligt statuerer i denne Materie, maa man af dominii Natur og Egenskab søge at udlede det rette og sande. Det er vel unægteligt, at en kan være possessor uden at være dominus. Men at være en dominus uden nogensinde at have været i possession af Tingen, det gaar ikke an, thi en dominus maa kunne disponere over Tingen efter eget Tykke, og dette er umuligt, naar han aldrig har besiddet den. Følgelig supponerer dominium en foregaaende Tradition, og Hansen, der har faaet Actierne i Hænde, faar altsaa bedre Ret end Koes, omendskønt hans Adkomst er af samme Dato. Dette strider ikke imod 5-1-2, thi af denne Articel flyder alene en actio personalis imod Contrahenten. At Traditio in specie er nødvendig ved Lottoactiers Afhændelse, ses deraf, at de i Directionens Hovedbog skal omskrives paa Køberens Navn, og dette kan ikke lade sig gøre, uden at de i Forvejen til ham er bleven transporterede. Endelig vilde fides publica lide alt for meget, naar den, der købte bevægelige Ting og virkelig fik dem i Hænde, maatte frygte for, at de kunde fratages ham paa Grund af en ældre Købecontract med Sælgeren. Naar nogen køber res immobiles, kan han faa Efterretning af Tingbøgerne, om nogen anden har Ret til dem eller ikke, men saaledes er det ej med bevægelige Ting. Dominium over dem, kunde ingen med Vished vide sig at have, da han ingen Steds kunde faa Efterretning om de i Henseende til dem passerende Contracter. Hvad den anden af Koeses Grunde angaar nemlig, at Hansen skulde versere in mala fide, da vilde han bevise dette af Strasburgers Depositum og Bodemeyers species facti, som siger, at Hansen, da han handlede med Bodemeyer om Actiernes Afstaaelse, vidste, at de ved Contracten var overdragne til Koes, men paa disse tvende Personers Vidnesbyrd kan intet blive at reflectere, thi Bodemeyer er en Bedrager og fortjener altsaa ingen Troværdighed, og Strasburger vidner sig selv til Fordel, naar hans Depositum kan svække Hansens Ret, da han, som Compagnon af Bodemeyer, har tegnet paa den med Koes indgangne Contract, at han in solidum forpligtede sig til dens Efterlevelse. Han maa altsaa befrygte, at Koes vilde søge ham, naar han ikke faar Actierne, og dette kan han undgaa, naar de fravindes Hansen. Denne er derfor ingenlunde overbevist at være in mala fide, og hans egen Tilstaaelse gaar ej videre, end at han, da Actierne blev transporterede, vidste, at der havde været en Mellemlæggelse paa Tapet mellem Bodemeyer og Koes,

hvilket intet gør til Sagen. Efter saadanne Omstændigheder har Hansen bedre Adkomst end Koes. Thi concluderer, Christen Hansen bør for Georg Ditlev Friderich Koes' Tiltale i denne Sag fri at være. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Koes som tabende 5 Rd.

Colbjørnsen: Da det ikke er bevist, at Hansen verserer in mala fide, saa bliver her alene i denne Sag en Questio juris at afgøre, nemlig, hvo der bør anses som Ejerman af de omtvistede Actier, enten Koes efter en ældre Contract, eller Hansen, som de er leverede i Hænde. Vel — er titulus nok til at erhverve jus in re eller behøves dertil traditio? Vel — kan Ejendom transfereres til Køberen af bevægelige Ting, uden at han faar Tingen i Eje? Loven fastsætter intet udtrykkeligt i denne Henseende, men da Ejendom er Ret til disponere over en Ting, saa er det en naturlig Følge, at Tingen selv maa overleveres, thi usus rei er forbunden med Besiddelsen, og det første kan ej existere uden det sidste. I Henseende til urørlige Ting udfordrer Loven traditio symbolica, thi et tinglyst Skøde er symbolum traditionis og 5-3-32 fastsætter, at dersom de ikke straks følger den, som de skødte ere, men fremdeles forbliver i den sælgendes Hævd og Værge, da er Skødet intet, uden der er en anden titulus, som gør, at Sælgeren bør beholde dem. Har Loven altsaa befalet traditio rerum immobilium, saa bliver det en Følge, at res mobiles ligeledes maa overleveres, da traditio er mere nødvendig for at gøre deres Ejendom sikker, uden at der skulde existere en anden titul, hvorefter de forbliver i Sælgerens Værge. Thi dersom han beholder dem uden nogen anden titul, saa anses de ifølge foranførte Art. som hans Ejendom. Omend skønt Bodemeyer har handlet utilladelig, idet han imod Contracten med Koes har solgt Actierne til Hansen, saa har han dog ikke solgt uhjemmelt, da Koes ej var blevet Ejerman af dem. Concluderer Christen Hansen bør for Finansraad Koeses Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Koes som tabende 5 Rd.

Juel: Enig med foregaaende. Dog formener, at Koes bør forbeholdes Regres til Bodemeyer og concluderer derfor saaledes, Christen Hansen bør for Finansraad Koeses Tiltale i denne Sag fri at være, hvorimod denne forbeholdes sin Regres til Christian Laurent von Bodemeyer. P. O. ophæves, til J. C. betaler Koes som tabende 5 Rd.

Debes: Skønner ej rettere, end at 5-3-31 bør decidere Trætten, da det ikkuns kommer an paa at bevise, at begge Parter i denne Sag er i lige casu. Justitsraad Bang, som har søgt at gøre denne Art. upassende paa nærværende Question, vil paastaa at Dokumentet af 23. April 1772 alene indeholder et simpelt Løfte, hvoraf da skulde flyde, at de omtvistede Actier aldrig har været solgt til Koes men ikkuns til Hansen. Men naar man efterser Documentet finder man, at dette Forgivende er urigtigt, thi derudi taler Bodemeyer saaledes: »Jeg tilstaar hermed, at jeg allerede den 13. hujus har formelig cederet og solgt til Koes 15 Stk. Lottoactier og paa den Tid ogsaa straks faaet 650 Rd. til Afdrag«. Og videre »jeg igen tager herved dette Salg og denne Cession og renoncerer al Ret til bemeldte Actier, saaledes, at ingen anden end Koes er den sande Ejer deraf, ligesom jeg og ved dettes Underskrift har virkelig overleveret 7 Stk. af dem, og Koes efter min Begæring under Dags Dato foruden foranførte 650 Rd. endnu har udbetalt mig 1250 Rd.«. Herudi findes ikke et eneste Ord om noget Løfte, men her tales om et virkeligt Salg. Den første Del af Købesummen er betalt, og de Actier, som det stod i Sælgerens Magt at overlevere, blev straks Koes indhændigede. Thi de øvrige 8 Actier, som har givet Anledning til denne Sag, kunde Bodemeyer, ej dengang udlevere, da de var pantsatte i Hamborg. Saaledes er Købet sluttet og consumeret, saavidt ske kunde. Er altsaa Actierne virkelig solgte til Koes, saa er han i lige casu med Hansen og som første Køber ifølge 5-3-31 beholder det, han købte. Paa Hansens Side anføres, at Bodemeyer har overleveret ham Actierne, men

denne traditio kan intet gøre til Sagen, saalænge det ej kan bevises, at den er ligesaa fornøden jure danico som jure romano til at transferere Ejendom, og at den ikke er det, ses deraf, at Loven intet melder derom. Vel anføres 5-3-32 som et Bevis for denne Mening, men henser man til ratio, som alene at forekomme pro-forma Skøder, begriber man lettelig, at consequentia ikke kan gælde. Desuden blev 5-3-31 til ingen Nytte, dersom traditio skulde være nødvendig, thi naar den sidste Køber altid fik Tingen i Hænde, kunde den casus, som Art. forudsætter aldrig existere, men just fordi den kan existere, er Art gjort, og Grunden dertil er denne, at en ikke kan overdrage til nogen det, som han allerede har overdraget til en anden, og hermed stemmer 5-3-11 overens. Endelig med faa Ord: Det er naturligt, at naar jeg tilstrækkelig kan bevise, at jeg har købt en Ting af den, som er berettiget til at sælge, saa er jeg dominus og følgelig berettiget til at vinde den tilbage, hvor jeg finder den. Concluderer Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves, til J. C. betaler Hansen som tabende 5 Rd.

Treschow: Dersom 5-3-31 skulde være passende paa nærværende Sag, maatte begge Parterne være i een og den samme casu, men det er de ikke, thi naar man undtager de 7 Actier, som blev Koes overleverede, er Documentet af 23. April 1772 intet andet end en Contract, hvorved Bodemeyer forbinder sig til at sælge Koes Actierne, thi derfor hedder det i Slutningen, at han forpligter sig til inden 4 Uger fra Dato af i det seneste at overlevere de øvrige 8 Actier. Altsaa kunde Contracten ikke opfyldes, førend denne traditio gik for sig. At traditio er nødvendig til at transferere Ejendom har Assessor Colbjørnsen bevist, og da Hansen paa den Maade er blevet Ejer af Actierne, kan Koes ej fravinde ham dem. Vel er det sandt, at Koes er blevet bedragen, men derfor har han Action imod Bodemeyer og ingen anden. Dog er det ikke nødigt i Dommen at tillægge ham nogen Regres, da han ingen Paastand derom har gjort. Coucluderer ut Colbjørnsen.

Anchersen: Enig med Colbjørnsen, lægger alene dette til, at 5-3-31 ikke angaar res mobiles, men alene urørlige Ting, hvilket Contexten og de Ord Jord og Gods, som denne Art. alene nævner, giver til Kende. I Henseende til urørlige Ting er det, at Tinglysningen er anbefalet til Tredjemands Sikkerhed, og dermed æquivalerer traditio i Henseende til bevægelige Ting. At ingen kan overdrage større Ret til en anden, end den han selv har, passer sig ej her, saaledes at man deraf vilde concludere, at Bodemeyer ej kunde sælge det til Hansen, som han havde lovet at sælge til Koes, og i Forvejen taget Penge for, thi Koes har givet Bodemeyer Credit paa disse Penge, og det vedkommer ikke Tredjemand. Den Sætning, at traditio rerum mobilium æquivalerer med Tinglysning respectu rerum immobilium bevises af 5-7-7, thi haandfaaet Pant behøver ikke at tinglyses, men alene det, som ikke i Hænde leveres, nemlig ubevægelige Ting, ligesom derfor Tinglysning er nødvendig i den ene Henseende, saa er traditio det og i den anden Henseende. Concluderer Hof- og Stadsrettens Dom bør ej komme Christen Hansen til Fornærmelse eller Penges Udgift i nogen Maade, men han bør for Finansraad Koes' Tiltale i denne Sag fri at være. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Koes som tabende 5 Rd.

Koren, Cordsen: ut Juel.

Reiche, Seidelin, Hoppe, Hielmstjerne, Juel Vind: ut Anchersen.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 32. H. P. 1774. A S. 247.

Antaget, at en Købekontrakt om fast Ejendom var ugyldig, fordi Køberen paa Grund af Sindssygdом havde manglet Evnen til at handle fornuftsmæssigt. (Jfr. »Studier« S. 239.)

Johanne Magnusdatter, Peder Ebbesen Aarøes Hustru contra Johan Voss m. fl.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 3. Maj 1773 udi en Sag imellem Citantinden og hendes Mand paa den ene og Johan Voss, Vintapper Schvindt, Glarmester Gabe, Murermester Schotman og Skrædder Rheinschmidt paa den anden Side angaaende et Køb indgaaet af Citantindens vanvittige Mand den 26. Maj 1769 med Johan Voss om en den sidste tilhørende Gaard i Korsør, hvortil han er blevet forledet, ligesom Gabe og Schvindt ogsaa for 1000 Rd. af Købesummen har ladet gøre Arrest den 20. Juni 1769 udi en Citantindens Mand tilfalden Arv m. v. Ved hvilken Dom er kendt for Ret, at Peder Ebbesen Aarøe bør til Johan Voss ifølge den af ham indgaaede Købecontract udbetale 7300 Rd. med Renter 5 % af de 6300 Rd. fra 11. December 1769 og lige Renter af de øvrige 1000 Rd. fra 11. Juni e. a. til Betaling sker, hvorimod Gaarden bør Peder Aarøe overleveres og ham Skøde derpaa meddeles. Hvornæst de øvrige indstævnte for Citantindens Tiltale er frifundne og P. O. ophævede.

Torsdagen den 27. Octobris 1774.

Paa Citantindens Vegne mødte Prokurator Uldall, deducerede Sagen og paastod, at Hof- og Stadsrettens Dom maa vorde underkendt og tilsidesat, saa den ej bør komme Peder Ebbesen Aarøe til Fornærmelse eller Penges Udgift i nogen Maade, men at han for Johan Voss' Tiltale i denne Sag maa vorde allernaadigst frifunden. Saa paastaas og at Johan Voss tilligemed Gabe, Schvindt og Schotman skal vorde tilpligtet at erstatte Aarøe P. O. med noget tilstrækkeligt. Indstillende hvorledes disse Personer kan have fortjent at anses.

Paa Indstævntes Vegne mødte Justitsraad Wivet exciperede og paastod at Hof- og Stadsrettens Dom maa vorde confirmeret og Peder Ebbesen Aarøe med Væрге tilpligtet at erstatte dem P. O.

Løvedagen den 29. Octobris 1774.

Vota.

Holtermann: Under 16. Maj 1769 har Peder Ebbesen Aarøe indgaaet en Købecontract med Johan Voss, hvorved denne sælger ham en i Korsør beliggende Gaard for den Summa 7300 Rd., hvoraf 1000 Rd. skulde betales til førstkommende 11. Juni og Resten til 11. December, hvilket Contract til Vitterlighed er blevet underskrevet af Schvindt, Gabe, Schotman og Langeland, alle Voss' Cautionister for en Prioritet, som hæftede paa Gaarden. Da de ved Contracten stipulerede 1000 Rd. ikke til den fastsatte 11. Juni Termin blev betalt, har Voss desangaaende anlagt Sag imod Aarøe, hvilken Proces blev ophævet i Anledning af en kongelig Resolution af 22. September 1769, hvorved Peder Ebbesen Aarøe paa Grund af hans Vanvittighed er declareret umyndig, og hans Midler, som beløb til noget over 3000 Rd., som han nylig havde arvet, beordrede at skulle deponeres i Overformyndieriet her i Byen, uden at Købecontracten skulde være ham til Præjudice, men da bemeldte Resolution ved en senere dito af 17. Maj 1771 er blevet tilsidesat, saa har Johan Voss paany indstævnet Aarøe til Købecontractens Opfyldelse, imod hvilket Søgemaal hans Kone og efter hendes Død hans Curator har exciperet paa Grund af, at han skal i mange Aar have været tosset og vanvittig, og følgelig som saadan ej kunde forbindes ved hans Contract. Questionen i Sagen bliver altsaa denne, om Aarøe kan siges at laborere af saa stor Grad af Galenskab, at Contracten desaarsag bør rescinderes. Af alle Sagens Data udkommer det tydeligt, at han er vanvittig og af de Slags Folk, der formedelst Mangel paa Fornuftens rette Brug er udygtige til selv at administrere deres Midler, thi det er med de førte Vidner oplyst, at han pr. intervalla har været rasende, ituslaet alt hvad han kunde faa fat paa og nedtrampet samme under sine Fødder, samt slaget og bidt dem, som vilde overtale ham til Skikkelighed, ja undertiden har villet styrte sig selv ud af Vinduet, at han bestandig har været en Nar for alle Folk, der naar det stak ham, lod sig gøre ved, hvad man vilde, ja, naar man

havde sværtet ham i Ansigtet, løb i den Tilstand omkring i Byen — at han ofte, endskønt han var i yderlig Armod, har lovet at ville give Folk, som man mødte paa Gaden, Sko, med flere Criteria paa en forrykt Hjerne. Samt endelig er det med Doctor Pauli og nok en anden Doctors Attester godtgjort, at han virkelig er en af de saakaldede Vanvittige, og attesterer desuden den første, at han har kendt ham i 6 Aar, og saavel deraf, som af fysiske og medicinske Grunde, er kommen i Erfaring om denne hans Tilstand. Hertil kommer den Opførsel, som Voss og Cautionisterne har bevist imod ham, da man tydelig ser, at de mala fide alene for egen Interesses Skyld har forført ham til at indgaa Contracten, hvorved han er tilføjet en enorme Læsion, da Gaarden, som han skulde give 7300 Rd. for, Aaret derefter blev solgt for lidt over 4000 Rd., og kan da saa meget mindre undskyldes, som Aarøes Kone i Forvejen har bedt dem ikke at forlede hendes Mand til nogen Handel, da han var tosset. Vel har Johan Voss med 7 Vidner bevist, at den Dag Contracten blev underskrevet, saa de intet Tegn til Galenskab af Aarøe, men han forekom dem ganske fornuftig, tog imod Gratulationer og lovede Vidnerne, at han vilde traktere dem, naar han blev Ejer af Gaarden, men heraf følger dog ikke andet, end at han har haft dilucida intervalla og til somme Tider har kunnet lade at være fornuftig, men at han heller ikke da har været det, oplyses med andre Vidners Udsigende, hvorefter udkommer, at han bestandig har været taabelig, og tosset. Han formener altsaa paa disse Grunde, at den af Aarøe indgangne Købecontract ej bør være ham til Præjudice og concluderer: Hof- og Stadsrettens Dom bør ej komme Peder Ebbesen Aarøe til Fornærmelse eller Penges Udgift i nogen Maade, men han bør for Johan Voss' Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Johan Voss som tabende 5 Rd.

Bartholin Eichel, Colbjørnsen, Juel, Debes, Treschow, Anchersen, Koren, Cordsen, Reiche, Seidelin, Hoppe: Ligesaa.

Juel Vind: Da enhver efter 5-1 er pligtig til at holde, hvad han indgaaet haver, er Peder Ebbesen Aarøe, der som en myndig Mand har indgaaet Købecontracten af 26. Maj 1769 ogsaa forbunden til at efterkomme samme, da det med 7 Vidner er oplyst, at han paa den Tid havde sin fulde Fornuft, og at han tilforn har udvist Prøver paa Galenskab, virker aleneste Formodning om, at han ej har været vel skikket til at indgaa Contracter, men deraf flyder dog ikke, at han har været ganske inhabilis dertil, og det saa meget mindre, som han paa den Tid, han indgik Contracten ej var gjort umyndig. Concluderer: Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Peder Ebbesen Aarøe som tabende 5 Rd.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 33. H. P. 1774 S. 473.

Antaget, at det maatte stride mod Lovens Grundsætninger, at en Panthaver skulde kunne erhverve nogen »jus in re« førend ved Tinglysningen, og at en Panthaver, der først havde faaet tinglyst sin Panteobligation efter Debtors Undvigelse, selvom han maatte være i god Tro, derfor ikke kunde faa Prioritet i Pant-sætterens Bo. Udtalt af nogle Dommere, at den Omstændighed, at der var Tale om Generalpant, ikke kunde faa Betydning, naar der som her kun var Tale om Sammenstød med simple Kreditorer. Antaget, at Prokuratorer godt kunde fremsætte nye Anbringender til Støtte for Paastanden i Højesteret. (Jfr. »Studier« S. 182.)

Cancelliraad Jørgensen med flere Creditorer i afg. Klædekræmmer Brasens Bo contra Supercargo Jens Holst.

Indstævner til Underkendelse Forandring og bedre Rets Nydelse en Københavns Hof- og Stadsrets Skiftecommissions Decision afsagt den 10. August 1775 i en Sag imellem Citanterne paa den ene Side og Supercargo Jens Holst paa den anden

Side, betræffende en Capital stor 4650 Rd. med resterende Renter, som Holst efter en saakaldt Panteobligation, som mangler alle lovlige requisita, da den hverken i lovlig Tid er tinglyst, og i samme ej heller findes speciel anført, hvad som er pantsat, fordrer Panteret og præfererlig Betaling for i bemeldte Bo, tillige med 5 Rd. og 2 Mark efter Regning m. v. Ved hvilken Decision er kendt saaledes for Ret: Supercargo Jens Holst bør ifølge afg. Klædekræmmer Brasens til ham udgivne Obligation af 11. Januar 1774 tinglyst den 31. Maj næstefter for 4650 Rd. nyde forlods Betaling i de derved pantsatte Varer, Effecter og Boggæld.

Paa Citantens Vegne mødte Prokurator Uldall, som deducerede Sagen og paastod: at Skiftecommissionens Decision maa vorde underkendt og Jens Holst derimod kendt uberettiget til efter den omtvistede Obligation af 11. Januar 1774 at nyde nogen præfererlig Betaling af Jørgen Christopher Brasens Bo efter dens Effecter, Citanterne til Præjudice, men at han derimod forbeholdes at concurrere med de øvrige Creditorer efter deres Fordringers Natur, og at Holst tilpligtes at betale Citanterne P. O.

For Holst mødte Justiceraad Bang, som exciperede og paastod, at Skiftecommissionens Kendelse maa vorde ved Magt kendt, og Citanterne tilpligtet at betale Supercargo Jens Holst P. O.

Vota.

Wessel: Da Klædekræmmer Jørgen Christopher Brasen heri Staden befandtes om Morgen den 31. Maj 1774 at have absenteret sig, uden at nogen af hans Familie eller Husets Folk vidste, hvor han var afbleven, indkalder Sønnen Niels Brasen Skifteretten i Boet for at antage sig samme til Creditorernes Betalning, siden dets slette Tilstand supponeredes at være Aarsagen til Faderens Undvigelse. Samme Dags Morgen Kl. imellem 8 og 9 indfinder ogsaa Hof- og Stadsrettens Skiftecommission sig i Boet og antager sammes Behandling. Straks derpaa samme Morgen melder Supercargo Jens Holst sig i Skifteretten og der fremlægger en Panteobligation dateret den 11. Januar 1774, hvorved Jørgen Christopher Brasen til Sikkerhed for Skyldighed 4650 Rd. pantsætter ham hans udi Boet saavel nu som i Eftertiden befindende Varer, saavel som hans øvrige Effecter og Boggæld uden Undtagelse. Denne Panteobligation, som endnu var utinglyst, lader han samme Formiddag i Hof- og Stadsretten publicere, og derpaa efter samme paastaar i Brasens Bo prioriterlig Betaling fremfor andre simple Creditorer. Da en Del af disse har gjort ham denne paastaaede Præference disputerlig, har Skiftecommissionen derefter under 10. August 1775 i Faveur af Holst afsagt den Kendelse, som nu af de øvrige Creditorer paaankes. Uden at undersøge den Question, hvorvidt generel Pant kan efter vor Lovs principia finde Sted, tror han, at Obligationens virkelige eller fingerede Datum sammenføjet med dens for sildige Tinglysning fuldkommen betager samme den paastaaede Præference, thi endskønt Holst har med Vidner godtgjort, at Obligationen virkelig er antedateret, og at den af Debitor først er udgiven og underskrevet den 30. Maj, samme Dag han absenterede sig, saa ses dog ej rettere, at omend denne Omstændighed ellers kunde være Holst til Fordel, saa er han dog ikke i dette Tilfælde, da han tilstaar at have været enig med Debitor udi denne mislige Omgang, paa det han derved for nogle tilgodehavende Renter fra 11. Januar kunde tilvende sig Præference for de andre Creditorer, berettiget til at benytte sig til sin Fordel af Opdagelsen af en svigagtig Omgang, hvorudi han selv er delagtig. Anser man da Obligationen, som den, der er dateret den 11. Januar, da er den baade sildigere tinglyst end 5-7 confereret med 5-3-28 befaler, den er ogsaa for sildig tinglyst i Henseende til, at saadant er sket, efter at Skifteretten havde antaget sig Boet, thi Lovens 5-14-39 Articul confereret med Forordningerne af 18. November 1757 og 28. October 1702 Art. 2 viser, at det strider imod vore Loves Esprit, at kunne i et Fallit- eller Opbudsbo erhverve noget jus in re, efter at Skifteretten har taget samme under Behandling, men førend

Tinglysningen kunde Holstes Obligation ifølge 5-7-7 Art. intet jus in re operere, og anderledes end utinglyst kan den ej anses, siden den for sildig skete Tinglysning ej kan tillægge den nogen større Ret. Betragter man dernæst Obligationen, som den, der er udgivet den 30. Maj, samme Dag, som Debitor undveg, da viser de citerede Forordninger af 1757 og 1702, at Debitor paa den Tid var inhabilis til at pantsætte sit Gods, hvilket endog sub poena infamiae forbydes ham. Vel er det sandt, at samme Forordning ej udtrykkelig siger, at en slig Panteobligation taber sin Ret eller Kraft, men om ikke den kunde disputeres i Henseende til en Creditor bonae fidei, formener han dog, at Holst, som selv tilstaar at have ladet Obligationen antedatere, og til hvem Debitor har efter sine egne Vidners Forklaring sagt, at hvis han ej i Dag fik Obligationen, var det i Morgen for sildig, kan ikke paaberaabe sig bona fides, og bør altsaa ikke lucrere ved en doløse Omgang, hvorudi han, endskønt ikke som Hovedmand, dog har consenteret og taget nogen Del. Efter hans Formening kan altsaa den paastævnte Obligation ej tillægge Jens Holst større Ret, end de andre Creditorer tilstaar ham, nemlig med dem at concurrere efter deres Fordrings Beskaffenhed. Concluderer, Supercargo Jens Holst bør være uberettiget til efter Obligation af 11. Januar 1774 at nyde nogen prioriterlig Betaling af afg. Jørgen Christian Brasens Bo og Effecter, Citanterne til Præjudice, men ham forbeholdes med dem at concurrere efter deres Fordrings Beskaffenhed. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Supercargo Jens Holst som tabende 5 Rd.

Holtermann: Endskønt en Panteobligation ingen Kraft har uden den er tinglyst, formener han dog, at dette ej kan hindre Holst i at faa Præference efter sin Obligation af 11. Januar 1774, da det under Sagen er godtgjort, at han handlet optima fide, som oplyses dels med Vidnernes Forklaring, dels med hans ældre Obligation for 4000 Rd., hvilket er den samme Summa, som den sildigere lyder paa, naar dertil er lagt erhvervede Renter for 2 Aar. At Panteobligationen er underskreven den 11. Januar, derimod udstedt den 30. Maj, er en Adfærd, der letteligen kan forvolde Misbrug og Bedragerier imellem doløse Creditorer og Debitorer, men at saadant ej har været Aarsagen her er oplyst. At Brasen er død, er et Vanheld for Holst; havde han levet, kunde ingen Disput være, at jo hans Panteobligation beholdt sin Kraft. Han er derfor enig med Skiftedecisionen, men da dens Præmisser er urigtige, efter som de fastsætter, at en Panteobligation skønt den ej er tinglyst, er dog en Panteobligation og har samme Kraft, kan Decisionen ej blive at confirmere. Concluderer: Supercargo Jens Holst bør være ifølge afg. Jørgen Chr. Brasens til ham udstedte Panteobligation af 11. Januar 1774, tinglæst den 31. Maj næstefters paa Capital 4650 Rd. nyde forlods Betaling i de derved pantsatte Varer Effecter og Boggæld. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Citanterne 5 Rd.

Bartholin: Schifters Indlæg af 13. October 1774 er det fornemste, man i denne Sag har at holde sig til. I samme har han kun paastaaet, Holstes Obligation burde tabe sin Panteret paa disse to Grunde, 1. at Obligationen ej er tinglyst til første eller andet Ting, og 2. at Pantet er generelt. Uldall er altsaa uberettiget til den af ham gjorte Paastand eller til de øvrige af ham nedlagte Exceptioner. Hvad ellers Questionen, som af Assessor Wessel er fremsat, har han tilforn souteneret samme Mening, men da der er falden Højesteretsdom tværtimod saadant Princip, holder han det for sin Pligt at antage samme, at nemlig endskønt Holstes Panteobligation ej er tinglyst til første eller andet Ting, saa siden den ej kommer i Collision med andre tinglyste Pantebreve, beholder den dog, eftersom den er tinglyst, Panteobligations Natur. Forresten bør den, uagtet den indeholder pignus generale præfereres for de andre Creditorers simple Fordringer, en anden Sag var det, om her blev disputeret af en Creditor, som havde speciel Pant. Han er derfor enig med Skiftecommissionens Decision i Henseende til Conclusionen, men ej i Hen-

seende til Præmisserne som fastsætter, at en Panteobligation uden at tinglyses, dog er Panteobligation og har saadan Kraft. Concluderer ut Holtermann.

Juel: ut Holtermann.

Treschow: Enig i et og alt med Wessel, og hvad angaar, at Uldall ej maatte fremføre anden Exception, end den Schifter havde benyttet sig af ved Skiftecommissionen, da maa tages i Betragtning, at det alene var de Argumenter, som Schifter fandt imod Obligationen, og at det er ej en Prokurator nægtet heri Højesteret at bruge flere Argumenter end ved første Instans er brugt, naar ikkun Paastanden er den samme. Concluderer ut Wessel.

Anchersen: Enig med Wessel og Treschow, og fandt alene dette at lægges til, at det er kendeligt, at Holst ej har handlet bona fide, thi 1. har han været enig i, at Obligationen er blevet antedateret, da han siden, saa snart han mærkede, at han kom i Knibe, har villet bevise, at den var skreven den 30. Maj. Alt dette viser, at han har søgt at præjudicere de andre Creditorer. Og den hertil foregivne Aarsag er falsk, at det var nemlig, fordi Regningerne, som var ham og hans Debitor imellem just udløb til 11. Januar 1774, men om dette endogsaa havde været, saa kunde dette gerne været afgjort paa en anden Maade. 2. Har man, uagtet han fik en ny Obligation, beholdt den forrige, for, naar han kom i Knibe, at kunne bevise sit Kravs Natur. Forordningerne af 18. November 1757 og 28. October 1702 er udkomne alene for at forekomme, at ingen Collusion skal ske imellem en svigagtig Debitor og en af hans Creditorer, de andre til Fornærmelse. Ja den sidste Forordning viser endog, at Brasen, om han havde levet, kunde fortjent at blive anset med at bøde sine 3 Mark. Det var altsaa urimeligt, at Creditor, som er correlatum til Brasen, skulde ved saadan fraudulent Omgang endog kunne profitere. Concluderer ut Wessel.

Cordsen: ut Wessel.

Reiche: Enig med Holtermann, da det er oplyst, at Obligationen er dateret den 11. Januar, men skreven den 30. Maj, Dagen førend den blev tinglyst, og den ej kommer i Collision med andre tinglyste Panteobligationer. Han har ej heller verseret mala fide, som ses deraf, at han har tilforn haft en Obligation paa 4000 Rd. af Aar 1764, hvorfra den omtvistede derivere sig. Her er heller ingen Fallitbo, thi Brasen er ej civiliter men naturaliter mortuus, hvilket releverer meget i Sagen. Contrarium af hans Mening vil føre den Uorden med sig, at naar en af en Mand fik udstedt en Panteobligation, og Debitor døde, inden han kunde faa samme tinglyst til første Ting, skulde Creditor tabe sin Panteret. Concluderer ut Holtermann.

Hoppe: ut Wessel et Koren.

Hielmstjerne: ut Koren.

Juel Vind: ut Reiche.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 34. H. P. 1777 S. 533.

Antaget, at Kreditorerne i et Bo kunde kræve Hovedstolen i Henhold til et Fallenten tilkommende Gældsbeværet af Debitor paa Grund af dennes Misligholdelse af Rentebetalingerne. Der blev ikke taget Hensyn til, at Kreditor i Henhold til Gældsbevevet havde givet dette Paategning om, at dette var uopsigeligt, saalænge Debitor eller dennes Hustru levede. Resultatet støttet paa DL 5-7-8. (Jfr. »Studier«, S. 279.)

Prokurator Schönheyder som befalet for Geheimeraad Storms Bo contra Oberstløjtnant Bentzleben.

Indstævner dels til Confirmation dels til Underkendelse og Forandring en Dom afsagt den 20. December 1775 af Commissarierne i Geheimeraad Storms Bo udi

en Sag anlangende 300 Rd. med forfaldne Renter, som Oberstløjtnant Bentzleben er Geheimeraad Storms Bo skyldig. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at Oberstløjtnant Bentzleben bør til Geheimeraad Storms Bo af sin udstedte Forskrivnings Capital 300 Rd. betale de resterende Renter fra 11. December 1762 til 11. December 1774 og fremdeles videre, og at det iøvrigt med Obligationens Indfrielse bør have sit Forblivende ved den af Storm paa Obligationen gjorte Paa-tegning. P. O. ophæves.

Citanten mødte personligt, deducerede Sagen og paastod, at Commissariernes Dom dels vorder confirmeret, dels underkendt, tilsidesat og saaledes forandret, at Oberstløjtnant Bentzleben tilfindes at indfri sin under 11. December 1754 udgivne Obligation og til Geheimeraad Storms Bo at betale sammes paalydende Summa 300 Rd. med skadesløse Renter 5 0/0 fra 11. December 1762 til Betaling sker og P. O. for begge Retter skadesløs.

Indstævnte lod ej møde.

Vota.

Sommer: Under 11. December 1754 udsteder Oberstløjtnant Bentzleben sin Obligation til Geheimeraad Storm paa 300 Rd. at indfries efter 6 Maaneders Opsigelse imod aarlig Rente 5 0/0. Herpaa findes Renten afskrevet til 11. December 1762, men under 16. Februar 1763 paategner Geheimeraad Storm den saaledes, at efter Debtors Forlangende maatte Capitalen ikke paa nogen af Siderne opsiges, saalænge Debitor eller Hustru lever. Da Geheimeraad Storm siden efter havde gjort Opbud, har hans Creditorer under 7. Juli 1774 ladet Debitor Capitalen opsiges, men som denne paa Grund af Paategningen af 16. Februar 1763 formener ej at kan tilfindes at betale uden de forfaldne Renter, er herom rejst sig en Proces, som af Commissarierne i Faveur af Bentzleben er decideret. Som det efter 5-1-8 er klart, at den sidste Handel tilintetgør alt, hvis i samme Sag tilforn har været handlet, saa er det og klart, at Paategningen af 16. Februar 1763 ophæver den Ret, Creditor i Følge Obligationen tilkom, at kunne opsiges Capitalen. Den af Citanten allegerede 5-7-8 er her inapplicable, da den alene taler om Panteobligationer. Der indeholdes heller ikke et eneste Ord i Paategningen om nogen Rentes Svarelse, ligesom det ej heller er godtgjort, at Storm 1763 ej var sine Midler raadig. Concluderer, Commissariernes Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Geheimeraad Storms Bo 5 Rd.

Rosenkrantz: Endskønt der ikke er betalt Renter siden 1762, kan dog denne Omstændighed ikke betage Bentzleben den Ret, han ved Paategningen af 16. Februar 1763 har erhvervet, thi hverken er der i selve Obligationen fastsat nogen vis Tid, til hvilken Renterne skulde betales — den Talemaade, at Capitalen skal betales efter Opsigelse med paaløbne Renter synes tværtimod at vise, at Debitor ej var til nogen bestemt Termin forbunden at erlægge dem, — heller ikke meldes der i Paategningen noget om, at Renterne aarligt skulde betales, thi concluderer ut Sommer med den Forandring, om ikke de Ord »P. O. ophæves« kunde udelades, da her kun møder en Part.

Holtermann: ut Sommer, dog at Prokurator Bull paa Geheimeraad Storms Bos Vegne betaler de 5 Rd. til J. C.

Bartholin: Omendskønt Paategningen af 1763 ikke er ude af sin Kraft, da Storms Creditorer ikke kan have større Ret, end han selv havde, kan dog Oberstløjtnant Bentzleben ikke prævalere sig af samme, da han ikke har opfyldt sin egen Forbindtlighed med at erlægge Renten i rette Tid, men lige fra 1762 har udeblevet med samme. Vel er herom intet mentioneret i Paategningen, men det flyder saavel af Contracters Natur i Almindelighed som af Analogien af 5-7-8, thi der er ingen Aarsag, hvorfor en Pantecreditor i saa Henseende skulde have større Ret end en simpel Creditor. Det vilde og stride imod de sædvanlige principia juris at statuere, at en Creditor i en cas som denne skulde forceres til en Gang hvert

Aar at tage Dom over sin Debitor for Renten, uden at kunde opsige ham Capitalen. Hertil kommer endnu, at Bentzleben selv har agnosceret sig pligtig til at betale Capitalen, da han ingen Exception har nedlagt, da Opsigelsen blev ham forkyndt. Paa disse Grunde formenes, at Bentzleben, der selv har rescinderet Contracten ved ej at efterkomme sin Forpligt, bør udbetale den paastævnte Capital og det med skadesløse Renter og Omkostninger, da Obligationen lyder herpaa. Concluderer, Oberstløjtnant Bentzleben bør til Caspar Herman von Storms Bo udbetale sin under 11. December 1754 udgivne Obligation med Capital 300 Rd. og skadesløse Renter fra 11. December 1762 til Betaling sker, saa betaler han og Geheimeraad Storms Bo P. O. for begge Retter skadesløs og til J. C. 24 og 5 Rd.

Juel: Da Exceptionen af Oberstløjtnant Bentzleben ikke straks ved Opsigelsen er nedlagt, saa concluderer ut Bartholin, dog at P. O. ophæves.

Treschow: Da der i enhver Contractu bilaterali, er reciproque Forbindtligheder, maa Contracten nødvendig rescinderes, saasnart den ene af Contrahenterne ikke præsterer, hvad han er pligtig. At nu Oberstløjtnant Bentzleben burde svare Renter af Capitalen, dette viser Obligationen, og at disse burde betales aarligt til en vis Termin, dette maa ej alene som et ordinarium supponeres, men Renternes Afskrivelse paa Obligationen, som altid er til en vis Tid, nemlig 11. December viser det samme. At han ikke har svaret Renter længere end til 1762, dette er in confesso, følgelig har han ikke holdt Contracten paa sin Side, og par consequent er Storm eller nu hans Creditor ikke heller pligtige at holde den paa sin Side. Concluderer ut Bartholin.

Anchersen, Koren, Cordsen: Ligesaa.

Reiche: Da Paategningen af 1763 forbinder Storm til ikke at opsige Capitalen, saalænge Bentzleben eller Kone lever, kan Creditorerne, som succederer i hans jura, ikke have større Ret end han. At Renterne er udebleven gør heri ingen Forandring, thi foruden at Paategningen ej er gjort under Condition, at Renterne aarligt skulde erlægges, er dette heller ikke fastsat i selve Obligationen, ja man ser og, at dette ej har været mellem Parterne stipuleret deraf, at der fra 1754 til 1762 ej findes Renter mere end 2 Gange betalt. 5-7-8 passer sig ikke her og forudsætter desuden, at Panteobligationen skal opsiges, hvortil kommer, at alle Contracter hos os er strictissimae interpretationis. Concluderer: Commissariernes Dom bør ved Magt at stande. Til J. C. betaler Citanten 5 Rd.

Seidelin, Hoppe, Hielmstjerne: ut Bartholin.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 35. H. P. 1780 S. 202.

Antaget, at Føreren af en Hestevogn, der paa Hørsholm Kongevej var stødt sammen med en modgaaende Hestevogn, hvorved Hesten for den sidstnævnte Vogn var blevet dræbt, maatte betale Halvdelen af Skaden — 12 Rd. — da han maatte antages at have kørt uforsvarligt hurtigt, medens paa den anden Side Skadelidte havde handlet uagtsomt ved ikke at holde sig i højre Side, hvilket ganske vist ikke var paabudt paa Landet, men i ret almindelig Brug. (Jfr. »Studier«, S. 296.) Justitsraad Peder Uldall som befalet for Mads Sørensen contra Rasmus Jensen.

Indstævner til aldeles Underkendelse og Forandring en den 15. Juni 1778 afsagt Københavns Rytterdistrikts Birketingsdom i en Sag imellem Citanten paa den ene og Rasmus Jensen af Ordrup paa den anden Side, betræffende at denne sidste skal paa Kongevejen ved Hirschholm med fri Forsæt have kørt med Vognstangen lige ind paa Citantens Heste, saa at Vognstangen gik ind i Livet paa den fjermer Hest, som derover straks derefter døde. Ved hvilken Dom er kendt for Ret: Rasmus Jensen bør for Mads Sørensens Søgmaal og Paastand og al videre Tiltale i denne Sag fri at være.

Paa Uldalls Vegne som var syg, mødte Colbiørnsen som deducerede Sagen og paastod Birketingsdommen underkendt, tilsidesat og saaledes forandret, at Rasmus Jensen tilpligtes at betale Mads Sørensens ihjelkørte Hests Værdi med 24 Rd. og P. O. for begge Retter.

For sidstnævnte mødte Schønheyder som exciperede og paastod Birketingsdommen stadfæstet og Citanten tilpligtet at betale Indstævnte P. O.

Vota.

Fridsch: Ved at conferere Vidnerne blive de paa indstævntes Side af mest Vægt, da de stedse har været nærværende, men alle Vidnernes Forklaring kan gerne sammenlignes. At Mads Sørensens Hest er kørt ihjel er in confesso og oplyst, men det er sket derved, at Mads Sørensens kørte ud af Vejen, af hvad Aarsag ved man ej. Saa meget er sandt, at her er Uforsigtighed paa begge Sider, da Rasmus Jensen har kørt uforsvarligt fast. Efter Billighed bør Skaden lignes paa dem begge. Vel har man ingen Lov herfor, men ob paritatem rationis kan man dele Skaden, da der ere Articler som have Overensstemmelse med dette

. Concluderer, naar Rasmus Jensen betaler til Mads Sørensens 12 Rd., bør han for videre Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betaler hver af Parterne 5 Rd.

Rested: Der er mere mod Citanten end Indstævnte, da han ej har kørt paa den højre Side af Vejen, som vel ej er anordnet paa Landet, men her i Byen, og er almindelig Brug iblandt Bønder. Concluderer: Birketingsdommen bør ved Magt at stande. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Citanten som tabende 1 Rd.

Juel Vind: ut Fridsch.

Sommer: ut Rested.

Rosenkrantz, Levetzau: ut Rested, men Rasmus Jensen bør betale en Mulkt af 2 Rd., da der dog er Uagtsomhed paa hans Side.

Holtermann, Bartholin Eichel, Juel: ut Rested.

Treschow: Dersom der var en Forordning, at Bønderne skal køre paa højre Haand, var han enig med Rested, men det er almindeligt, at Bønderne kører paa alle Sider, concluderer ut Fridsch.

Koren, Cordsen, Reiche, Hielmstjerne: ut Fridsch.

Hvorefter Dom blev afsagt.

Nr. 36. H. P. 1781 A S. 67 jfr. B S. 43.

Antaget, at Køberen af 23 Tønder nedsaltet Oksekød ikke kunde hæve Købet, fordi Kødet viste sig utjenligt til Forsendelse til Vestindien paa Grund af, at det var fordærvet. Afgørende Vægt lagt paa, at Sælgeren ikke havde lovet noget udtrykkeligt vedrørende Varens Kvalitet, og at Køberen burde have set sig bedre for ved Købets Indgaaelse. (Jfr. »Studier«, S. 52, jfr. 276.)

Niels Brock paa egne og Medinteressenters Vegne contra Hans og Peter Tak.

Indstævner til aldeles Underkendelse og Forandring en af Hof- og Stadsretten den 18. December sidstleden afsagt Dom i en Sag mellem Citanterne paa den ene og Købmændene Hans og Peder Tak paa den anden Side, betræffende 23 Tønder nedsaltet Oksekød, som Citanten under 25. November 1779 havde købt af bemeldte Hans og Peder Tak for at afsendes til Vestindien, hvilke Varer blev solgt Citanten for sunde og gode, men siden efter, ved et derover foretaget Syn er befunden at være bedærvede med videre. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at Grosserer Niels Brock bør til Hans og Peter Tak betale 134 Rd. 6½ Sk. med Renter 4 % af de 207 Rd. fra 21. Januar sidstleden til 11. April næstefter og lige Renter af 134 6½ Sk. fra sidstmeldte Dato indtil Betaling sker og i P. O. 16 Rd.

Uldall mødte for Citanterne, deducerede Sagen og paastod Hof- og Stadsrettens

Dom tilsidesat, saa at den ikke kommer Niels Brock paa egne og Medinteressenters Vegne til Udgift i nogen Maade, men at de for Indstævntes Tiltale i denne Sag frifindes, og at Indstævnte en for begge og begge for en betaler Citanterne P. O. for begge Retter med noget tilstrækkeligt. Colbiørnsen mødte for Indstævnte exciperede og paastod: Hof- og Stadsrettens Dom stadfæstet og Citanten tilpligtet at betale Hans og Peter Tack denne P. O. for Højesteret med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Fridsch: Den 25. November 1779 har Brock købt 23 Tønder Kød, som var kommen fra Flensborg for at sendes til Vestindien for 9 Rd. Tønden, som skulde betales ved Annammelsen. Da de i Marts skulde modtages befandtes de at være slette og fordærvede, hvorfor Brock ikke vilde modtage dem, og derefter blev de solgt til en Marquetender for 2 Rd. Tønden. Det øvrige tillige med Omkostninger og Renter søges nu Brock til i nærværende Sag at betale. Questio er først, om Brocks Vidner efter Colbiørnsens Exception kan ansees at være hans Medinteressenter, hvilket ikke indsees, da det ikke er bevist, og denne Exception er ikke gjort ved Hof- og Stadsretten. Ved dem er det bevist, at Kødet er solgt som gode Købmandsvarer og saaledes, at det kunde bortsendes. Handelen er sluttet paa Købmands Tro og Love, og altsaa kan det ikke ansees at være nogen Uforsigtighed af ham, at han ikke har eftersat enhver Tønde. De har nægtet, at Tønderne ikke maatte vrages. I Marts Maaned var de ganske bedærvede, derom er en Synsforretning. Om disse Varer stod for Brocks eller Indstævntes Regning, da kan gerne antages, at de har staaet for Brocks Regning. Questio bliver da, om de i denne Tid er fordærvede, eller de har haft Fejl førend de blev solgte? At Varerne ikke ved hans Forsømmelse er fordærvede er ganske klart, og ved Synsforretningen er de befundne at have Lage nok, hvis Mangel kunde maaske have foraarsaget Fordærvelse. Derimod er det bevist, at Fejlen har existeret før, da Synsmændene ikke ved anden Aarsag til Bedærvelsen, end at Kødet har taget Skade af Varmen, førend det blev nedsaltet. Vel har den, som har solgt nemlig Schmidt i Flensborg givet en edelig Attest, at han ikke ved andet, end Omgangen har været god med Kødet, men det kan være muligt, at (han) ikke kunde vide andet, og derfor Omgangen ej har været som den burde. Thi concluderer: Citanten bør for Hans og Peter Tacks Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. for begge Retter ophæves. Til J. C. betaler Indstævnte som tabende 5 Rd.

Rested: Tror den skriftlige Contract, som kommer egentlig under Bedømmelse i denne Sag. Der var alene to Conditioner, nemlig: Pengene betales ved Annammelsen, og at Brock skulde nyde Præmier for Udførelsen. Nu vil Brock paastaa at andre Conditioner skulde være tillagt, og det vil han med Vidner godtgøre, nemlig at Varerne skulde være saa gode, at de kunde sendes til Vestindien. Det stod dem frit for, at efterse alle Tønderne efter deres egen Forklaring. Det har de ikke gjort. Den Condition, at det skulde være godt ved Annammelsen, burde udtrykkelig staaet i Contracten. Svig bør vel ikke understøttes, men man kan ikke statuere, at der har været nogen Svig paa Indstævntes Side, men derimod den største Forsømmelse paa Citantens Side, som faar lide Skade, fordi han ej har set sig for. Jura vigilantibus sunt scripta. Da der var en ren Contract sluttet, behøvede de ikke at lade Varerne vrage, paa den Tid, man vilde vrage dem. Thi concluderer: Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves, til J. C. betaler Citanten som tabende 5 Rd.

Juel Vind, Sommer: ut Rested.

Rosenkrantz: Ligeledes med den Forandring: Dog saaledes at P. O. for begge Retter ophæves.

Holtermann, Bartholin Eichel, Juel, Treschow: ut Rosenkrantz.

Anchersen: Da Transactionen skete, maa man tro begges Tanker var, at naar de vilde have gode Penge, maatte de og levere gode Varer. Stod endog Varerne for hans Regning, som ej indses. Der ses altsaa ingen Forpligt, da det er oplyst, at Varerne var slette, at Brock kan blive pligtig at betale dem. Concluderer ut Fridsch.

Koren: ut Rosenkrantz.

Reiche, Rosenørn: ut Fridsch.

Derefter blev Dommen afsagt efter Fridsches Conclusion med Rosenkrantz' Forandring. (Her foreligger utvivlsomt en Fejlskrift i Protokollen, idet Meningen maa være, at Dommen, der i Overensstemmelse med Majoritetens Standpunkt faktisk gik ud paa Stadfæstelse af den indankede Dom, blev afsagt efter Resteds Konklusion med Rosenkrantz' Forandring.)

Nr. 37. H. P. 1782 B S. 100.

Antaget, at Interessenterne i et Kobberværk maatte hæfte solidarisk og ikke pro rata for Selskabsgælden. (Jfr. »Studier« S. 332.)

Danchert Danchertsen Krohn med flere Interessenter i Enighedskobberværk contra Cancelliraad og Sørenskriver Barth.

Indstævner til Underkendelse, Frifindelse samt bedre Rets Nydelse en Oberhofretsdom af 7. Juni 1781, udi en Sag mellem Citanterne paa den ene og Indstævnte Cancelliraad Barth paa den anden Side, betræffende dennes Fordring hos Citanterne stor 3549 Rd. med Renter m. v. Ved hvilken Dom er kendt for Ret, at Commissionsdommen af 10. October bør ved Magt at stande, dog saaledes at Citanterne tillige med de øvrige Interessenter i Enighedskobberværk er tilfundne at betale Cancelliraad Barth de paastævnte 3549 Rd. med Rente 4 0/0 fra Commissionsstævningens Dato den 16. Juni 1778 og P. O. 500 Rd. m. v. Ligeledes var fra Lambert von der Ohe, David Bræmer, Joachim Hynemør m. fl. Interessenter i bemeldte Kobberværk Continuationsstævning til Underkendelse og Forandring. Fra Indstævnte Cancelliraad Barth var herimod Contrastævning til Confirmation og Skærpelse samt yderligere Paakendelse.

Advocat Schønheyder mødte for Hovedcitanterne, deducerede Sagen og continuerede dermed

Løverdagen den 11. Maj 1782

samt paastod de ergangne Domme underkendte og saaledes forandrede, at Citanterne for Cancelliraad Barths Tiltale i denne Sag frifindes, eller og at Citanterne af den paastaaede Capital 3549 Rd., naar den først er afdraget den Summa, som Enighedens Kobberværk med Tilhør efter lovlig Omgang maatte udbringes til, enhver for sig til Cancelliraad Barth bør betale den Summa, som efter lovlig Repartition paa enhvers ejende Lod i Værket, han maatte tilkomme. Endelig paastodes, at Contracitanten maatte tilpligtes at betale Citanter P. O. med noget tilstrækkeligt. For Contracitanten mødte Justitsraad Uldall, exiperede og paastod

Mandagen den 13. Maj 1782

Commissariernes Dom ved Magt kendt og Citanterne følgelig til en for alle og alle for en at betale Cancelliraad Barth P. O. med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Sporon: Da Citanterne med flere havde besluttet, at der skulde beskikkes Directeurer, henstaar Værket indtil 1767, da tvende Interessenter declarere Værkets slette Tilstand, og at Barth vilde assistere Værket med Forskud indtil videre. Directeurerne giver ham derpaa en Fuldmagt at være Oberdirecteur, hvilket han paatager sig. Han indgiver derpaa adskillige Regninger af forskellige Beløb. Directionen beder ham endnu vedblive Oberdirectionen. Siden resolveres, at

Værket skal indstilles, da Barth giver Regning paa den indstævnte Summa. Ved Højesterets Dom af 1776 er Directeurerne frifunden for Tiltale, da han skulde holde sig til Interessenterne. Barth faar da Commissorium og Tilladelse til at indkalde Interessenterne edictaliter. Commissionen kender, at Interessenterne skal betale in solidum. Ved Oberhofretten er kendt som meldt. De 21 Interessenter har stævnet her til Retten. Sagen reduceredes til trede Questioner. 1. Har Barth Summen til Gode. 2. Om in solidum skal betales. 3. Om Renter skal beregnes og hvorfra. Barth behøvede ingen speciel Fuldmagt, da Directeurerne Skrivelse hjemler ham saadant, ligesom og den ham givne Veksel viser, at de har agnosceret hans Fordringer. Et andet Spørgsmaal, om Fordringen er rigtig, hvilket Interessenter i en Generalforsamling har tydeligt tilstaaet. Directeurerne har i Aaret 1767 erkendt dem som Barths Skyldnere, ligesom de og i Indlæg til Oberbergamtet ikke har imod sagt Fordring, hvorfor han bør have sin Regning betalt. I Henseende til den anden Question, da synes han bør have Betaling in solidum, da han ellers kom til at miste sin Fordring. Loven 1-23-14 Art. viser, at de skulde have forpligtet sig til en for alle og alle for en. Creditor kan ikke dolere over, da han ikke har taget saadan Forpligt. Et Societets Natur gør, at det maa anses som persona moralis, da ikke oplyst, hvor mange Interessenter er i dette. Den fremlagte Plan af 1762 kan ikke være at følge, da den angaar et andet Kobberværk. Hans Commissionsstævning viser og, at han ikke har vidst Interessenternes Navne, hvor (-for?) Betaling in solidum maa følge. Vel maa der være holdt Protokoller, men de er ikke fremlagt. Ligeledes viser Auktionen af 29. Maj 1764, at Interessenterne ejede Geværskabet pro indiviso. Sagens Omstændigheder gør og, at Barth maa nyde Betaling in solidum, da Interessenterne har modtaget Værkets Provenuer og derover skaltet, som de vilde, ligesom og Interessenterne inde sidde med Restancerne. Adskillige Domme siden passerede viser og, at Directeurerne og Interessenterne haver fyldestgjort samme. Naar hertil kommer, at Directeurerne selv har declareret, at Værket og Interessenterne derfor maatte være Barth forpligtede, saa maa ham Betaling in solidum tilstaaes. I Henseende til den tredje Question, da som Commissionen tillægger ham Renter fra 1. December 1770, men Oberhofretten kun fra 1778, saa bliver dette af Vigtighed, og synes Commissionsdommen rigtigst, siden Barth fordrer for rede udlagte Penge, hvorfor dermed enig, især da Directeurerne tacite ved at tilstaa ham samme paa hans forrige Regning har agnosceret dette. Men 4 % er nok. Commissionsdommen kan derfor stadfæstes, men P. O. for alle Retter maa ophæves. Concluderer: Commissionsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes at P. O. for alle Retter imellem Citanterne og Contracitanten ophæves. Til J. C. Citanterne 5 Rd.

Drewsen: Citanterne formenes in solidum at bør betale. Thi dersom de vilde have Nytte af beneficium divisionis burde Citanterne have bevist Interessenternes Antal og Andel. Under Sagen oplyst, at Citanterne har besiddet Værket pro indiviso, siden Auktionsforretningen viser, at der er indkøbt til Værket. Det ses, at Actierne er faldne tilbage, men ikke hvorledes dermed siden er forholdet. Desuden har de paa egen Haand handlet saaledes, at de har paadraget sig Forpligt in solidum. Renterne kunde og Contracitanten tillægges fra 1. December 1770, men P. O. kan ikke ophæves, siden der ikke supponeres nogen Fordel paa Barths Side, men alene rede udlagte Penge, som han søger. Commissionsdommen kan ikke confirmeres, især da Proceduren her i Retten ej gaar ud derpaa, da Oberhofretsdommen i saa Tilfælde maatte underkendes hvorpaa ikke stævnet af Contracitanten. Concluderer: Oberhofrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes, at de idømte Renter bør svares fra 1. December 1770 indtil Betaling sker. Denne P. O. betaler Citanterne en for alle og alle for en til Contracitanten med 100 Rd., saa betaler de og til J. C. 24 og 5 Rd.

Fridsch: ut Drewsen.

Rested: I Hovedsagen enig med de foregaaende og tror, at Commissionsdommen gerne kan confirmeres, da Oberhofretsdommen ej derved underkendes, men kun skærpes. I Henseende til P. O., da er de usædvanlige Omkostninger, som Commissarierne og Oberhofretten har givet ham, men her kunde de ophæves. Concluderer ut Sporon, men denne P. O. ophæves etc.

Rosenkrantz, Holtermann, Treschow: ut Rested.

Anchersen: Af de 41 Interessenter har de 20 acquiesceret ved Commissionsdommen. I Henseende til de andre er Spørgsmaal hvorledes de skal betale. Det tros ikke de bør betale in solidum men pro rata, da de i Qualité af Interessenter søges. Højesteretsdom siger, at samtlige Interessenter skulde søges og ikke Interessenterne en for alle og alle for en. Det vilde være en betydelig Følge for de oprettede Handelsselskaber, da en rig ikke kunde entrere deri uden at frygte for at blive klædt nøgen af. At concurrere pro rata synes derfor det eneste Barth kunde tilstaa. Citanterne har ikke gjort Exception, men agnosceret Fordringen og contesteret litem, hvorfor Barth ved, hvad Personer han kan holde sig til, og der kan siges de facto, at han vidste hvem Interessenterne var. I Henseende til Renterne, da enig, at de bør beregnes fra 1. December 1770, da Generalforsamlingen har tilstaaet ham samme, og Directeurerne har anmasset sig Provenuerne af Værket. I Henseende til P. O., da som Barth ikke kunde søge Interessenterne in solidum, saa kunde P. O. ophæves. Thi concluderer: I Henseende til saa mange af de forrige Interessenter i det Eidsbergske Enighedskobberværk, som ej til Oberhofretten har paaanket Commissionsdommen, bør Commissariernes Dom ved Magt at stande, men anlangende de Interessenter, som til Højesteret har paaanket Oberhofretsdommen, da bør enhver af dem til Contracitanten alene i proportion af deres i Værket hafte Lodder udbetale, hvis han udi Værket og dets Pertinentier ej kan erholde for hans Fordring 3549 Rd. med Rente 4 % fra 1. December 1770 indtil Betaling sker. P. O. imellem Citanterne og Contracitanten ophæves for alle Retter. Til J. C. hver af Parterne 5 Rd.

Cordsen: ut Anchersen.

Reiche: Enig med Anchersen, men det er en Sag af yderste Consequence. Rigtig, at Societet er at anse som persona moralis, men som saa bør de og in solidum have forbundet sig, da det ellers maa kaldes societas leonina. Loven viser og det i Henseende til Forlovere, som ikke in solidum uden udtrykkelig Forpligt kan søges. Velfærd maa ej uden mindste Skyld risikeres. Concluderer ut Anchersen.

Hvorefter blev afsagt Dom ut Rested.

Nr. 38. H. P. 1783 A S. 20.

Antaget, at Underskriveren af en Paategning paa en Lejekontrakt ikke kunde fremsætte den Indsigelse, at hun ikke havde forstaaet, at Underskriften medførte en Forpligtelse for hende, bl. a. under Henviſning til, at Løftemodtageren ikke kunde vide, at hun ikke forstod Paategningens Indhold, og at hun burde have forstaaet, at den rummede en Forpligtelse. (Jfr. »Studier« S. 258.)

Onsdagen den 12. Marts 1783. Catharina afgangne Hempels Efterleverske contra Legationsraad Verrajon.

Indstævner til Underkendelse, Tilsidesættelse og Forandring samt bedre Rets Nydelse en Hof- og Stadsretsdom af 4. November 1782 udi en Sag mellem Verrajon paa den ene Side og Carl Friderich Bonté paa den anden Side tillige med Madame Hempel som Cautionist og Selvskyldner betræffende 120 Rd. 4 Mark 1 Sk. som formentlig urigtig søges hos Citantinden for en paa den mellem bemeldte Verrajon og Bonté oprettede Lejecontract af 9. April 1779 anført og af den sidste agnosceret Regning m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at indstævnte Urmager Bonté og indstævnte Madame Hempel bør en for begge og begge for en til Citanten Legationsraad Verrajon betale de paastævnte 120 Rd. 4 Mark 1 Sk. efter den

paa den fremlagte Lejecontract af 9. April 1779 anførte og af indstævnte Bonte approberede Regning af 14. December 1779 med Rente 4 % fra Stævningens Dato den 21. Februar 1781, indtil Betaling sker, samt P. O. med 12 Rd. Saa bør og Madame Hempel bøde i Mulkt 10 Rd. samt betale det stemplede Papir dobbelt, som hun burde have brugt, med 12 Sk.

For Citantinden mødte Justitsraad Uldall som deducerede Sagen og paastod Hof- og Stadsrettens Dom for saa vidt Catharina afg. Hempels Enke angaar underkendt og tilsidesat og hun for Verrajons Tiltale i denne Sag frifunden samt Verrajon tilpligtet at betale Citantinden P. O. med noget tilstrækkeligt. Indstævnte mødte ikke.

Vota.

Feddersen: Efter at Bonté havde sluttet Contract med Verrajon angaaende Leje 65 Rd. aarligt, er under 14. December 1779 sket en Paategning af Henrich Christensen, som skulde indtræde i Bontés Sted. Tillige anføres en Regning paa Bonté stor 120 Rd. 4 Mark 1 Sk. Den er underskrevet af Citantinden og Schmidt, hun som Cautionist og Selvskyldner. Contracten er skrevet i det franske Sprog. Ved Hof- og Stadsrettens Dom er kendt som meldt. De Argumenter, hun bruger, er 1. at hun ikke forstaar det franske Sprog og altsaa ikke bør have nogen Forpligt. 2. at Schmidt ikke er hendes Lavværg. Det første Anlangende, da som 5-1-7 ikke er applicable, da hun kan skrive, ikke heller er det bevist, at hun ikke forstod det franske Sprog. Hun burde selv declareret dette for Verrajon og taget tvende Mænd til sig, hvilket synes at være 5-1-7's Esprit. Verrajon kunde ikke vide, at hun ej forstod det franske Sprog. Hertil kommer, at Summen 120 Rd. tydeligt nok viser hende, at det var en Forpligtelse. Det andet Argument anlangende, da er 3-17-21 tydelig, at Lavværges Underskrift alene er til des større Sikkerhed, og en Enke kan faa den Lavværg som hun finder sig tjent med. Desuden viser Loven og Forordningen af 1734, at en Enke er fuldmyndig, og altsaa ikke behøver en Lavværg til hendes Forpligtelsers Bestyrkelse. Ligeledes kan hun ikke fritages for Bøderne. Concluderer: Hof- og Stadsrettens Dom bør, forsaavidt Catharina afg. Hempels angaar ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til Justitskassen Citantinden som tabende 5 Rd.

Sporon, Drewsen, Fridsch: Ligeledes.

Rested: Ligeledes, men P. O. udelades.

Sommer, Rosenkrantz, Holtermann, Treschow: ut Feddersen Rested (Feddersen er vistnok streget ud).

Cordsen, Greve Osten: ut Rested.

Herefter blev afsagt saadan Dom: Hof- og Stadsrettens Dom bør, for saa vidt Catharina afg. Hempels Efterleverske angaar, ved Magt at stande. Til Justitskassen betaler Citantinden som tabende 5 Rd.

Nr. 39. H. P. 1784 A S. 64.

Antaget, at et Tilbud om Overdragelse af en Tienderet frit kunde tilbagekaldes af Tilbudsgiveren, da Tilbudet ikke var blevet akcepteret af Løftemodtageren. (Jfr. »Studier« S. 230.)

Sognepræst Hr. Fibiger contra Kammerherre Anthon Peter Gerhard Bosc de la Calmette.

Indstævner til aldeles Underkendelse og Forandring en Sjællandsfars Landstingsdom af 3. Juli sidstleden udi en Sag mellem Parterne betræffende en imellem dem passeret Brevveksling, hvorved Citanten har proponeret paa visse Vilkaar at ville overlade Kammerherren Tranefjords Præstekorntiende i Forpagtning i 3 Aar, men da Calmette ej har opfyldt dette Løfte har Citanten igjenkaldet sit Tilbud, uden at derom imellem Parterne er indgaaet nogen lovformelig Con-

tract m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at Hr. Fibiger med eget Navn og Signet bekræfter den i lovlig Form paa stemplet Papir ham af Notario publico foreviste Contract, med Tilpligt samme ubrødelig at holde for indeværende Aar 1783 og efterfølgende Aar 1784, om han samme oplever, men hvad det forbigangne Aar 1782 betræffer, da tilfindes Hr. Fibiger at erstatte Calmette al lovlig Skadesløsholdelse efter billig Regning, samt erstatte for Hjemtinget med 12 Rd. og for Landstinget med 12 Rd., hvorimod Kammerherren ved Contractens Underskrift betaler Hr. Fibiger de i Contracten indbefattede 400 Rd. m. v. Ved Herredsfogedens Dom er derimod Hr. Fibiger for Kammerherrens Tiltale frifunden. Herimod er Contrastævning fra Calmette dels til Confirmation dels til Forandring og Skærpelse. For Citanten mødte Justitsraad Uldall, som deducerede Sagen og paastod Landstingsdommen tilsidesat og Herredsfogedens Dom ved Magt kendt samt Kammerherre Calmette tilpligtet at betale Citanten P. O. for alle Retter med noget tilstrækkeligt.

For Kammerherre Calmette mødte Justitsraad Colbiørnsen som exciperede og paastod Landstingsdommen stadfæstet og Citanten tilpligtet at betale Contracitanten denne P. O. med noget tilstrækkeligt.

Vota.

Levetzau: Denne Sag angaar en formentlig ved Brevveksling sluttet Accord, men da Calmette ikke har opfyldt Løftet, vil Citanten fragaa det passerende. Ved de ergangne Domme er kendt som anført. Under 10. Juni 1782 har Fibiger sendt Concept til Contracten. Da Calmette ikke sender Contracten til den 14. Juni, tror Fibiger sig ikke pligtig til at holde det omventilerede. Dog da han i sit Brev den 13. Juni har erklæret sig villig til at modtage Pengene, saa formenes han ikke kan fragaa Contracten. Tvende Vidner siger, at Præsten ikke kunde blive hjemme, hvorfor han maa tilskrive sig selv, at den den 13. Juni ikke er efterkommet. Naar der ikke er fastsat nogen peremptorisk Tid, troes at 11. Juni maa regnes efter Loven til den 18. P. O. kunde ophæves. Concluderer, Landstingsdommen bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Citanten 5 Rd.

Feddersen: Questionen i Sagen bliver, om Fibiger skal være pligtig at holde den gjorte Proposition. Efter alle principia juris kan ingen Contract anses, uden den er accepteret af Parterne, og aldrig kan bekræftes, at den proponerende skulde forbydes at gaa fra sin Proposition, da der kan blive adskillelige Bevæggrunde, hvorfor han kan fragaa sin Proposition. Contrahenters reciproque Forpligtelse tilsiger ogsaa dette, ligesom og Billighed. Naar disse principia appliceres, kan ingen Forpligt ligge paa Præsten til at indgaa Contracten, da Calmette i 3 Dage har forsømt at give Svar. Vel indvendes, at han ved sit Brev af 13. Juni har vedblevet, men deraf følger dog ikke, at han skulde vedblive sin Forbindelse den 14. Juni. Men da Calmette i Forvejen har gjort Proposition, saa kunde siges, at Præstens Brev var en Acceptation af Calmettes Proposition, men heraf fulgte ikke, at Contracten var en Acceptation, da denne indeholder mere end Calmettes Brev, efterdi dette kun forbinder ham til 360 og Præstens Concept lyder paa 400, hvorfor og dette kun bliver en Proposition. Hertil kommer og den Grund for Præsten, at han har faaet Penge hos andre. Brevene maa anses som nudi tractatus, hvorfor der ingen Tvang kan paalægges ham til at underskrive Contracten.

Concluderer: Hjemtingsdommen bør ved Magt at stande. P. O. for alle Retter ophæves. Til J. C. betaler Contracitanten som tabende 5 Rd.

Sporon, Drewsen: Ligeledes.

Fridsch: Naar alle Data antages, saa bliver species facti dette, at Fibiger behøvede Penge den 11. Juni. At Præsten har søgt Penge af Forlegenhed, er meget troligt af hans hyppige Breve. Concluderer, Hjemtingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes, at Contracitanten betaler P. O. for alle Retter 80 Rd. Saa betaler han og til J. C. 24 og 5 Rd.

Rested: Enig med Fridsch, at Fibigers Forhold er meget oprigtig med Calmette, som straks kunde have svaret ham, naar de ikke vilde have knebet Præsten. Landstingsdommen er bygget paa besynderlige Præmisser. Thi concluderer. Landstingsdommen frafaldes, hvorimod Herredsfogedens Kendelse etc. ut Fridsch.

Sommer: ut Feddersen.

Rosenkrantz: Vel er der Confusion i Sagen, men da hans Concept var en Følge af Calmettes Proposition, og han den 13. Juni endnu har troet sig pligtig at vedblive det indgaaede, saa troes, han ikke har handlet, som han burde ved den 14. Juni at fragaa det. Han burde meldet en vis Tid, inden hvilken han vilde have Pengene. Concluderer ut Levetzau.

Holtermann: ut Fridsch.

Treschow: ut Feddersen.

Anchersen: ut Fridsch, dog udgaar alene »udi P. O. for alle « etc.: ut Fridsch.

Cordsen: ut Feddersen.

Greve Osten: ut Fridsch et Anchersen.

Drewsen gik over til Anchersens Formening.

Hvorpaa blev afsagt saadan Dom: Hjemtingsdommen bør ved Magt at stande. Proc. Omkostninger for alle Retter ophæves. Til Justitskassen betaler Contrahentane som tabende 5 Rd.

Nr. 40. H. P. 1786 S. 483.

Antaget, at et Konkursbo maatte anses for ejendomsberettiget til et Parti Varer, med Hensyn til hvilket Fallenten før Fallitten havde faaet Konnossement, selvom Afsenderen, efter at have hørt om Fallitten, forinden det Skib, hvori Varerne befandt sig, var afsejlet fra hans Plads, foranledigede, at Skipperens Konnossementseksemplar modtog Paategning om, at Partiet nu afsendtes for at blive forhandlet af Skipperen som Kommissionær for Afsenderen. Konkursboet maatte som Følge heraf have Ret til at oppebære det Auktionsprovenu, der var fremkommet ved Varernes Bortsalg. (Jfr. »Studier« S. 83 f. og 88.)

Skipscapitain Koch contra Isaac Joseph Levi Fallitbo.

Indstævner til aldeles Underkendelse og Tilsidesættelse en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 20. Juni sidstleden udi en Sag imellem Procurator Rasmus Olufsen Top som Curator bonorum udi Isaac Joseph Levi Fallitbo paa den ene og Citanten Capitain Koch paa egne og Joseph Levi paa Sct. Croix hans Vegne paa den anden Side, betræffende, at Joseph Levi paa Sct. Croix skal have indskibet udi det af Citanten førte Skib, Baronesse Iselin kaldet, 7798 Ruller Portorico Tobak af Vægt 31.222 Pund, 27 Sække Kaffe, for at afhændes til Isaac Joseph Levi her i Staden, til Forhandling i Commission for Joseph Levi i Sct. Croix. Men da han førend Skibet afsejlede fra Vestindien og altsaa førend Varerne var afsendte, blev underrettet om, at Isaac Joseph Levi havde

Efter kongelig Bevilling skal denne Sag tilligemed den følgende under et føres og procederes, men separat paadømmes. Nr. 29. Skibscapitain Koch contra Isaac Joseph Levi Fallitbo. Dette er af en Fejltagelse her anført, da der blev sagt, at man stod i den Formening, at disse Sager under et skulde procederes.

falleret, skal han notarialiter have protesteret mod Varernes Afsendelse og derimod assigneret Varerne til Kochs Disposition m. v. Da Skibet i København var ankommen, har Top rekvireret og effectueret Forbud og Arrest paa Varerne og derefter paastaet dissers Værdi, der ved Auktion var udbragt til 3.729 Rd. 4 Mk. og 6 Sk., Boet tilkendt m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret, at Skiftecommissionen i Boet bør paa Boets Vegne være berettiget at modtage Provenuen

3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk., hvorimod saavel Joseph Levi som Isaac Levis Fallitbo forbeholdes paa lovlig Maade paakendt, hvem til bemeldte Summa bør anses ejendomsberettiget. Saa bør og Forbuds- og Arrestforretningen ved Magt at stande og P. O. ophæves.

For Fallitboet er Contrastævning til Confirmation og Skærpelse. For Hovedcitanten mødte Kammeradvocat Schønheyder som refererede sig til sin skriftlige Procedure og paastod Arrestforretningen frafaldet og Koch for Tops Tiltale fri-funden, samt Koch kendt berettiget til at modtage Varernes Provenu 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk. med 4 % Rente af Fallitboet fra 11. Februar forrige Aar til Betaling sker, samt Boet derhos tilpligtet at betale ham en tilstrækkelig Reparation for den ulovlige effectuerede Arrest og P. O. for begge Retter.

For Contracitanten refererede Uldall sig til sit skriftlige Indlæg og paastod Fallitboet kendt ejendomsberettiget til det omvistede Parti Tobak og Kaffe, saavel som af de 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk., som samme er udbragt til, hvorimod Koch maatte tilfindes af bemeldte Summa at svare Boet 4 % Renter fra 11. Februar 1785 til Betaling sker, samt erstatte Boet P. O. for begge Retter.

Vota.

Levetzau: Efter at Joseph Levi i Vestindien havde med Koch i hans Skib indladet 7.798 Ruller Portorico Tobak og 27 Sække Kaffe og adresseret dem til hans Fader her i Staden, hvor Koch havde udstedt Connossement, har Joseph Levi erfaret, at hans Fader har opgivet sit Bo, hvorfor han den 16. Juli 1784 har forbudt Koch at aflevere Varerne til hans Fader, men derimod selv at forhandle dem. Hvilket Koch indvilgede, og med sin Paategning paa det dobbelte Connossement forandrede det saaledes, at Varerne skulde forhandles ved ham selv. Derpaa har Procurator Top den 28. October 1784 ladet effectuere Arrest i bemeldte Varer, som derefter er forfulgt. Varerne er solgt ved Auktion og deres Netto-provenu 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk. deponerede i Banken til Sagens Uddrag. Ved Hof- og Stadsrettens Dom er kendt for Ret, som forhen er anført. Efter at denne Dom er faldet, har Koch faaet Bevilling paa, om enten Skiftecommissionen eller Top paa Joseph Levis Vegne skal modtage Provenuen. Spørgsmaalet bliver altsaa, om Joseph Levi har med Koch indskibet Varerne for sin egen Regning, eller til Faderen, som en Gæld til ham. Ses hen til Connossementet af 24 April 1783, da viser samme, at Varerne skulde leveres til Faderen, som og har erholdt Connossementet tilsendt, hvorfor og Varerne af Skiftecommissionen er blevne assurerede efter Connossementet, hvorved Sønnen har overdraget Rettigheden til Faderen, som igen kunde overdrage dem til andre. Isaac Joseph Levis Bøger, som efter 5-14-48 bør have fidem, viser og, at Sønnen var Debitor til Faderen for 2400 Rd., den Tid Varerne blev oversendt, hvorfor de og skulde være til Afdrag, som ses af Sønnens Brev af 26. Januar 1784, og som igentages udi nok et andet Brev. Vægten er og overensstemmende med omtvistede Tobakker. Af et andet Brev ses, at Varerne skulde tjene til Afdrag paa Sønnens Gæld til Faderen, og at Sønnen vil gøre alt det mulige. Løftet, at gøre flere Remisser, har Sønnen endnu igentaget ved trende andre Breve. Alt dette godtgør tilstrækkelig, at Sønnen har troet sig pligtig at betale sin Gæld til Faderen, hvorfor disse Varer var oversendt til Faderen. Altsaa har han til Faderen overdraget Rettigheden til disse Varer, og henstiller blot til Faderen, om han finder for godt at assurere. Var de forulykkede, kan der ingen Tvivl være, at det havde været for Fallitboets Regning. Overdragelsen til Faderen er endnu tydeligere af Connossementet, thi naar Omkostningerne skulde være for dennes Regning, maatte de og være ham tilhørende. Maa altsaa Sønnen ved Connossementet anses at have overdraget Faderen Varerne, saa tros og, at det ikke kan anses som en blot Contract imellem Sønnen og Koch, men som det ikke beroede paa ham at rescindere Contracten, saa maa Arresten anses som lovlig, og Ejendommen af Tobakken blive at tilkende Fallitboet. Ren-

terne anlangende fra 11. Januar 1784, da Citanten ikke har disputeret ham samme, og Varerne desuden er solgt efter Tops Forlangende, da ingen Renter burde svares, naar de har staaet in deposito. P. O. kunde ophæves. Concluderer: Isaac Joseph Levis Bo bør være berettiget til de omtvistede 7798 Ruller Portorico Tobak og 27 Sække Kaffeboen, saavel som af de 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk., samme er udbragt til. I det øvrige bør Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til Justitskassen Citanten 5 Rd.

Graah: Spørgsmaalet er, om de fra Joseph Levi paa Sct. Croix i Aaret 1784 i Kaptajn Kochs Skib indladede og til Faderen først consignerede Varer, men hvis Aflevering blev inden Afrejsen den 16. Juli 1784 contramanderede, saa at de ikke skulde til Faderen afleveres, men af Koch forhandles paa Afsenderens Regning — om disse Varer bør tilhøre Fallitboen eller deres Provenu, som er deponeret i Banken, tilhører Koch paa Sønnens Vegne. Top har paa Boets Vegne gjort Arrest i samme og troede de burde tilhøre Boet efter Conossementet af 24. April 1784, som i samme Aar er Faderen tilsendt, og understøtter ham sin Ejendomsret paa trende Grunde, 1. Certepartiet, som en Contract, der ikke kan fragaas. 2. Conossementet, der er afsendt og af Faderen er modtaget, og 3. paa Grund af den Gæld, som Top paastaar, Afsenderen staar i til Boet. Den første Grund be- træffende, som efter Bevilling her maa paakendes, hvilken Grund her formentlig maa bortfalde, da det blot var imellem Sønnen og Koch og altsaa ej kan givet Boet nogen Ret. Det vigtigste er Conossementet af 24. April 1784 og de tre Breve af 28. April og 19. Maj, i hvilke Breve Sønnen melder om at ville afsende disse tillige med andre Varer. Men endskønt her er saadant Løfte, saa (kan) saadant ikke virke uden blot jus ad rem. Afsenderen og hans Fuldmægtige er de- possessederet uden at have jus in re, men blot Løfte om at sende Varer. Afsenderen har contramanderet Varerne, imedens de endnu var i hans Possession. Det er en Hændelse, at de er komne til Byen, og kan samme ikke virke jus in re. Den 16. Juli 1784 var Varerne i Ejerens Værge hvorfor Boet ej har Ret til andet end Erstatning for Løftets Misligholdelse, altsaa alene jus ad rem. Endelig paa Grund af Gælden til Faderen paastaar de jus in re for Boet, men det maa bevises, deres jus in re, thi Bogen er nok Bevis, men kan ikke virke mod Tredjemand, som siger Gælden (er) illiquid, og hvem det staar frit for at bevare Urigtigheden og modsige samme. Paa disse Grunde troes, at Provenuen maa tilkendes Koch, og Reparationen for Arresten paa Varerne troes bør bortfalde, da det er med begge Parter Minde, at Provenuen er deponeret i Banken. P. O. maa her ophæves, da der dog er en medholdig Dom for Contracitanten. Concluderer: Arrestforretningen begyndt den 27. og sluttet den 28. October 1784 frafaldes og bør Peder Hansen Koch for Procurator Tops Tiltale i denne Sag fri at være, hvorimod Koch paa Jøden Joseph Levis Vegne bør være berettiget til fra den kongelige Bank at mod- tage den for de omtvistede Varer udbragte Nettoprovenu 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk. Denne P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Contracitanten 5 Rd.

Feddersen: Førend der entreres i Hovedsagen, maa den Question afgøres, om Koch nu kan contestere litem om hvem, der skal tilhøre Varerne, enten Sønnen eller Faderens Fallitbo. Der kunde maaske resultere et Tab for Joseph Levi, hvis Koch indlod sig i Sagen, men da Koch maa have Præsumption for sig at have Fuldmagt fra Joseph Levi, og altsaa som Mandatarius møder, saa troes Koch har Hjemmel nok i sin Fuldmagt, han haver til selv at forhandle Varerne, og ifølge deraf og at forsvare dem, hvoraf igen følger, at han kan contestere litem, og at hans Procedure maa ansees som Joseph Levis. Anlangende Hovedsagen, da, hvis her var en Præferencedisput, kunde der siges meget i Faveur af Koch, men da her alene er Disput imellem Contrahenterne, kan ingen Spørgsmaal være om jus in re eller jus ad rem, men alene om jus ex capite contractus efter 5-1. Havde Koch solgt Tingen til Tredjemand, var det en anden Sag, men nu, da Conosse-

mentet er udstedt, og Faderen har haft jus ad rem, thi Sønnen har forpligtet sig til at sende ham Varerne, som Afbetaling paa Gæld, og som skulde tilhøre ham. I de Breve, som er indløbne, ses at Sønnen vil remittere Faderen anseeligt, som i adskillige andre Breve gentages og endelig tilsidst sendes Connossementet med Løfte om flere Remisser. Brevet af 28. September og 6. Januar viser, at han sender samme for at conservere Faderens Credit. Naar han herved ikke alene har sendt Connossementet, men siger, at det sker for at gøre Remisse heraf, saa troes og, hans Tanke har været, at det skulde være Faderens Ejendom, hvilket endnu bestyrkes derved, at Varerne har Faderens Mærke, og denne selv skulde betale Fragten og Assurancen, hvilket sidste ses at være sket af Faderen og ikke Sønnen, hvoraf igen flyder, at Faderen ej kan anses som Commissionær, men som Ejer. Har nu Sønnen en Gang consenteret deri, saa kan han ikke rescindere Contracten og er uberettiget til siden at gentage sit Løfte. Af Extracten af Købmandsbogen ses, at Sønnen er Debitor til Faderen for en langt større Summa. Endskønt nu det ej kan siges (at være) fuld Bevis, saa maa det dog operere til stor Formodning i en Sag, hvor desuden andre Beviser haves. Om det end kunde hænde sig, at Boet var Sønnen mere skyldig, end det remitterede, saa maatte dette ved en anden Sag afgøres. Uldalls Paastand maa derfor følges, men derhos forment, siden her er Bevilling paa at paakende Ejendomsdisputen, at Boet maa tilhøre de omtvistede Varer. I Hovedsagen enig med Levetzau, men vanskeligt at bestemme Conclusionen, siden Varerne er solgt. Concluderer: Ejendommen af det omtvistede Parti Tobak og Kaffe bør tilhøre Isaac Joseph Levis Bo, saaledes at dette bør være berettiget til at oppebære de 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk., disse Varer ved Auktion er udbragt til. I det øvrige bør Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves etc.

Sporon: Kochs Stævninger viser, han har anlagt Sag paa egne og Joseph Levis Vegne, hvorfor just troes, der bliver Spørgsmaal om jus in re i denne Sag, og bliver det ikke ligegyldigt, da den verserer imellem tre Personer. Naar undersøges, hvorvidt Koch har handlet, saa troes og, at Joseph Levi har forandret sine Tanker og overdraget samme til Koch som Commissionær. Certepartiet kan ikke anses (for) andet, end som et jus personale, Boet har til Tredjemand. At Boet har besørget Assurancen, derfor kan samme søge Joseph Levi, men Koch som Ihændehaver af Varerne bør nu være ejendomsberettiget. Concluderer som Graah. *Drewsen:* Vel saa, at Koch i Stævning (har) agnosceret tillige for Joseph Levi, men de er virkelig kuns en Person, og Koch kuns Mandatarius, og hans titulus maa bestemmes efter den notariale Forretning, og der hedder det, Koch skal forhandle Varerne efter Joseph Levis Regning. Distinctionen imellem jus in re og ad rem kan derfor ikke komme i Betragtning. Concluderer som Feddersen.

Fridsch: Enig med Feddersen, men Conclusion proponeres saaledes: Isaac Joseph Levis Bo bør som ejendomsberettiget til det omtvistede Parti Tobak og Kaffebonner oppebære de ved Auktion deraf udbragte 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk. etc. som Feddersen.

Rested, Sommer, Rosenkrantz, Holtermann, Jacobi, Treschow, Cordsen, Greve Osten: som Fridsch.

Herpaa blev afsagt Dom: Isaac Joseph Levis Bo bør som ejendomsberettiget til det omtvistede Parti Tobak og Kaffebonner oppebære de ved Auktion deraf udbragte 3.729 Rd. 4 Mk. 6 Sk. I det øvrige bør Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Citanten som tabende 5 Rd.

Nr. 41. H. P. 1787 S. 76.

Antaget, at Sælgeren af et Parti Kaffebonner, der henlaa i Sælgerens Pakhus, var berettiget til at holde Varen tilbage, da Køberen gik Fallit, under Hensyn til

at Ejendomsretten maatte anses for at være hos Sælgeren, saalænge Traditio ikke var sket. (Jfr. »Studier« S. 88 f.)

Tirsdagen den 20. Marts 1787. *Etatsraad de Coninck et Reiersen contra Oberauditeur Rosenstand paa Christian Fridschers Fallitbos Vegne.*

Indstævner til aldeles Underkendelse og Tilsidesættelse en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 27. Marts 1786 i en Sag mellem Oberauditeur Rosenstand som foregiven Fuldmægtig først for nogle af Creditorerne i Christian Fridschers Fallitbo men derefter for Skiftecommissionen i Boet samt bemeldte Bos curator bonorum Fuldmægtig Ole Christian Borch paa den ene og Citanterne paa den anden Side, betræffende et Parti Kaffebønner, som Citanterne havde solgt bemeldte Fridscher, og af hvilke de havde leveret ham nogle paa Credit, men beholdt Resten i deres Værge til deres Sikkerhed. Derefter fallerede bemeldte Christian Fridscher, og da bemeldte curator bonorum Borch paastod sig paa Boets Vegne de efterliggende Kaffebønner uden Betaling udleveret, har Citanterne vægret sig derfor og derimod behandlet disse endnu beholdte Kaffebønner som deres Hypotheque og ladet samme efter lovlig Omgang ved offentlig Auktion bortsælge. Bemeldte Borch tilligemed Oberauditeur Rosenstand Goske har derfor formert Citanterne Sag til at udbetale Beløbet af de efterliggende Kaffebønner til Fridschers Bo, og selv concurrere med de andre Creditorer i Boet. Herom har Hof- og Stadsretten kendt for Ret: Etatsraaderne de Coninck og Reiersen bør til Hovedcitanten Overauditeur Rosenstand som Fuldmægtig for en Del af Creditorerne i Fridschers Fallitbo betale 14.682 Rd. 1 Mk. og 12 Sk. med Rente 4 % heraf fra denne Doms Dato til Betaling sker. Derimod bør Hovedcitanten og indstævnte Fuldmægtig Borch for de Conincks og Reiersens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves.

Herimod er Contrastævning fra Oberauditeur Rosenstand til Confirmation Skærpe og yderligere Paakendelse.

For Hovedcitanterne mødte Justitsraad Uldall deducerede Sagen og paastod Hof- og Stadsrettens Dom frafaldet, saa at den ikke bør komme Etatsraaderne de Coninck og Reiersen til Fornærmelse eller Penges Udgift i nogen Maade, hvorimod disse for Contracitantens Tiltale maatte vorde frifunden og denne derimod tilfunden at erstatte Citanterne P. O. for begge Retter.

Contracitanten Overauditeur Rosenstand mødte exciperede paa sine Mandanters Vegne og paastod Hof- og Stadsrettens Dom dels stadfæstet dels saaledes skærpet og yderligere paakendt, at Etatsraaderne de Coninck og Reiersen vorder frifunden af den dømt Capital at betale Renter 4 % enten fra Auktionsdagen, da Kaffebønnerne blev bortsolgt den 8. October 1784 eller fra Underretsstævningens Dato den 14. April 1785 til Betaling sker samt P. O. for alle Retter

Onsdagen den 21. Marts 1787

Vota.

Graah: Under 18. September 1783 har Etatsraaderne de Coninck og Reiersen med Tehandler Christian Fridscher indgaaet en Contract og til bemeldte Fridscher udstedt en Declaration om at have samtykket i at levere 401 Sække Kaffebønner og levere 275 Quarter ditto paa de Conditioner, at han forpligter sig at betale for samme 23 Sk. pr. Pund, at bevise Udførelsen eller erlægge Consumption samt at betale det halve af Købesummen til 18. Januar 1784 og det andet halve til 18. Marts 1784, hvilken Declaration de har meddelt til Forsikring om rigtig Leverance. Under samme Dato har ligeledes Fridscher til de Coninck og Reiersen udstedt sit Bevis til Forsikring om rigtig Modtagelse af det anførte Parti Kaffebønner paa de ligeledes anførte Conditioner. 1784 den 21. Maj gaar Fridscher Fallit og Boet tages under Behandling, hvor da de Coninck lader møde og fremlægge en Regning for det allerede modtagne af Kaffebønnerne, hvorhos

de tillige spørger, om Creditorerne vil modtage de oversblevne og endnu ej udleverede Kaffebønner for den da gangbare Pris eller give dem Udlæg til Ejendom i samme. Derefter lader de Coninck, da Creditorerne ej vil antage denne Proposition, disse Kaffebønner mod Creditorernes Protest forauktionere, og udbringes da disse 14.862 Rd. ved Auktion af 8. October 1784, og om disse anlægger da Creditorerne Sag og paastaar sig disse tilkendte og de Coninck derimod for sin Fordring at concurrere, hvorom er dømt som anført. For at afgøre om Creditorerne har Ejendomsret til de den 18. September 1783 omhandlede men endnu ej udleverede og i de Conincks Pakhus liggende Kaffebønner, maa undersøges, om Købet har været fuldbyrdet, og dette viser Beviset selv, da der tilstaas, at Bønnerne er solgt, da de Coninck forpligter sig til rigtig Leverance af en individuel Ting, og da Betalingsterminerne fastsættes. At Bønnerne er blevet i de Conincks Værge, og at Udleveringen skulde ske forholdsvis efter Betalingen er aldeles udenfor Contracten, og at der skulde være en mundtlig Aftale imellem Contrahenterne er vel debiteret, men skønt modsagt, aldrig bevist. Altsaa har Købecontracten uden nogen tillagt Condition om Betyggelse for Betaling været perficeret den 18. September 1783. Endelig er der propria confessio, da de Conincks Prokurator har begæret Udlæg i Kaffebønnerne ved sit Møde paa Skiftet, hvilket viser, at de dengang ikke ansaa sig for Ejermænd, og da Citanterne førend Fridschers Fallit har udleveret ham flere Kaffebønner end han havde betalt. Hertil kommer, at Fridscher har betalt Pakhusleje og Assurancepræmie for Bønnerne, hvilket Bevis for, at Kaffebønnerne var Fridschers Ejendom og laa paa hans Risiko ej modsiges derved, at de Coninck havde Pakhusnøglen, da han kunde faa andre Varer i Pakhuset. Urigtig sluttes enten fra Lovens Analogi om Salg af immobilia eller fra Handelens Sikkerhed til, at traditio fordres til rørlige Tings Salg. Tværtimod taler begge for Contracters stricte Fortolkning, og da Fridscher fra 18. September 1783 havde Ejendom, saa kunde han og transferere den til sit Bo ved at fallere. 5-14-6 giver alene Ret til Reconvention og samme har ej Sted, hvor Citanterne søges efter Regningskrav. Contracitanten (procederer?) med Ejendomsret — til Contractens Rescision, fordi Fridscher ej til fastsatte Terminer havde præsteret Betaling, har aldrig de Coninck procederet. Endelig kan ligesaa lidt Købmænds Parere, for hvilke species facti urigtig fremsættes, og som er incompetente til at paakende questiones juris som Vidners Forklaring, som kun have vunden om, hvad de troede, tjene til Sagens Afgørelse. Renter maa betales af de Coninck som debitor morosus, men Omkostninger kan, da Billighed taler for dem, ophæves. Concluderer, Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes, at Citanterne bør betale de idømte Renter fra Hof- og Stadsrettens Stævningens Dato af 14. April 1785 til Betaling sker. Denne P. O. ophæves. Til J. C. Citanterne 5 Rd.

Levetzau: Der er ej passeret nogen ordentlig Købecontract mellem Parterne, men alene to gensidige Beviser, ifølge hvilke Fridscher kunde paastaa rigtig Leverance, de Coninck derimod Conditionernes Opfyldelse, saa at i Mangel af sidste, ogsaa det første maatte udeblive. Saaledes er det og tilgaaet med de Kaffebønner, som før Fallitten er Fridscher leverede, hvilke for Størstedelen er betalte. Saaledes har og ikke Fridscher kunnet disponere over Kaffebønnerne, men det har stedse beroet paa de Coninck, hvor mange han har faaet udleveret af samme, da de var i dennes Værge og i et Pakhus, hvortil denne har Nøglen. Endelig at traditio til rørlige Tings Salg er væsentlig, viser Analogien af 5-3 og 5-7 Capitler. At iøvrigt Købet ej er perficeret, er og klart deraf, at Fridscher ej skulde betale det Qvantum, som forefandtes den 18. September 1783, men det Qvantum, som ved Udleveringen fandtes. Altsaa laa de imidlertid paa de Conincks Risiko. Havde Fridscher ej falleret, saa kunde de Coninck nægtet at udlevere Kaffebønnerne, saalænge han ej betalte, og altsaa kan ej heller Boet have større Ret. At han

har betalt Pakhusleje er en naturlig Følge af Contractens mislige Holdelse, og Assurance af Fridscher er nu de Coninck ganske uvedkommende. Concluderer: Citanterne bør for Contracitantens (paa F. Boes Vegne) Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Contracitanten som tabende 5 Rd.

Feddersen: Ikke alene Billighed, men endog strictum jus taler for de Coninck og Reiersen, da Beviserne af 18. September 1783 ej overlader Fridscher Kaffen til fuldkommen Ejendom, men alene er en conditionel Contract, og da de Coninck har beholdt Værelserne i sit Pakhus under sin Bevaring, hvilket ej Fridscher har betinget sig, som altsaa maa anses at være sket med Fridschers Samtykke til de Conincks Betyggelse. Da traditio ifølge Analogi er nødvendig i Henseende til res mobiles, saa kunde Fridschers Bo ej have Ret i Tingen, ifald den var transfereret til Tredjemand og altsaa lige saa lidt i nærværende Tilfælde. Formodentlig havde ogsaa Fridscher, naar han havde kunnet, nok disponeret over Kaffebeholdningerne førend Fallitten, og at det ej er sket, viser at han ej har gereret sig pro domino. Altsaa maa Købecontracten af 18. September anses at gaa pari passu med en Købecontract quoad immobilia. Concluderer som Levetzau.

Sporon: Enten Sagen bedømmes ex lege eller ex pacto, taler jus strictum mod Citanterne, og om da endog maaske Billighed talte for dem, saa er det dog klart, at de siden vilde paastaa i Boet at faa udbetalt for de bemeldte Bønner en Summa af 9623 Rd. til Fornærmelse for Creditorerne, naar de først havde faaet denne Dom, og derved vilde da Billighed sikkert fornærmes. Men hvad den strenge Ret angaar, da taler Loven ingen Steds om Nødvendigheden af traditio i Henseende til res mobiles, ja end ikke i Henseende til immobilia er Lovens Bydende saa absolut, at en Contract om alienation af immobilia maatte staa ved Magt, saalænge ikkun Trættens verserede imellem de to procederende Parter. Derimod taler alle almindelige principia for, at emptio venditio er en Contract, som perficeres nudo consensu, uden at enten traditio, possessio, eller pecunie solutio skulde være nødvendige. Videre viser Beviserne, at virkelig Fridscher har haft Credit paa Kaffebeholdningerne, thi hedder det i de Conincks Bevis, Kaffebeholdningerne er solgte, og Betalingen skulde dog ej præsteres førend 3 og 6 Maanedere derefter. Og dertil kommer endnu, at Fridscher har betalt Assurancepræmie og Pakhusleje fra Købsslutningen af. Urigtig er det, at Fridscher ej skulde kunde faaet Værelserne udleveret, naar han ej betalte dem, thi en saadan jus retentionis er aldrig stipuleret, en saadan clausula commissoria er ej tillagt Contracten, og ligesom altsaa Fridscher selv, naar han havde præsteret den Betaling, som var stipuleret til 18. Januar 1784, kunde faa udleveret det, som han først til 18. Marts skulde betale, ligesaa vel kan og nu hans Bo faa udleveret det, der procederes om. Hvad de Parere angaar fra Amsterdammes og Hamborgske Jurister, da er det ikke alene uanstændigt, at de Coninck har fremlagt disse om dansk Ret uvidende Folk en urigtig species facti, i en Sag, hvor questio er juris, for siden at kunne udskrive den danske Lovkyndighed, men det er endog stridende mod Patentets 18. Paragraf, ligesom og dette er en juridisk Sag, i hvilken endog den fremlagte danske Købmandsparere er upassende. Endelig viser de Conincks hele Procedure malam fidem. De fremlægger i Boet en Regning, i hvilken de anfører samme til Debet, mere end 7000 Rd., for hvilket siden er forefundet deres egenhændige Qvittering. Videre paastaar Beier i Boet enten, at Kaffebeholdningerne skulde tages af Boet for den da gangbare Pris i Stedet for de stipulerede 23 Sk., eller og at de maatte faa Udlæg i samme til Ejendom, hvilket viser, at de ingen Ejendom, har. Nu i Højesteret procederes derimod paa Grund af Ejendomsretten, og man siger, at Contracten af 18. September 1783 er contractus de emendo & vendendo, og desuagtet procederes dog ej til Contractens Rescission, efter som denne siden skal være Grund til at paastaa i Boet for de alt leverede Kaffebeholdninger 9623 Rd. Endelig er genus causae i Stævningen etableret som en actio ex capite hypo-

thecae, altsaa maa Dommen confirmeres, dog kunde Renterne bortfalde, da Boet dog ej havde lucreret, om de havde faaet Pengene med, da samme ellers enten var blevene staaende hos curator bonorum eller deponerede i Banken. Concluderer, Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at de idømte Renter bortfalder. Denne P. O. ophæves. Til J. C. hver af Parterne 2 Rd.

Fridsch: Vel har Beiers Procedure ej været den rigtige, men at anlægge en urigtig Action har dog ej hos os, som efter den romerske Ret den Følge, at man skulde tabt Sagen. Købmands Parere finder Medhold i 5-14-9. Concluderer som Levetzau. *Rested:* Endskønt endog Praxis taler for, at traditio ej er nødvendig til rørlige Tings Salg, men da Forpligtelsen er lige for Coninck til Udleverelse og for Fridscher til at betale, saa kan den første ej tvinges til at udlevere Kaffebeholderne questionis, uden at faa 23 Sk. pr. Pund. Concluderer som Levetzau.

Sommer: ut Sporon.

Rosenkrantz, Holtermann, Treschow, Cordsen, Grev Osten: som Levetzau.

Hvorefter saadan Dom blev afsagt: Citanterne bør for Contracitantens paa Christian Fridschers Boes Vegne hans Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. for begge Retter ophæves. Til Justitskassen betaler Contracitanten som tabende 5 Rd.

Nr. 42. H. P. 1787 S. 495 jfr. H. P. 1787 S. 483.

Antaget, at en Person, der havde laant Vejlby Kirke til sin Mors Begravelse, ikke kunde blive ansvarlig for den Skade, som nogle af ham antagne Folk ved uforvarlig Behandling af Kirkeklokken under Ringningen, kom til at forvolde paa Klokken. (Jfr. »Studier« S. 316.)

Onsdagen den 31. October 1787. *Søren Hansen contra Agent Bruun.*

Indstævner til Underkendelse og Forandring en Nørrejylland Landstingsdom af 27. April 1786 i en Sag mellem Parterne betræffende, at da Citanten i Aaret 1784 lod ringe med Vejlby Kirkes Klokke, gik først Remmen, i hvilken Kneblen hængte i Stykker og siden skal Klokken have taget Skade derved, at en Person, ved Navn Christen Bang med Kneblen kimedede paa Klokken. Ved Landstingsdommen er Hjemtingsdommen stadfæstet og Citanten tilfunden at betale Agent Bruun i P. O. for Landstinget 16 Rd. Ved Hjemtingsdommen er Citanten mod Regres til Christen Bang tilfunden til Agent Bruun at betale, hvad det efter uvillige Mænds Skøn maatte koste at sætte Klokken i samme Stand, som den var, da der blev ringet for Søren Hansens Mor, samt i P. O. 8 Rd.

For Citanten mødte Kammeradvocat Schønheyder, deducerede Sagen og paastod de ergangne Domme tilsidesat og Søren Hansen for Agent Bruuns Tiltale tilfunden, samt denne tilfunden at betale ham P. O. for alle Retter.

For Agent Bruun mødte Justiceraad Uldall, deducerede Sagens Exception og paastod de ergangne Domme stadfæstede og Søren Hansen tilfunden at betale Agent Bruun P. O. for Højesteret.

Vota.

Graah: Da Søren Hansens Mor var død, og han havde faaet Agent Bruuns Seddel, ifølge hvilken han ved hendes Begravelse maatte lade ringe med Vejlby Kirkes Klokke, overdrog han Ringningen til nogle af Vejlby Mænd, blandt hvilke dog ej var Christen Bang, eftersom der ingen vis Person var i Vejlby til at ringe med Klokken. Under Ringningen tildrog det sig, at Remmen, i hvilken Kneblen hang, gik i Stykker, og Kneblen faldt ned, hvorpaa Christen Bang igen optog Kneblen og med samme slog eller kimedede paa Klokken, og under denne Kiming gik derved Klokken (itu), saa at den blev ubrugelig. Heraf rejser denne Sag sig, under hvilken Agent Bruun, som Ejer af Vejlby Kirke, søger Indemnisation hos Søren Hansen, og denne har og de forrige Retter tilkendt ham, hvorhos de dog har givet Søren Hansen Regres til Bang. Og i denne Anledning har han ladet fore-

tage en Art Registrering hos Christen Bang for i Fald at forsikre sig Erstatning hos ham. Questionen bliver altsaa, om Klokkens Beskadigelse kan imputeres Søren Hansen. Da nu den paa Klokken foraarsagede Skade er kommen ved Kimingen, saa bliver det atter at undersøge, om Søren Hansen er Skyld i denne. Og da har han selv lejet Folk til at ringe, men han har hverken betinget sig af disse, at de skulde ringe usædvanligt, ej heller at de skulde kime, og følgelig kan han ej indestaa for, hvad hans mandatarii extra mandatum har foresat sig, forudsat at Christen Bang var hans mandatarius, men endog dette er afbevist under Sagen. Da altsaa Søren Hansen ej er skyldig i nogen Forsømmelse i denne Sag, saa er baade 5-8-11 og 3-19-2 ikke her anvendelig. Naar man endelig bebrejder Søren Hansen, at han har gjort et Slags Beslag paa Christen Bangs Ejendele, da svares, at han derved alene har forskaffet sig Sikkerhed for at kunde have Nytte af den ham givne Regres, i Fald at Dommen skulde gaa ham imod. At Søren Hansen skulde have forliget sig om denne Sag med Bruun er ej med to enstemmige Vidner bevist. Concluderer, Søren Hansen bør for Agent Bruuns Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. for alle Retter ophæves. Til J. C. Indstævnte 5 Rd.

Colbiørnsen: En Mandant kan ej være pligtig til at svare til Mandatarii Handlingen udenfor den actus, til hvilken han havde committeret ham ifølge 3-19-2. Var altsaa end Christen Bang Citantens Mandatarius, saa var det dog kun til Ringning og ej til at slaa paa Klokken, og til den derved foraarsagede Skade kan altsaa ej Citanten forbindes til at svare. Concluderer som Graah.

Feddersen: Bevist er det under denne Sag, at Christen Bang var antaget til at ringe med Klokken af Søren Hansen, og at Klokken er revnet med dette Slag, han har gjort paa Klokken; hvorafter følger da, at da Lejeren skal svare til den Skade, som den lejede Ting ved Forsømmelse foraarsages, og da Søren Hansen har overdraget Christen Bang med flere Dispositionen over Klokken, saa maa han og præstere damni. Concluderer, de ergangne Domme bør ved Magt at stande, dog saaledes at P. O. for alle Retter ophæves. Til J. C. betaler Citanten 5 Rd.

Sporon: Det samme, som gælder om mandatum, maa og gælde om locatio conductio, at naar Skaden flyder af en Handling, som ej er indbefattet under Contracten, skal ej conductor præstere den, som ellers skulde ske ifølge 5-8-10 og 11. Hertil kommer endnu, at Bruun, ved ej at holde nogen vis Person til at besørge Ringningen har kendt sig pligtig til at anse Vejlbys Bymænd som sine Tjenere i denne Henseende og altsaa til at bære den Skade, som af deres Handlinger ved Ringningen kunde flyde. Altsaa maa det enten hedde res casu perit suo domino. eller og Bruun faar søge Erstatning af Bang. Concluderer som Graah.

Drewsen, Fridsch: som Feddersen. .

Rested, Sommer: som Graah.

Holtermann: som Feddersen.

Jacobi, Treschow, Cordsen: som Graah.

Hvorefter saadan Dom blev afsagt: Søren Hansen bør for Agent Bruuns Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. for alle Retter ophæves. Til Justitskassen betaler Indstævnte som tabende 5 Rd.

Nr. 43. H. P. 1793 A S. 615.

Antaget, at en Mindreaarig maatte være pligtig at indfri en Forskrivning, han havde udstedt som Bevis for, hvad han skyldte Sagsøgeren for Kost og Logi. Spørgsmaalet om hvorvidt den mindreaarige skulde dømmes til at betale Renter af Gælden blev afgjort ved særskilt Votering i Sagsøgerens Favør.

Hans Tørring contra Christopher Andreas Rottehau.

Indstævner dels til Stadfæstelse dels til Underkendelse og Forandring en Hof- og Stadsretsdom 13. August 1792 i en Sag imellem Citanten paa den ene og

Værtshusholder Christopher Andreas Rottehau paa den anden Side betræffende 60 Rd. 8 Sk., som Citanten hos bemeldte Rottehau skal have til Gode for Kost og Logis m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret: Indstævnte Værtshusholder Christopher Andreas Rottehau bør for Citanten Hans Tørrings Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves.

For Citanten mødte Advocat Haagen som i Henhold til sin skriftlige Procedure paastod Indstævnte Christopher Andreas Rottehau tilpligtet til Citantens Stervbo og Arvinger at betale den omtvistede Reverses til Rest skyldigværende Sum 60 Rd. 8 Sk. mod 4% deraf fra 10. Juni 1791 til Betaling sker og P. O. for begge Retter skadesløs.

For Indstævnte mødte Overauditeur Rosenstand som paastod Dommen stadfæstet og P. O. for begge Retter.

Vota.

Stemann: Den 13. November 1785 udstedte Indstævnte, som den Tid var enrolleret Matros, et Gældsbrief til Citantens Formand i Ægteskabet Poul Isach Kalmer for den Sum 66 Rd. og 4 Mk., hvilke han i dette Bevis tilstod at være blevet Kalmer skyldig for Kost og Logis. Ved at bortsælge en Del af Debtors Tøj, som Indstævnte har ladet staa hos Creditor, har denne af Gælden oppebaaret 6 Rd. 3 Mk. og 8 Sk., saa at der nu kun staa tilbage 60 Rd. og 8 Sk., til hvis Betaling Citanten har stævnet Rottehau, som imod Fordringen har fremsat og bevist exceptionem minorennitatis, da han ifølge den fremlagte Præsteattest er født den 5. Februar 1762. Da nu Citanten ej har afbevist den præsumptio juris, som ligger til Grund for Lovgiverens Bestemmelse i Forordningen af 14. Maj 1754 dens 1. Paragraf, at Creditor under saadan Handel har taget ulovlig Fordel af Indstævnte, og den Formodning, at de mindreaarige i Almindelighed let kan forledes til at forøde deres Gods, synes (den) at burde anvendes paa dette Tilfælde, da det Indstævnte for Kost og Logis fordrer, som han beregner til 10 Mk. om Ugen, er efter Indstævntes Stand overdreven, saa bør sidste frifindes. Dog bør P. O. ophæves, da Indstævnte kun frifindes paa Grund af den opponerte exceptio minorennitatis. Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til J. C. betaler Citanten som tabende 5 Rd.

Graah: Dersom den af Indstævnte til Citanten udgivne Revers ej havde lydt paa Kost og Logis, burde Indstævnte paa Grund af hans fremsatte Mindreaarigheds-exception blive frifunden. Men Lovens 3-17-34 og Frd. af 14. Maj 1754 passer ej paa casum questionis, da Reversen lyder paa Kost og Logis, og Gælden altsaa rejser sig af Nødvendigheder. Denne Mening har Højesteret og f. Eks. i Kammerjunker Benzons Sag med hans Spisevært i lignende Tilfælde antaget. De øvrige Indsigelser imod Forordningen kan ej komme i nogen Betragtning. Indstævnte bør altsaa dømmes til at betale. Christopher Andreas Rottehau bør indfri sin den 13. November 1785 udstedte Revers og til Citanten betale de paastævnte 60 Rd. 8 Sk. med Renter 4% fra 10. Juni 1791 til Betaling sker. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Indstævnte 5 Rd.

Feddersen: Enig med Graah. Det er allerede for længst i Højesteret antaget i Overensstemmelse med Lovgivningens Grundsætninger, at mindreaarige bør betale den Gæld, de til deres Nødvendighed har contraheret. Det eneste, hvorom altsaa her kunde være Question, er om Prisen af 10 Mark ugentlig for Kost og Logis er for høj. Det tror jeg dog ikke, da alting er nu dyrt og Indstævnte tillige har faaet Vask. Citanten har vel tilforn kun ladet sig betale Ugepenge for Kost og Logis med 7 Mark, men da Priserne siden den Tid er stegne, kan de beregnede 10 Mark ej anses for meget. Som Graah.

Sporon: Enig med Stemann. 5-1-13 bør aldrig eller i det mindste sjælden anvendes. Havde her ingen Revers været, men Regningskrav, kunde man nøjere have undersøgt Gældens Nødvendighed, thi Kost og Logis kan ikke altid kaldes en

Nødvendighed at betale for, siden denne undertiden kan erholdes for intet eller ingen Betaling. Men da nu Citanten har taget Revers, saa har han Præsumptionen imod sig. Concluderer som Stemann.

Drewsen: Højesteret har ved flere lignende Domme antaget, at mindreaarige bør betale den for Nødvendigheder contraherede Gæld. Den Omstændighed, at Citanten har taget Revers, gør ingen Forandring, da causa debendi er den samme. Indstævnte bør altsaa betale. Concluderer som Graah, dog at Renter bortfalder.

Fridsch: Som Stemann. Unødvendig Gæld bør ej af mindreaarige betales. Den unge kan lige saa vel ved overflødige Udgifter paa Mad og Drikke komme i det Tilfælde, som Forordningen af 14. Maj 1754 omtaler som ved anden unyttig Gæld. Rottehau, som uagtet han kun var enrolleret Matros, har givet 10 Mark om Ugen for Kost og Logis, maa anses at have været i dette Tilfælde.

Rested: Som Stemann paa de af ham og Fridsch anførte Grunde, saa meget mere som Placaten af 6. April 1789 om enrollerede Matroser ogsaa synes at have Hensyn til den unødvendig af dem contraherede Gæld. Citanten burde vel altsaa have meldt sig hos Rottehaus Enrolleringschef.

Treschow: Det vilde være alt for farligt for den borgerlige Sikkerhed at antage, at enhver af de mindreaarige contraherede Gæld, som ej var af den højeste Nødvendighed, ikke burde af ham betales. Ingen turde da indlade sig med et ungt Menneſke i Handel, med mindre denne medbragte Attest om hans Alder. Rottehaus Mindreaarighed og ikke hans Stand er dog det Argument, hvorpaa han har bygget sin exceptionem minorennitatis. Nu er det hverken bevist, at den for Kost og Logis ham beregnede Ugepenge, er for høj, eller at han ikke skulde have faaet det Kost og Logis, som paa Citantens Regning er anført. Concluderer som Graah.

Urne: som Drewsen.

Det blev derefter sat under Question, om Rottehau ifølge Pluraliteten burde tildømmes at betale Fordringen med eller uden Renter, og blev der i denne Anledning foretaget følgende Votering:

Stemann: Formente, at Renter ej burde betales, siden Rottehau ej dømmes til at betale paa Grund af Reversen, men fordi Gælden rejser sig fra Kost og Logis.

Graah: Indstævnte bør betale Renter, da disse altid bør finde Sted, hvor Debitor er in mora. Desuden kan de Assessores, som frifinder Rottehau ej komme i computation, til at udfinde Pluraliteten, og af dem, som har tildømt Citanten Betaling, er 3 for Renter og 2 derimod.

Feddersen: som Graah.

Sporon: Renter kan ikke her finde Sted, da de, som frifinder Indstævnte, maa regnes med til Pluraliteten, siden de vil dømme ham til saa lidt som muligt.

Drewsen: Tror, at der er Pluralitet for Renter.

Fridsch: De, som frifinder, kan ikke komme i Computation, thi disse indlader sig slet ikke deri, om Renter bør betales af Fordringen eller ikke. Maaske de vilde dømme til Renters Betaling, om de ikke frifandt.

Treschow, Urne: som Graah.

Hvorefter blev saaledes dømt: Christopher Andreas Rottehau bør indfri sin den 13. November 1785 udstedte Revers, og til Citanten betale de paastævnte 60 Rd. 8 Sk. med Renter 4 % deraf fra 10. Juni 1791 indtil Betaling sker. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Indstævnte som tabende 1 Rd.

Nr. 44. H. P 1795 S. 164.

Antaget, at en Skildvagt, der blev kørt over af en Hestevogn i Filosofgangen i København, maatte have Krav paa Erstatning for Svie og Smerte samt Afsavn af Fortjeneste foruden for Lyde og Skade, da Føreren af Hestevognen havde udvist Uagtsomhed ved at køre med Hestevogn uden at kunne styre Hestene, og fordi han havde udvist hensynsløs Adfærd efter Paakørselen. Erstatningen til Skild-

vagten, der blev halt, fastsat til 100 Rd. for Svie, Smerte samt Afsavn af Fortjeneste. Erstatning for Lyde blev henskudt til uvildige Mænds Vurdering.

Erstatning blev endvidere tilkendt det norske Livregiment for det Tab, det maatte antages at have lidt ved at miste Soldaten.

Prokurator Carl Henrich Wilster contra Brændevinsbrænder Bertel Sørensen Pagh.

Indstævner som befalet Actor paa Justitiens Vegne til Skærpelse og yderligere Paakendelse en Københavns Hof- og Stadsretsdom af 12. Januar 1795 i en Sag anlagt imod Brændevinsbrænder Bertel Sørensen Pagh for den af ham mod Skildvagten Claus Boyens viste Overhørighed og voldsomme Medfart m. v. Ved den bemeldte Dom er kendt for Ret: Bertel Sørensen Pagh bør bøde 20 Rd. til det almindelige Hospital og betale til Musqueteer Claus Boyens i Erstatning for Svie og Smerte samt Afsavn af Fortjeneste 40 Rd. og desforuden en billig Penge for den ham tilføjede Lyde og Skade, som den af gode Mænd fastsat vorder efter begges Vilkaar og Lejlighed. Saa bør han og erstatte det norske Livregiment det Tab, som samme ved at miste Claus Boyens bevislig maatte have lidt. Derimod bør han iøvrigt for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være. Herimod er Contrastævning til Underkendelse og Forandring.

Wilster deducerede Sagen og paastod

Onsdagen den 20. Maj 1795

at Contracitanten Bertel Sørensen Pagh vorder tilfunden at betale til Claus Boyens for Tab, Smerte og Vanførhed 1.000 Rd., samt at erstatte Afsavnet af en tjenestedygtig Karl til det norske Livregiment med 130 Rd. Endelig indstilles, hvorledes Bertel Sørensen Pagh for sit Forhold fortjener at anses.

For Contracitanten mødte Schönheyder som exciperede og paastod Hof- og Stadsrettens Dom tilsidesat og derimod Bertel Sørensen Pagh for Actors Tiltale frifunden.

Vota.

Moltke: Ved Claus Boyens og Vidners Forklaring er factum: Da Contracitanten kom indkørende i Filosofgangen fordrede Boyens som Skildvagt et Tegn, men da Hesten blev bange, kunde Contracitanten ikke holde den, og da Boyens i det samme faldt, gik Vognen over ham, og Contracitanten blev ved at køre. Straks efter kom han dog tilbage, og imidlertid var Boyens bragt paa Hospitalet, hvor han blev helbredt, dog saaledes at han nu er halt. Det første gravamen imod Contracitanten er, at han har kørt i Filosofgangen, men herfor kan han ej straffes, da den Lov af 1780, som man paaberaaber sig, ej er publiceret, og andre har kørt der. Det andet gravamen om Opsætsighed imod Skildvagten er ikke op(lyst), da det er muligt, at Contracitanten ej har hørt hans Forbud om kørende (?). Det tredje gravamen, at Contracitanten skulde have slaaet efter Boyens med Pisken er omforklaret af Boyens selv og et Vidne. Et andet Vidne siger blot, at han løftede Pisken i Vejret, men dette, siger Contracitanten, skete for at holde Hesten, og da man ingen videre Oplysning har herom, maa han vel og for dette factum frifindes. Det fjerde gravamen, at han har overkørt Boyens, er ej oplyst anderledes, end at Boyens faldt, og at Vognen derefter gik over ham. Dette er da ikke det, som i 6-7-18 omtales, at han har agtet over Boyens, men da Contracitanten dog har vist Uforsigtighed i at køre alene med en Hest, som han ikke var Mester af, saa bør han og for denne Uforsigtighed anses med en Mulkt af 50 Rd. Den af Hof- og Stadsretten Boyens tilkendte Erstatning forhøjer jeg ligeledes til 100 Rd., især fordi Contracitanten er blevet ved at køre, efter at Boyens var overkørt, og han dog lettelig kunde have holdt Hesten, som ikkun gik i Smaatrav. Hertil kommer endnu, at Contracitanten her har paastaaet aldeles Frifindelse. I Henseende til Erstatningen for Regimentet stadfæstes Dommen, da Boyens havde kun et Aar af sin Tjeneste tilbage, og Paastanden om 130 Rd., som for en nylig erhvervet Karl, altsaa er upassende. Hof- og Stadsrettens Dom bør ved

Magt at stande, dog saaledes, at den Bertel Sørensen Pagh idømte Mulkt fastsættes til 50 Rd. og den Claus Boyens for Svie og Smerte samt Afsavn af Fortjeneste tilkendte Erstatning til 100 Rd.

Falsen: At Boyens er overkørt af Paghs Vogn er in confesso, og det gælder da om at fastsætte, om Pagh har handlet af Forsæt, af Uagtsomhed, eller om det er en Hændelse. Straks efter at Boyens var kommet paa Hospitalet, udsiger han, at Pagh slog efter ham med Pisken, og et andet Vidne forklarer, at Pagh bevægede Pisken. Af alt dette udkommer i det mindste, at Pagh har været meget uagtsom og fremfusen, om ikke (han) har handlet forsætligt. Dersom det var oplyst, at det ved Lov var forbuden, at køre i Filosofgangen saa havde Pagh tillige verseret in actu illicito. Naar da dette ikke er bevist, og Pagh ej er overbevist om at have styret Hesten imod Boyens, men det tværtimod ved to Vidner er godtgjort, at Pagh holdt stille, da Soldaten talte til ham, saa er det og klart, at Pagh har vist en høj Grad af Uagtsomhed i ikke at holde, da Boyens var falden. Pagh undskylder sig med, at hans Hest var haardmundet, men dette overbeviser ham da om en ny Uforsigtighed deri, at han kørte med den, eller havde en med sig, som kunde hjælpe ham. Da Soldaten var overkørt, blev Pagh ved at køre i Luntetrav, som synes at vise, at han kunde holde Hesten, da Boyens var falden. Pagh burde desuden holdt stille, da Boyens befalede ham det. Han bliver altsaa at anse for Fremfusenhed eller Uagtsomhed. Til dette kommer enten, at fra Moralitetens Side er han noget at dadle, at han først, efter at Vogn og Læs var forsørget, kom tilbage for at se til Boyens, og at han nu procederer til Frifindelse for Erstatning. Lovens 6-7-18 synes primo intuitu at sætte en højere Straf for culpa end for dolus, men formodentlig mener den da en uoprettelig Skade. Bøder, som Loven nævner, synes her en passende Straf, og i den Henseende tror jeg, Dommen kan stadfæstes. Hvad Erstatning angaar, da siden Paghs Advocat har declareret, at Boyens som Væversvend kan fortjene 1 Rd. daglig, tror jeg, at Erstatningen i Betragtning af de 4 Maaneder, Kuren har varet, kan sættes til 100 Rd. Erstatning for det norske Livregiment er maaske ikke saa grundet, da resarcitio damni dog blot skal gives til den beskadigede, men da Regimentet dog paa en vis Maade kan siges middelbart beskadiget, saa er jeg herom enig med Hof- og Stadsretten. Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at den Musqueteer Claus Boyens tildømte Erstatning fastsættes til 100 Rd.

Feddersen: enig, da det formodentlig er de øvrige Herrers Mening, at Boyens skal have desuden Erstatning for Svie og Smerte. Han formener, at dette sidste bør udtrykkes i Dommen, samt at man bestemt bør nævne Erstatning for Regimentet. Han gør derfor det Tillæg i Falsens Conclusion, at de idømte 40 Rd. forhøjes til 100 Rd., og at uvillige Mænd bestemmer Erstatningen for Regimentet.

Sporon, Drewsen: som Feddersen.

Fridsch: Pagh har i at løfte Pisken enten villet sætte sig op imod Skildvagten eller brugt en høj Grad af Uagtsomhed eller Fremfusenhed. Han bør altsaa bøde, og om denne Bods Størrelse enig med Hof- og Stadsretten, ligeledes om Erstatningen, som jeg dog tror i det hele at burde forhøjes, og her af Retten bestemmes, siden uvillige Mænd dog ej kan have større Kundskab om Sagen end vi. Om Erstatningen for Regimentet enig med Hof- og Stadsretten, da denne ikke anderledes kan bestemmes. Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at Claus Boyens tilkommende Erstatning fastsættes i et og alt til 200 Rd.

Holtermann: som Falsen.

Jacobi: som Fridsch.

Treschow, Cordsen: som Falsen.

Sporon gik over til Fridsch, dog saaledes at Erstatningen blev forhøjet til 300 Rd.

Graah gik over til Fridsch. *Moltke* ligeledes.

Falsen, Fridsch og *Feddersen* blev enige i at sætte Erstatningen til 300 Rd.

Falsen: I Anledning af Lovens Bestemmelse i 6-7-10, at gode Mænd skulde bestemme Skaden efter begges Vilkaar og Lejlighed, forandrede sin Mening derhen, at Erstatningen for Lyden og Skaden, Afsavnet af Fortjeneste (de sidste tre Ord er understreget — skal maaske være Overstregning) fastsættes af uvillige Mænd. Moltke gik over til sin forrige Mening.

Derefter blev Pluraliteten enige i følgende Dom: Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at den Claus Boyens tilkendte Erstatning forhøjes til 100 Rd.

Nr. 45. H. P. 1795 S. 713.

Antaget, at Køberen af en Mineralsamling (Kongen), der straks ved Købets Afslutning havde betalt Samlingen og indsat Sælgeren ved skriftlig Dokument som Forvarer af denne, som ejendomsberettiget maatte kunne forlange Samlingen udleveret af Sælgerens insolvente Dødsbo trods Kreditorernes Protest. Resultatet støttet paa, at Traditio ikke udtrykkelig ved Loven var blevet gjort til det afgørende Kriterium for Ejendomsretserhvervelse. (Jfr. »Studier« S. 94 f.)

Major Steuben contra Kammeradvocat Schönheyder paa Embeds Vegne.

Major Steuben som Creditor i afg. Geheimeraad og første Postdirecteur Holmschiolds Stervbo indstævner til aldeles Underkendelse og Tilsidesættelse samt bedre Rets Nydelse en Decision afsagt den 1. Juli 1795 af Justitsraad Carl Wigant Falbe, Justitsraad Ole Rested, Assessor Andreas Bang og Landvæsenscommissiønær Jeppe Andreas Bierg som Skiftecommissarier i afg. Geheimeraad og første Postdirecteur Holmschiolds Stervbo, i en Sag imellem Directionen for Fondet ad usus publicos paa den ene og nogle Creditorer i fornævnte Stervbo paa den anden Side angaaende om den i Boet værende Mineralsamling bør udleveres til Fondet ad usus publicos eller anses og behandles som Boets Ejendom. Ved fornævnte Decision er kendt for Ret: Den her i Stervboet forefundne Mineralsamling med Tilbehør bør som Hans Majestæts tilkøbte Ejendom udleveres Directionen for Fondet ad usus publicos.

Herimod er Contrastævning til Stadfæstelse og videre Paakendelse.

For Citanten mødte Klingberg som deducerede Sagen og paastod

Onsdag den 10. Februar 1796

Commissariernes Decision underkendt og derhen forandret, at den i afg. Geheimeraad Theodosius Holmschiolds Stervbo forefundne Mineralsamling tilkendes Stervboet som dets Ejendom, og saaledes Stervboet for Directionen for Fondet ad usus publicos dens Tiltale frifunden. Saa paastod han og P. O. Citanten hos Directionen for Fondet ad usus publicos tilkendt.

Kammeradvocaten exciperede og paastod Commissariernes Decision ved Magt kendt og Major Steuben tilpligtet at betale Kammeradvocatens Salarium for Højesteret.

Vota.

Stemann: Geheimeraad Holmschiold har gjort en Del Transactioner med Kongen om sin Mineralsamling, som man ønskede conserveret under eet. En Del af disse Ansøgninger, som Holmschiold herom har gjort, vedkommer ej Sagen, men først var det saaledes afgjort, at Kongen skulde laane ham rentefrit 16.000 Rd., hvoraf 1.000 Rd. aarligt skulde afbetales og 500 Rd. Pension betales hans Kone og Datter efter hans Død. Hvilket saaledes er forandret, at hans Datter skal have 250 Rd. aarligt. Der er ingen Paastand gjort i Boet, at det af hende laante skal betales tilbage. Documentet af 24. September 1791 er Hoveddocumentet i denne Sag. Dette er et Cessionsdocument, hvorved Holmschiold afhænder sin Mineralsamling til Kongen, saaledes som den da var og siden indtil hans Død maatte vorde formeret, da Kongen for denne Samling, der er vurderet til 25.000 Rd. har, som Documentet

siger, givet fornøjelig Betaling. Samlingen skulde forblive i Holmschiolds Værg, og ved hans Død udleveres til Kongen. Holmschiold solgte da ved dette Document sin Mineralsamling. Dette Document er ikke tinglyst, og efter hans Død gjorde en Del Creditorer, da Boet var fallit, Indsigelse mod Documentet, og Steuben paa-
staar det kendt uefterretteligt, at Documentet ej er tinglyst, og Købet ej er perfi-
ceret ved Tradition. Det eneste Argument for Steuben, som er værd at undersøge,
er om Kongen har erhvervet jus in re i Mineralsamlingen. For at Køb og Salg
skal give jus in re udfordres i rørlige Ting Tradition, i urørlige Ting Tinglysning,
hvilken Sætning jeg forhen ofte har bevist. Dette fordrer den almindelige Sikker-
hed, og jeg vilde derfor endog antage dette, om Loven endog var klar. Her er
ingen Tradition sket, her er heller ingen Tinglysning, og Holmschiold har ikke
besiddet Samlingen som Depositarius. Ved at antage dette, vilde man eludere
Loven, thi var der foregaaet nogen Overleveringsforretning, og Samlingen der-
efter paa ny var betroet Holmschiold, da var Tilfældet ganske andet. Saalænge
Samlingen var i Holmschiolds Værg, havde han betydelig Credit, og en hel Del
laante ham Penge af denne Aarsag. Men da Kongen ikke ved Tradition eller
Tinglysning har sørget for sin Sikkerhed, maa han og tabe. Klingbergs Paastand
kan ej følges, da nogle af de betydeligste Creditorer har acquiesceret ved Sam-
lingens Udlevering, og Cessionen kan derfor kun her paadømmes, forsaavidt
Steuben angaar. P. O. bør ophæves, da Sagen er questio juris: Cessionsdocumentet
af 24. September 1791, hvorved afg. Geheimeraad Holmschiold har overdraget
den i hans Stervbo forefundne Mineralsamling til Kongen, bør ikke være Major
Steuben til Fornærmelse, forsaavidt som han er Creditor i Afg. Geheimeraad
Holmschiolds Bo. P. O. ophæves.

Moltke: Cessionsdocumentet afgør Sagen for Kongen, da Holmschiold deri er-
klærer, at han har faaet fuldt Vederlag, og at Samlingen af hans Stervbo skal
udleveres. Man paaberaaber sig 5-3-32 til Fordel for Steuben, fordi Samlingen er
forblevet i Holmschiolds Værg, men Articlen taler kun om Hus og Jord, og til
rørlige Tings Ejendom er i Loven ikke fordret Tradition. Steuben har og paa-
beraabt 5-3-28 som fordrer Tinglysning, men dette Document taler blot om urør-
lige Ting, og Steubens Fordring er desuden ingen Panteobligation, der er udstedt
paa Samlingen, og tinglyst. 5-14-46 er og af Steuben anført, fordi Holmschiold var
forgældet, men at han var i denne Forfatning, da Documentet blev udstedt til
Kongen, er ikke oplyst, ligesom og de anmeldte Fordringer er fra 1792 og 1793. Jeg
stadfæster derfor Decisionen: Skiftecommisariernes Decision bør ved Magt at
stande. Udi Salario til Kammeradvocaten her for Højesteret betaler Major Steuben
30 Rd. og til J. C. 5 Rd.

Falsen: som Stemann. 5-7-7 fordrer, at hvad som pantsættes og ej i Hænde
leveres, skal læses til Tinge. Det vilde være Anomali at fordrer ved Pantsætning
større Forsigtighed end ved Skøder, og 5-7-7 taler ogsaa om Skøder. Denne Ar-
ticel synes at supponere, at der ogsaa til rørlige Tings Salg fordres Tradition, lige-
som den fordres til rørlige Tings Pantsætning. Dette er og endnu mere nødven-
digt i første Tilfælde end i sidste, da Tingen ved Salg aldeles abalieneres. Saadant
er og aldeles nødvendigt til Creditens Sikkerhed, paa det enhver af Besiddelsen
in dubio kan slutte sig til Ejendom, og deraf vide, om han kan betro noget Laan
til den, som har saadanne Ting i sin Værg. 5-3-32 viser og, at Tingen skal, naar
den er solgt, overleveres Køberen. Den taler vel om Hus og Jord, men per bonam
consequentiam maa det samme gælde om rørlige Ting, da man dog kan finde
de urørlige Tings Tradition i Rettens Protokoller. De Exceptioner, 5-3-32 omtaler,
finder ikke Sted her, da Documentet ej er Testament, og da her ej først er fore-
gaaet Tradition til Kongen og derefter Forlening fra ham til Holmschiold, hvilken
sidste vel og desuden burde været tinglyst. Indser derfor ikke andet end, at hvor
der handles om en Samling af 25.000 Rd. Værd, kan man antage, at Holmschiolds

Credit i 1792 og 1793 er grundet derpaa, at Samlingen blev i hans Værge. Det forstaar sig selv, at kun Steuben og ikke de øvrige Creditorer her kan faa Dom, da de andre acquiescere. P. O. nævnes ikke, da han procederer mod Kongen: Cessionsdocumentet af 24. September 1791 bør ikke være Major Steuben hinderlig i, som Creditor i afg. Geheimeraad Theodosius Holmschiolds Stervbo af den i bemeldte Stervbo forefundne Mineralsamling efter hans Fordrings forefundne Beskaffenhed, at udsøge sin Betaling, men den bemeldte Mineralsamling bør i Hensyn hertil med Boets øvrige Effecter concurrere.

Graah: som Moltke, da Traditio ej er tydeligt befalet. Loven i 5-3-28 taler kun om urørlige Ting, og ingen Articul i det hele Capitel taler om rørlige Ting. Ex jure universalis transferes Ejendom solo consensu. Vel indvendes, at 5-7-7 ogsaa fordrer Tinglysning i Henseende til Underpant af rørlige Ting, men denne Articul taler blot om to Personer, som paastaar Ret til den samme Ting, ikke om Køb og Salg. Steuben har ingen Ret betinget sig til den Mineralsamling, som er Kongen overdraget. Hverken han eller andre har nogen Ret til den individuelle Mineralsamling, saaledes som Kongen. Politiske Aarsager afgører intet, og 5-3-31 tillægger den Person en fortrinlig Ret, som først contraherede, men ikke den, som har Tingen i Hænde. Concluderer som Moltke.

Levetzau: som Moltke.

Feddersen: som Falsen og Stemmann.

Fridsch: Denne Sag er et Bevis paa, hvilken Forlegenhed en Teori, som ikke fuldkommen etableret i Loven, kan sætte en Dommer i. Højesteret har i 2 nylig paadømte Sager antaget, at Tradition fordres til Ejendomsoverdragelse. I denne Sag synes det, at Kongen har gjort alt for at betrygge sig. Han har i Cessionsdocumentet tilkøbt sig Mineralsamlingen og kun sat Holmschiold til Forvarer deraf. Dette siger man, at Kongen burde have gjort bekendt, men det som overdrages var rørlige Ting og i Henseende til disse er Tinglysning ikke befalet. Naar Kongen havde besørget en formelig Overlevering til sig, og derefter havde igen tilbageleveret den, saa havde Steuben dog ikke kundet vide dette, men Forretningen havde været en blot Ceremoni. Da Kongen saaledes har gjort alt for at betrygge sig, og Loven ej udtrykkelig fordrer Tradition, saa concluderer som Moltke.

Treschow: Ingen positiv Lov fordrer rørlige Tings Tradition og efter den universalis behøves ikkun consensus og pretium til Køb og Salg. I al Fald kunde der og blot blive Question, dersom Steuben havde faaet jus reale i den samme Ting, som er Kongen solgt. Dette sidste var Tilfældet i en nylig paadømt Sag, men her har Kongen faaet Cession til en Mineralsamling, hvilken Holmschiold har faaet som Gardien, og Steuben disputerer ham den, uagtet han kun har jus personale. I dette specielle Tilfælde tror jeg derfor ikke, her er Spørgsmaal om Tradition fordres. Concluderer som Moltke.

Cordsen: som Moltke.

Derefter blev saaledes dømt: Skiftecommissariernes Decision bør ved Magt at stande. Udi Salarium til Kammeradvocat for Højesteret betaler Major Steuben 30 Rd. og til J. C. som tabende 5 Rd.

Nr. 46. H. P. 1797 S. 573.

En Vekselerer (A) havde paa Børsen anmodet en anden (B) om at skaffe sig nogle Aktier. Kort efter meddelte B, at han havde Aktierne og bad A om at meddele, naar han (A) vilde modtage dem. Saadan Meddelelse blev ikke afgivet, men A fordrede kort derefter disse udleveret mod Betaling efter den (formentlig) oprindeligt aftalte Kurs. Antaget, at Aktierne ikke kunde kræves udleveret, da Overenskomsten om disses Overdragelse, som uakcepteret, maatte være uforbindende. (Jfr. »Studier« S. 231 f.)

Hartvig Joseph contra Moses L. Marieboe.

Indstævner til Underkendelse, Tilsidesættelse og Forandring en ved Københavns Hof- og Stadsret den 6. Marts 1797 afsagt Dom udi en Sag imellem Citanten paa den ene og Moses Levin Marieboe paa den anden Side, betræffende trende Stykker Actier i Møbelassurancekompagniet, hvilke den sidste formentlig urettelig fordrer hos Citanten mod Betaling af 325 Rd. pr. Actie m. v. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret: Hartvig Joseph bør inden 15. Dage efter denne Doms Forkyndelse under 2 Rd. Mulkt til det almindelige Hospital for hver Dag, han sidder Dommen overhørig, udlevere til Moses Levin Marieboe trende fuld fournerede Actier i Assurancekompagniet for Varer og Effecter imod derfor at erholde 325 Rd. for hver Actie udbetalt af Citanten. P. O. ophæves.

For Levin Marieboe var herimod udtaget Contrastævning til Confirmation og Skærpelse.

For Hovedcitanten mødte Prokurator Klingberg som deducerede Sagen og paastod

Løverdagen den 18. November 1797

Hof- og Stadsrettens Dom underkendt og Citanten for Contracitantens Tiltale frifunden samt tillagt P. O.

For Contracitanten paastod Prokurator Haagen Hof- og Stadsrettens Dom stadfæstet, dog saaledes, at Contracitanten tilkendes P. O. for begge Retter.

Vota.

Stemann: Sagen angaar en Handel imellem Parterne angaaende trende Actier i Møbelassurancekompagniet. Marieboe paastaar at have sluttet Købet med Hartvig Joseph imod at betale 325 Rd. pr. Actie. Hartvig Joseph paastaar derimod, at der alene har passeret nudi tractatus, men ingen fuldkommen Contract. Marieboe har en Billet fra Hartvig Joseph, hvori denne melder at have købt to Actier til ham og beder ham paategne, naar han vil modtage dem. Vidnet Abraham forklarer, at han har nævnte sendt fra Marieboe til Hartvig angaaende Købet. Hartvig siger derimod, at Ordet »naar« i Seddelen skal betyde »i Fald«, og paaberaaber sig endvidere en Seddel fra Prokurator Torm til ham, hvori han begærer Svar samme Dag, i Fald Købet skal fuldbyrdes, hvilket var Anledningen, hvorfor han begærer Underretning, om han vilde have Actierne, hvilken Underretning Marieboe ej i rette Tid har givet. Torm har ligeledes i en beediget Attest bevidnet, at Marieboe og Hartvig Joseph ej kunde blive enige, og at der intet blev af Købet. Hartvig Joseph i Seddelen ubetinget tilkendegivet, at have købt trende Actier til Marieboe, og hans Forklaring over Ordet »naar« kan efter Ordenes genuine Bemærkelse ej bifaldes. Hartvig Josephs Forpligtelse bestyrkes ved Vidnet Abraham Israels Forklaring, da denne stemmer med Seddelen og viser, at Marieboe har ladet ham vide, at han vedtog Handelen. Det er ej bevist, som Hartvig Joseph foregiver, at Marieboe har begæret Credit, og at Handelen desaaarsag er blevet afbrudt. Hartvig Joseph har exciperet imod Abraham Israel som beslægtet med Marieboe, men Exceptionen er ubevist. Ved Actier maa forstaas fuld fournerede Actier, thi Planen af 26. Juni 1795 viser, at der for det manglende Indskud skulde udstedes Obligationer imod Caution, og det sædvanlige er, at fuld fournerede Actier sælges, og Hartvig Josephs Forpligtelse er i denne Henseende generel og ubetinget. Prokurator Torm kan man af Sagen se, at have selv været med i Handelen. Concluderer Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Denne P. O. ophæves. Til J. C. Citanten 5 Rd.

Falsen: Ethvert pactum er et antaget Løfte. Hvorledes end Ordet »naar« i Hartvig Josephs Seddel forklares, saa mangler Acceptationen fra Marieboes Side. Seddelen fordrer en Declaration fra Marieboe, og denne er aldeles udebleven. Abraham Israels Forklaring om Købet grunder sig ej paa bestemt Kundskab om den sluttede Handel, thi han ved hverken naar og hvor meget, der skal betales. Han blev sendt hen til Hartvig Joseph angaaende Købet, men dette viser, at

Købet ej var aldeles fuldkomment, thi han skulde erkyndige sig om Prisen for Actierne og naar, de skulde betales. Torms Vidnesbyrd taler derimod til Fordel for Hartvig Joseph, thi det indeholder, at Parterne ej kunde blive enige om Handelen. Marieboe har blot nu sagsøgt Hartvig Joseph til Contractens Opfyldelse, fordi Actierne siden er stegne. Marieboe bør ej beriges ved en andens Skade. Han maa tilskrive sig selv, at han ej i rette Tid har accepteret Købet og derved gjort Contracten fuldkommen. Nu existerer ikkun nudi tractatus. Billighed taler for Hartvig Joseph. Concluderer: Hartvig Joseph bør for Moses L. Marieboes Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. Contracitanten 5 Rd.

Graah: som Falsen. Naar Marieboe vil fordre Seddelens Indhold stricte opfyldt af Hartvig Joseph, maa denne have samme Ret til Marieboe.

Levetzau: Ligeledes.

Feddersen: som Stemann.

Sporon: som Falsen.

Dreusen: som Stemann.

Holtermann, Jacobi, Treschow: som Falsen.

Derefter blev dømt: Hartvig Joseph bør for Moses Levin Marieboes Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Moses Levin Marieboe som tabende 5 Rd.

Nr. 47. H. P. 1800 S. 529.

Antaget, at et ved Auktion foregaaet Salg af en fast Ejendom maatte anses for ugyldigt, da Auktionsbudet alene havde sigtet til en mindre Del af den Ejendom, der var stillet samlet til Salg, og det for Handelen nødvendige Samtykke saaledes ikke havde været til Stede. (Jfr. »Studier« S. 259 f.)

Grosserer Peter Bache contra Prokurator Rottbøll som Mandatarius for Ingeniørkorpset.

Indstævner til Underkendelse, Tilsidesættelse og Forandring en Hof- og Stadsretsdom af 22. August 1799, i en Sag imellem Citanten paa den ene og Højesteretsprokurator Rottbøll som Mandatarius for Ingeniørkorpset paa den anden Side, betræffende 6328 Rd. 4 Mark, som nævnte Rottbøll paa Ingeniørkorpsets Vegne afforrer Citanten for et Stykke Grund, som denne ved en Auktion (af) 19. August 1798 skal have købt med videre. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret: Grosserer Bache bør imod at modtage den af ham ved Auktionen den 19. August f. a. købte og paa det fremlagte Carte under Nr. 1) og litra A anførte Grund, der ifølge Stadsconductørernes Attest af 5. Juni 1798 beløber sig til 1726 Kvadratalen, til Højesteretsprokurator Rottbøll som Mandatarius for Ingeniørkorpset betale de paastævnte 6328 Rd. 4 Mark med Renter 4 % deraf fra Stævningens Dato den 24. October forrige Aar, indtil Betaling sker. Derimod bør Adv. Rottbøll for Grosserer Baches Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves.

For Citanten mødte Prokurator Klingberg som i Henhold til sin skriftlige Procedure paastod: at Hof- og Stadsrettens Dom frafaldes, hvorimod det under 19. April 1798 imellem Citanten Grosserer P. Bache paa den ene og Indstævnte, det kongelige Ingeniørkorps, paa den anden Side passerede Køb bør være ophævet, og Citanten saaledes frifindes for Indstævntes Tiltale i denne Sag. Men skulde Deres Majestæt ikke aldeles bifalde denne Paastand, saa paastaas subsidialiter: at Citanten Grosserer Bache, *imod efter foregaaende Bymaalning at modtage* de paa det af Indstævnte under litra B under 29. October 1798 i Retten lagte Kort afdeelte Grunde *sub A og til A*, udgørende efter Skala paa Kortet i Bredden imod Kanalen omtrent 37 Alen og i Dybden fra Kanalen og indefter omtrent 76 Alen med derpaa staaende Pakhus, *samt Nr. 1*, udgørende efter Skala paa Kortet omtrent 52 Alen i Længden fra Grunden til A, jævnsides med B og et lidet Stykke af D til den Linie, som er punkteret fra Hjørnet af C Nr. 1 igennem D, og omtrent

29 Alen i Bredden paa begge Sider, saavel med A som C Nr. 1 og den fra sam-
mes Hjørne punkterede Linie, og betale samme med 22 Mark pr. Kvadratalen,
iøvrigt bør for Ingeniørkorpset Tiltale i denne Sag fri at være. Saa paastaas og,
at Ingeniørkorpset bør erstatte Citanten efter uvillige Mænds Sigende alt det Tab,
som han skønnes at have lidt ved bemeldte Korpsets Mangel af Opfyldelse af
Købet i rette Tid. Sluttelig paastaas, at Indstævnte under alle Omstændigheder
tilfindes at betale Citanen P. O. for begge Retter. (Udh. her.)

Indstævnte mødte og paastod i Henhold til sin skriftlige Procedure, at Hof- og
Stadsrettens Dom stadfæstes, og at Citanten tilpligtes at betale Indstævnte paa
Ingeniørkorpsets Vegne P. O. for Højesteret.

Vota.

Müller: Ved den under 19. August 1798 af det kongelige Ingeniørkorps holdende
Auktion over et imod Stranden beliggende Bindingsværkparkhus og til Nedrivelse
et Tørvehus samt en Del af derved liggende Plads i særskilte Stykker, blev Gros-
serer Bache tilslagen Pladsen »Nr. 1)« og »A« for 3 Rd. 64 Sk. pr. Kvadratalen. Da
der nu opstod Disput om Størrelsen af den Plads, Bache havde købt, saasom Sæl-
gerne forment, at den, paa det til Efterretning ved Auktionen fremlagte Kort,
med »B« betegnede Plads, var indbegrebet under det, Bache havde købt, hvilket
Bache derimod benægtede, saa blev herom rejst Sag. Da den holdte Auktion ikke
angribes fra Formalitetens Side som ugyldig, saa kan der paa de mod samme
fremsatte Indvendinger ikke i mindste Maade reflecteres, hvorimod Spørgsmaalet
alene er dette: hvor meget har Korpset solgt og Citanten købt? — Foreløbig maa
anmærkes, at Sagens Omstændigheder ikke giver Anledning til at antage andet,
end at jo Sælger og Køber var in bona fide, det vil sige: Korpset formener at
have solgt »B«, og Citanten derimod, at han ikke har købt samme, ligesom det
og har været Korpsets Agt at sælge »B«, og Citantens derimod ikke at købe samme.
Ser man nu hen til Kortet, hvorefter Auktionen er holdt samt Conditionerne for
Auktionen, da er det tvivlsomt, om Pladsen »B« henhørte til »Nr. 1)«, thi til Fordel
for Citantens Mening kan det siges, at det ikke paa Kortet udtrykkelig er sat, at
»B« skulde høre til »Nr. 1)«, og dernæst, at »B« udgør et med Linier for sig indeluk-
ket Stykke. Ja, jeg er vis paa, at naar man vilde i Flæng sammensanke et Antal
Personer og blot forevise dem Kortet, den største Del da vilde fortolke samme med
Hensyn til »B« paa samme Maade som de afhørte Vidner. Paa den anden Side
synes Kortets Titel og Inddeling at vise, at Pladserne, der skulde sælges, var
betegnede med Numre, og Bygningerne derimod med Bogstaver, saa at det af-
liniede (?) Stykke betegnet med »B« ikke kunde antyde nogen Plads, men blot en
Bygning. Forudsat altsaa, her er en Utydelighed, saa spørges, hvem skal For-
klaringen være imod, enten Sælger eller Køber? Anvendelsen af den bekendte
Regel, at Fortolkningen bør være mod den, der kunde have talt tydeligere, er ikke
saa ganske let i nærværende Tilfælde, thi Kortet er ej som Skrift at anse,
dets Punkter og Linier er ej de i Mundsproget antagne Karakterer, der betegner
med Bestemthed den Lyd, som forkynder Tanken, men de er selve Tankens Exi-
stens eller en Slags Hieroglyffer, der forudsætter en vis Grad af matematisk Kund-
skab for at forstaa, og det gaar ikke her an, saaledes som i Tale eller Skrift
at bestemme den nødvendige Tydelighedsgrad. Naar man beskylder et Dokument
for Utydelighed, maa man, saafremt Sigtelsen skal anses grundet, tillige kunde
angive, hvorledes det kunde have været forfattet tydeligere — men dette kan
man af foranførte Aarsager ikke gøre med Kortet. Heraf inducerer jeg, at der
maa gøres Forskel paa, om Utydeligheden ligger i Kortet eller i Køberens Mangel
paa Evne til at forstaa det. I første Fald maa Fortolkningen være mod Korpset,
i sidste mod Citanten. Beviset for at Utydeligheden laa i Kortet, paalaa Citanten,
som den, der paa Grund heraf har villet eximere sig fra at opfylde Købet, men

saadant Bevis, som maatte tilvejebringes med Vidnesbyrd af artis periti eller mathematici, er han ikke fremkommen med, og altsaa maa Utydeligheden søges hos Køberens Fatteevne. Fortolkningen maa følgelig være Citanten imod. Overalt, da Conditionernes 5. Post indeholder, at Betalingen for de tilslagne Kvadratalen bestemmes efter Stadskonduktørens Opmaaling, og Stadskonduktøren under 5. Juni 1798 har attesteret, at den til Bache solgte Del udgør 1726 Kvadratalen, saa maa og Bache, der kunde have set sig for, taale, at han affordres Betaling for saa mange Kvadratalen. Hvad angaar Paastanden om Godtgørelse, da maa samme bortfalde, saasom det er Citantens egen Skyld, at han ej i rette Tid er bleven den købte Plads raadig. Citanten maa og betale Renter fra Sagens Anlæg, thi uagtet han den 3. December 1798 har tilbudt 1400 Rd. i Afdrag, saa kan dog ingen Dilation anses ham tilstaaet, da Conditionernes 8. Post dels betinger Sælgeren Renter, dels statuerer den første Betalingstermin til 11. Juni 1798, hvilken Termin Citanten har ladet overskride. Saaledes fortjener den ergangne Dom Stadfæstelse, men pro meritis causae kunde dog P. O. ophæves. Concluderer: Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. P. O. for Højesteret ophæves. Til Justitskassen Peter Bache som tabende 5 Rd.

Brorson: Bache grunder sin Paastand paa vigtigere Grunde, end Hof- og Stadsretten har angivet. Spørgsmaalet afgøres dels ved Kortet, der har punkteret »A«, »Nr. 1)«, og »B«, dels med Auktionsforretningen, der viser, at Bache købte kun »A« og »Nr. 1)«. Stedet »B« er ligesaa adskilt fra »A« og »Nr. 1)« som fra andre tilgrænsende (Grunde) paa Kortet. »B« grænser ligesaavel til det Stykke af Skræddersalen, der forbeholdtes, som til ethvert andet Sted, saasom »Nr. 1)«. Bache kan altsaa ej tvinges til at anses at have købt mere. Ingeniørkorpset er den talende og burde have talt tydeligere. Det maa derfor taales, at Bache frifindes for dets Tiltale i Henseende til »B«. Ravats Attest kan ikke afgøre, hvor »B« skal henhøre. I Domen behøves, da der nævnes pr. Kvadratalen ikke at nævnes om Opmaalingen, men udtrykkelig maa siges, at »B« ikke er indbefattet. Da Sagen er dubiøs, bortfalder Erstatning. Concluderer: Naar Peder Bache for de paa det fremlagte Situationskort med litra A og Nr. 1) betegnede Pladser, hvorunder ikke bør være Indbegrebet det med litra B udmærkede Sted, betaler for hver Kvadratalen 3 Rd. 64 Sk. med Renter af denne Sum fra 20. October 1798, indtil Betaling sker, bør Parterne for hinandens videre Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. for Højesteret ophæves. Til Justitskassen betaler hver af Parterne 5 Rd.

Thestrup: I Hovedsagen enig med Brorson. Paa Auktionsstedet er ikke gjort udtrykkelig Forklaring om, hvad der solgtes. Bache maa derfor frifindes. Han har tilbudt Ed, at han ikke tænkte paa at købe mere. »B« er paa Kortet afdeelt og separeret fra »A« og »Nr. 1)«. Concluderer som Brorson, kun synes nødvendigt, at til Conclusionen lægge: naar Bache modtager de — Pladser og betaler osv. Renter er Bache ikke pligtig at betale, da Sagen har været disputeret, og han er ikke in mora. Concluderer: Naar Peder Bache efter foregaaende lovlig Opmaaling modtager de paa det irettelagte Situationscarte under litra A og »til A« samt Nr. 1) betegnede Grunde, hvorunder den paa Kortet under Litra B betegnede Plads ikke bør være indbefattet, og betaler samme med 3 Rd. 64 Sk. for hver Kvadratalen, bør Parterne for hinandens videre Tiltale i denne Sag fri at være. Iøvrigt som Brorson.

Falsen: Saameget mere enig med Brorson og Thestrup, som i Køb og Salg Sælgeren bestemmer, hvad han sælger. Man kan ej tænke litra B som incorporeret »Nr. 1)«, da den ellers burde have været sat »Nr. 1 B«, som ellers sker, og opraaft »Nr. 1 B«. Ingeniørkorpset, som bestaar af artis periti, har forfattet Kortet og burdet tale tydeligere. Det maa taale, at Køberen forstaar Kortet anderledes. Der paalaa Bache ingen Pligt at spørge, og havde han end gjort det, var dog i intet Fald ved den mundtlige Samtale juridisk Bevis. Det faldt ham ikke engang ind at

spørge. Det er vel superfluum at sige »efter foregaaende lovlig Opmaaling« men superflua non nocent. Ogsaa »til A« maa nævnes. Siden der er Disput, skader det ikke at udtrykkelig udelukke »B«. Renter kan her ej tænkes end ikke fra Stævningens Dato, da Sagen er problematisk. Iøvrigt concluderer som Thestrup.

Sporon: Enig med foregaaende Herre i, at Dommen ej kan confirmeres, men ikke i, at Bache kan faa sin subsidielle Paastand opfyldt. Klingbergs Paastand, som han foregiver at være den samme med den i Hof- og Stadsretten nedlagte, ser ud som en pia fraus, da den subsidielle Paastand er maius end Hovedpaastanden, og Ingeniørkorpset vilde derved lide et større Tab, end om den principale Paastand fulgtes. Korpset kan slet ikke være tjent med, at Bache faar det yderste Stykke, hvorigennem er Gang til »B«. Bache kan ikke dolere over, at han faar sin Hovedpaastand. Til denne er han berettiget. Bache har været in bona fide. De sælgende har talt saa tydeligt, som de troede fornødent med Hensyn til Kortet, og de køvende kunde have spurgt enten til Protokollen eller i Vidners Paahør. Contra eum, qui clarius osv., gælder ogsaa mod den, som burde have spurgt sig for. Ved at give Bache hans principale Paastand kan ingen dolere. Nominatum at nævne Contracten behøves ikke. En simpel Frifindelse for hinandens Tiltale er tilstrækkelig. Concluderer: Parterne bør for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til J. C. betaler hver af Parterne 5 Rd.

Drewsen: Enig med Müller. Conditionerne og Kortet er tydelige. Det paalaa i al Fald Bache, da han havde Tvivl, at skaffe sig nærmere Oplysning. Litra B var et Tørvehus. Under »Nr. 1)« indbefattes klarligen litra »A« og »B«. Refererer sig til Müller. Med Sporon antages, at »B« uden »A« vilde blive Korpset til aldeles ingen Nytte. Concluderer som Müller.

Holtermann: Som Müller. Ifølge Conditionerne sælges alt efter »Nr. 1)«, men der staar ikke, at noget »B« skal sælges. Hvor Pladsen ej skal sælges, der staar Bogstaver. Baches Exceptioner gælder ikke. Endog frivol er den, at Forretningen ikke var formaliter rigtig. Concluderer som Müller.

Jacobi: Bache har tilbudt Ed, og endog erholdt Bygkyndige og andre, som besværgede, at de ikke har forstaaet anderledes, end han. Kortet er en mislig Vejledning. De sælgende kunde enten have tegnet »B« ut »Nr. 1)« eller angivet ca. af »Nr. 1)«, eller og tilkendegivet at »B« hørte til »Nr. 1)«. Begge Parter synes in bona fide. Mølik kan Korpset ikke være tjent med »B« alene, men Bache kan det ikke paanødes. Til Køb og Salg udfordres, at Parterne er enige. Mangel heraf er et vitium in essentialibus. Naar Cicero roser Sulpicius siger han, at han »semper ad facilitatem aequitatemque referebat«. Men her er Købets Tilbagegang det letteste og billigste. Lige meget hvad Navn, man giver Paastanden, undtagen i Hensyn paa Justitskassen. Concluderer: Det den 19. August 1798 imellem Parterne oprettede Køb bør være ophævet og Parterne saaledes for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Prokurator Rottbøll paa Ingeniørkorpset som tabende 5 Rd.

Colbjørnsen: Enig med Müller. Bache kan ikke antages at have købt anderledes, end Korpset har solgt. »B« blev først solgt, og Bache kunnet se, at dermed ingen Plads forstodes. Under »Nr. 2)« sælges Hus og Plads tillige. Derefter kommer Baches Køb. Skulde »B« være solgt aparte, maatte det have haft andet Nr. Bache kunde jo have spurgt. Concluderer som Müller, kun at Renterne bør svares fra Auktionens Dato, da Conditionernes 8. Post siger: Mod sædvanlige Renter. Kunde Bache tilstaa at have misforstaaet, saa var Jacobi og Sporon nærmest til at faa Medhold.

Müller: Naar der er Spørgsmaal om alteratio, hælder han til Købets Ophævelse, som Jacobi.

Brorson: Ligeledes.

Højesteret blev derefter enig om følgende Dom, som afsagdes: Det den 19. Au-

gust 1798 passerede og imellem Parterne omtvistede Auktionssalg kendes ugyldigt, og bør Parterne saaledes for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være. P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Prokurator Rottbøll paa Ingeniørkorpsets Vegne som tabende 5 Rd.

Nr. 48. H. P. 1800 S. 738.

Antaget, at en frivillig Akkord, hvorefter en Debitor kunde blive frigjort mod Betaling af 35 % af Gælden i visse Rater, ikke kunde ophæves af Kreditorerne med den Begrundelse, at Debitor havde misligholdt de stipulerede Afdrag. Kreditorerne kunde derfor ikke anmelde deres oprindelige Fordringer i Debtors insolvente Dødsbo.

Justitsraad Peder Nicolaj Secher til Schaarupgaard og Proprietair Anker Jørgen Secher til Kierbygaard contra Højesteretsprokurator Haagen som Kurator bonorum i afg. Købmand August Schaarups Stervbo.

Indstævner dels til Stadfæstelse og dels til Underkendelse, Forandring og bedre Rets Nydelse en af de bevilligede Skiftecommissarier i afg. August Schaarups Stervbo, Højesteretsassessor Ole Thestrup og Grosserer Caspar Peter Bugel, den 9. Maj 1799 afsagte Decision udi en Disput i bemeldte Bo imellem Citanterne paa den ene og Boets Curator Højesteretsprokurator Hans Haagen paa Boets og Kreditorernes Vegne m. fl. paa den anden Side, betræffende om Citanterne for deres i ommeldte Bo anmeldte Fordringer, nemlig 1. efter afg. Købmand Schaarups Obligation til Justitsraad Secher de dato 16. Junii 1783 stor 800 Rd., hvorpaa Renten resterer fra 4. Junii 1785, 2. efter ditto Obligation til Margrethe Grothane Bergh af Jørgen Mørchs Enke i Aarhus af 16. Junii 1783, stor 300 Rd., med resterende Rente fra 4. Junii 1785, udtaget ved Samfrænde Skifte til Justitsraad Secher, og 3. efter ditto Obligation til Proprietair Anker Jørgen Secher de dato 14. Junii 1782, stor 700 Rd., med Renter fra 4. Junii 1786, skal lade dem nøje med 35 % af disse Fordringer, eller de er berettigede til at paastaa fuld Betaling med videre. Ved bemeldte Decision er eragtet: Proprietair Anker Jørgen Secher og Justitsraad Peder Nicolaj Secher bør af deres anmeldte Fordringer i afg. Schaarups Bo nyde udbetalt 35 %. Iøvrigt frifindes Boet for deres Tiltale.

For Citanterne mødte Kammeradvocat Schønheyder, som deducerede Sagen og paastod: at Skiftecommissariernes Decision tilsidesættes, hvorimod Citanterne bør være berettigede til i afg. Købmand August Schaarups Stervbo at nyde fuld Betaling for de af dem anmeldte Fordringer efter den Afdødes under 14. Junii 1782 og 16. Junii 1783 udgivne Obligationer, saa paastaas og, at Prokurator Haagen, som curator bonorum paa bemeldte Stervbos Vegne bør betale P. O. Procurator Haagen exciperede og paastod: at Commissariernes Decision stadfæstes og Citanterne en for begge og begge for en tilpligtes at betale P. O.

Vota.

Bentzon: Da Købmand Schaarup i Aaret 1788 havde gjort fallit, tilbød han Creditorerne 35 %, dette Tilbud blev og accepteret af Citanterne, men efter hans Død, har de derefter paastaaet fuld Betaling, som har foranlediget den afsagte og nu paaankede Decision. Saavel efter den almindelige Retslov som den positive Lov, maa enhver Contract, samt de den paalagte Bestemmelser, opfyldes. Da nu Schaarup ej paa sin Side har opfyldt den med Citanterne indgangne Contract, maa Citanterne være berettigede til at paastaa fuld Betaling, saa meget mere som Citanterne har forpligtet sig under det Vilkaar, at Terminerne blev iagttagne, og kan det ikke komme Stervboet til Fordel, at Citanterne ej, medens Schaarup levede, har paatalt deres Ret, da deraf ikke følger, at de har renunceret. I Henseende til P. O. formenes, at de kan ophæves, da Citanterne har en Dom for sig, og Processen kunde være undgaaet, naar de i Tide havde paatalt deres Ret. Justitsraad

Secher og Proprietair Secher bør være berettigede til i afg. Købmand Schaarups Stervbo at nyde fuld Betaling for de af dem anmeldte Fordringer efter de af den Afdøde under 14. Junii 1782 og 16. Junii 1783 udgivne Obligationer. P. O. ophæves. Til J. C. 5 Rd.

Müller: Da Boet blev extraderet Schaarup, var Contracten opfyldt. Efter Boets Extradition er Citanterne uberettigede til at paastaa fuld Betaling. De kunde kuns paastaa, at Boet paa ny tages under Behandling, men saaledes har Citanterne ej procederet, hvoraf følger, at Skiftecommissarierne vare berettigede til at antage, at Citanterne havde givet Credit paa den nu fordrede Betaling. Meningen af den tagne Reservation kan alene være, at naar Betaling ej til rette Tid fandt Sted, maatte Creditorerne være berettigede til paa ny at paastaa Boet taget under Behandling for at concurrere efter deres Fordrings Beskaffenhed. Skiftecommissariernes Decision bør ved Magt at stande. P. O. for H.-Ret ophæves, til J. C. betaler Cit. som tabende 5.

Brorson: som Bentzon.

Falsen: Ligel. Contracten har 2. Vilkaar, a) at han skulde betale 35 %, og b) at han skulde betale i Terminer. At en Contrahent maa være berettiget til at paastaa en Contract ophævet, naar hans Medcontrahent ej opfylder den, følger umiddelbar af Lovens 5-1-2. Man ved her intet i denne Sag, som kunde bestemme Creditorerne, uden det Haab at faa de 35 % betalt i Terminer. Men om Schaarup ej har betalt, saa er der ingen Contract. Ved Boets Extradition kan Contracten ej antages perficeret, thi den perficeredes først efter 9 Maaneder. De andre Creditors Fremgangsmaade vedkommer ikke Citanterne. Schaarup har ej betalt og har altsaa brudt Contracten, hvoraf følger, at de maa være berettigede til at paastaa fuld Betaling. At Citanterne ej har krævet, kan ej være noget Bevis imod dem, da det er Debtors Pligt at tilbyde Betaling. Paa disse Grunde concluderer som Bentzon. *Graah:* som Müller. Creditorerne har pure renunceret paa 65 %.

Levetzau: ligel.

Sporon: Fordi den ene Contrahent ej præsterer, hvad han bør, følger ej, at Contracten ophæves, men derimod opstaar en actio for Medcontrahenten, Justitsraad Secher kan ej paastaa mere end 35 %, da han pure har antaget Schaarups Tilbud. Derimod er Proprietair Anker Secher i et andet Tilfælde, da han kuns har antaget Schaarups Tilbud under Forbeholdenhed, at Pengene blev betalte i Terminer. Proprietair Secher bør være berettiget til i afg. Købmand Schaarups Stervbo efter bemeldte Boes Tilstand og de i samme anmeldte og nye Creditors Fordrings Beskaffenhed at nyde fuld Betaling for den af ham anmeldte Fordring efter de afdødes under 14. Junii 1782 udgivne Obligation. I det øvrige bør Skiftedecisionen ved Magt at stande. P. O. for H.-Ret hæves, til J. C. betaler Justitsraad Secher 5 og Pr. Haagen ligel. 5.

Drewsen: som Bentzon.

Rested: Ligeledes.

Holtermann: Som Müller, da Citanterne har tiet i 6 Aar.

Jacobi: Som Müller, Hensigten med at antage Schaarups Tilbud var at give ham ny Credit; fandtes nu den Gæld ej blev betalt, medens han levede, deraf følger ikke, at Citanterne nu var berettigede til (den).

Colbjørnsen: Som Müller. I Henseende til det Spørgsmaal, hvorvidt en Contract rescinderes formedelst Misligholdelse fra den ene Contrahents Side, maa man gøre Forskel paa, om præstationes er simultanes eller successive, i første Tilfælde hæves den, i sidste derimod ikke, da her er givet Credit. I Henseende til Sagen selv, som Holtermann, at man ved at tie i 6 Aar, maa antages at have renunceret paa fuld Betaling. Concl. som Müller.

Derefter blev afsagt følgende Dom: Skiftecommissariernes Decision bør ved Magt

at stande. Processens Omkostninger for Højesteret ophæves, til Justitskassen betaler Justitsraad Peder Nicolaj Secher og Anker Jørgen Secher som tabende 5 Rd.

Nr. 49. H. P. 1807. A S. 206.

Antaget, at en Generalpanthaver maatte nyde Fortrinsret fremfor Pantsætterens simple Kreditorer i hans Konkursbo. (Jfr. »Studier« S. 207 f.)

Prokurator David Weidemann contra Grosserer Jeppe Pretorius.

Indstævner til aldeles Underkendelse og forventende bedre Rets Nydelse en Dom afsagt inden Christiansands Stiftsoverret den 30. April d. a. i en Sag, be-
træffende om og hvorvidt Indstævnte bør nyde prioriteret Betaling i Ole Falck Herlufsens og Erlandsens Fallitbo for 1717 Rd. og 22 Sk. med Renter, som han ifølge Ole Falck Herlufsens Tredieprioritets Panteobligation af 28. Maj 1801 skal komme til Gode og fordrer forlods Betaling af bemeldte Handelshuses fælles Fallitbo m. m. Ved bemeldte Dom er kendt for Ret: Grosserer Jeppe Pretorius bør i Ole Falck Herlufsens og Erlandsens Fallitbo være Førsteprioritets panteberettigede for den ham, efter udstedte Panteobligation af 28. Maj 1801 til Rest tilgodekommende Summa 1717 Rd. og 22 Sk. med Renter deraf fra 11. Juli 1803 til Betaling sker. Proc. Omkostninger ophæves.

Ved Skiftedecisionen af 9. Maj 1805 er saaledes kendt for Ret: Hr. Grosserer Jeppe Pretorius i København, som ikke har erhvervet nogen Prioritet i dette Bos Midler og Ejendomme for de til skadesløs Betaling af hans Pantefordring med Tredieprioritet i Ole Falck Herlufsens Købstadgaard Nr. 205 manglende 1717 Rd. og 22 Sk., kan ikke heller derfor tilkomme Prioritetsudlæg her i Boet, men vil, lige med de flere Concurrentere, efter Haandskriftet erholde Udlæg ved Skiftets Slutning.

For Citanten mødte Etatsraad Schønheyder, som deducerede Sagen og allerunderdanigst paastod, at Stiftsoverrettens Dom tilsidesættes, hvorimod Skiftecommissions Decision bør ved Magt at stande, samt P. O. for begge Retter.

For Indstævnte mødte Justitsraad Rottbøll, som exciperede herimod og allerunderdanigst paastod i Klingbergs Forfald, at Stiftsoverrettens Dom stadfæstes, og at Citanten, paa sine Mandanteres Vegne, tilpligtes at betale til Indstævnte P. O. for Højesteret.

Fredagen den 8. Maj 1807.

Vota.

Falbe: Nærværende Sag imellem Citanten Prokurator David Weidemann paa den ene og Grosserer Jeppe Pretorius paa den anden Side angaar det Spørgsmaal, om og hvorvidt Indstævnte bør nyde prioriteret Betaling i Ole Falck Herlufsens og Erlandsens Fallitbo ifølge en Panteobligation udstedt af Ole Herlufsen under 28. Maj 1801 for Summa 1717 Rd. og 22 Sk., som endnu resterer, og som Indstævnte fordrer forlods betalt af Herlufsens og Erlandsens fælles Fallitbo. I Panteobligationen stilles Debtors Grund til Pant paa Tredieprioritet, og hedder det i samme, at dersom Creditor ej her skulde nyde sin fulde Betaling, da skal hans øvrige Midler være Borgen for det manglende. Paa Skiftet er opstaaet Tvist imellem Creditorerne i Fallitboet og Indstævnte, hvem de ej vil erkende for andet end chirographarisk Creditor. Spørgsmaalet i Sagen reducerer sig altsaa til dette, om det almindelige Pant kan anses at være gældende efter vore Love. De ergangne Domme dissenterer fra hinanden, Skiftedecisionen har frakendt Indstævnte forlods Betaling og sat ham i Klasse med de chirographariske Creditorer, Stiftsoverretten har derimod anset ham som panteberettiget. Efter min Mening kan den Stipulation i Obligationen, at Debtors øvrige Midler skal være »Borgen« for det manglende paa Førsteprioritet, ikke fortolkes om en Panteret. Det Ord »Prioritet« i Forening med det Ord »Borgen« kan efter min Mening alene betyde forlods Betaling, men en saadan Ret kan Debitor som Privatmand ingenlunde give. Pre-

torius burde selv vaaget over, at Panteobligationen blev tydeligen affattet. Contexten af Obligationen selv synes at gøre Forskel paa de Rettigheder, som Debitor burde nyde, naar den paa det ene Sted med udtrykkelige Ord giver ham Panteret og siden tilsiger, at dersom Pantet imod Formodning ikke skulde tilstrække, da skal han faa Førsteprioritet i de øvrige Ejendomme og Midler. Overalt er det en betydelig Omstændighed, at Sagen ej verserer imellem Creditor og Debitor, men imellem Creditor og Tredjemand. Efter Sagens Omstændigheder formener jeg, at Skiftecommissionens Decision bør stadfæstes, men formener at P. O. bør ophæves. Concluderer: Skiftedecisionen bør ved Magt at stande. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Indstævnte som tabende 5 Rd.

P. Møller: Sagen beror efter min Formening paa et dobbelt Spørgsmaal, det ene in facto, om den rette Forstand af Panteobligationens Udtryk, det andet in jure, om det almindelige Pant maa anses at være tilladt og overensstemmende med vore Love? — I Henseende til det første Spørgsmaal, kommer sammes Opløsning alene an paa, om hvad Betydning, man bør tillægge det Udtryk, at Herlufsens Midler skal stilles til Borgen for de muligt manglende paa Førsteprioritet. Præliminariter maa jeg anmærke, at Herlufsen synes at have fundet Fornøjelse i at bruge usædvanlige Ord og at udtrykke sig paa en besynderlig Maade. Det Ord »Borgen« er generisk og bruges altid i Loven om Sikkerhed for en Forpligtelse. Denne Sikkerhed kan paa dette Sted efter Contracten ikke være anden end den hypothecariske, hvilket ydermere stadfæstes ved, at Midlerne stilles til Sikkerhed imod »Førsteprioritet«, hvilket med Flid synes at være tillagt for at tilkendegive, at Creditor skulde udløses fremfor de chirografariske Creditorer. Dette antaget in facto, bliver dernæst Spørgsmaal in jure, om det almindelige Pant maa anses at være overensstemmende med vore Love? Hertil formener jeg, at det ingen Steds i Loven er forbudt og kan ikke siges at stride enten imod Loven eller Ærbarhed. I et enkelt Tilfælde har Lovgiveren tilladt at afhænde de Midler, man ejer eller ejendes vorder. Hypotheca universitatis er tilladt og i almindelig Brug. Der er altsaa ingen Grund, hvorfor hypotheca generalis ikke skulde kunne finde Sted. Man siger, at Pant er en Ret i Tingen og altsaa forudsætter en vis og bestemt Ting, men i det Øjeblik, at Creditor tiltræder sit Pant, behøver han blot at bevise, hvad der virkelig tilhører Debitor, for med det samme at have godtgjort sin Panteret. Paa disse Grunde skulde jeg være enig med den ergangne Stiftsoverrettsdom. Concluderer: Stiftsoverrettens Dom bør ved Magt at stande. P. O. ophæves. Til J. C. betaler Citanten som tabende 5 Rd.

Rafn: Enig med P. Møller.

A. Müller: Enig med Falbe. »Borgen« er vel et generisk Udtryk, men heraf følger, at man ej kan slutte sig til noget vist species, enten Pant, Caution eller anden Sikkerhed. Det er paafaldende, med hvilken Omhyggelighed, man har undgaaet at bruge det Ord Pant, som var det mest bekendte og naturligste, dersom Meningen skulde være, at de øvrige Ejendomme ogsaa skulde være pantsatte. Det almindelige Pant er vel ej udtrykkelig forbudt i Loven, men synes at stride imod Indretningen af vore Pantebøger.

Brorson, Thestrup: enige med P. Møller.

Graah: enig med Falbe og A. Müller.

Levetzau, Feddersen: Enig med P. Møller.

Sporon: enig med P. Møller. Jeg kender ingen Højesteretsdom, som har forkastet pignus generale, og ved intet, som kunde gøre samme ugyldigt.

Holtermann: enig med P. Møller.

Jacobi: enig med Falbe.

Colbjørnsen: enig med P. Møller.

Herpaa blev efter Pluraliteten afsagt denne Dom: Stiftsoverrettens Dom bør ved Magt at stande. P. O. ophæves. Til Justitskassen betaler Citanten som tabende 5 Rd.

Nr. 50. H. P. 1821. B. 25. Maj 1821. Sag Nr. 180.

En Panthaver med Andenprioritet næsteften 14.000 Rbd. nægtet Ret til Oprykning i Anledning af Førsteprioritetens Indfrielse og Ombytning med en ny Førsteprioritet paa samme Beløb. Den gamle Førsteprioritet var ikke aflyst, da den ny blev tinglyst. Resultatet maatte være en Følge af, at den efterstaaende Prioritet ikke uden særlig Vedtagelse havde Ret til Oprykning. (Jfr. »Studier« S. 198 f.) Sekretær Jens Jørgen Hoppe contra Søkrigsprocureur Schack paa Embeds Vegne.

Indstævner til Underkendelse og Forandring en inden Landsover- samt Hof- og Stadsretten den 22. Januar d. a. afsagt Dom i en Sag angaaende Citantens formentlige Berettigelse til i Følge af en, Kammerjunker og Divisionsadjutant Emil von Scholten under 11. September 1817 til Grosserer Fønnesbech junior udgiven og til Citanten transporteret Panteobligation at nyde Betaling af den ved samme pantsatte Ejendom fremfor Admiralitets- og Commissariatscollegium efter fornævnte Debtors til samme udgivne Panteobligation, dateret 7. August m. v.

Ved bemeldte Dom er saaledes kendt for Ret: Det kongelige Admiralitets- og Commissariatscollegium bør være berettiget til, for dets Fordring efter den under Sagen ommeldte Panteobligation dateret 7. August 1817, at nyde Betaling af det i Obligationen nævnte Pant fremfor Citanten, Sekretær Hoppes ifølge Panteobligation af 11. September 1817 paa samme Ejendom hæftende Fordring. Proc. Omkostninger betaler Citanten til det nævnte Collegium skadesløs, hvorfor han betaler til Overauditeur og Søkrigsprocureur Schack i Salarium 10 Rbd. Sølv.

For Citanten mødte Kammeradvocat, Etatsraad Schønheyder, som deducerede Sagen og allerunderdanigst paastod, at Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom tilsidesættes, hvorimod Citanten bør være berettiget til ifølge Kammerjunker og Divisionsadjutant Emil von Scholtens under 11. September 1817 til Grosserer Fønnesbech junior udgivne og til Citanten transporterede Panteobligation for sammes resterende Capital, 8000 Rbd. i Sedler mod tilbagestaaende Renter at nyde fortrinlig Betaling af den ved samme pantsatte Gaard, »Skovgaard« med Tilliggende, fremfor det kongelige Admiralitets- og Commissariatscollegium efter bemeldte Debtors den 19. November 1817 til samme udgivne Panteobligation.

For Admiralitetet mødte Overauditeur og Søkrigsprocureur Schack paa Embeds Vegne. Han exciperede og allerunderdanigst paastod, at Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom maatte stadfæstes, samt Citanten tilpligtet at betale Indstævnte Proc. Omkostninger for begge Retter skadesløs og derunder til ham et efter Sagens Vigtighed passende Salarium.

Vota.

Danchell: Under 15. April 1817 udstedte Kammerjunker og Divisionsadjutant Emil von Scholten en Vekselobligation til Admiralitetets Kasserer Etatsraad Smith lydende paa at betale 3 Maaneder a dato for den Sum 24.000 Rbd. Navneværdi. Til Sikkerhed herfor pantsatte han med Førsteprioritets Panteret en ham tilhørende Gaard, »Skovgaard« kaldet, med Tilliggende, samt en Gaard paa Østergade, som ligeledes tilhørte ham. Denne Obligation blev tinglyst den 23. April 1817. Der er under Sagen fremlagt en Attest fra Sekretæren ved Københavns Forligelsescommission, Cancelliraad Sveistrup, om at Etatsraad Smith under 14. August 1817 har til Københavns Forligelsescommission paaklaget en af von Scholten til Klageren udstedt Vekselobligation stor til Rest 14.000 Rbd. N. V. og dateret 15. April. Paa denne Attest findes følgende yderligere Paategning: »Sagen om ovennævnte Obligation har været foretaget i Forligelsescommissionen den 28. August 1817, men blev, efter Klagerens Begæring, udsat indtil videre og beror saaledes endnu (24. November 1820) ved Commissionen«. Det anmærkes derfor i Attesten, at Indklagede efter Klagerens Forlangende til Betjentene, ej i denne Sag er blevet indkaldt. Endelig findes en Paategning paa merbemeldte Obligation, som viser, at samme den 25. Februar 1818 er indfriet. Senere under 11. September 1817 contra-

herede Scholten et Laan stort 11.000 Rbd. N. V. Grosserer Fønnesbech junior og pantsatte til Sikkerhed for dette Laan Gaarden »Skovgaard« næst efter 14.000 Rbd. N. V., som paa Ejendommen hæftede, samt en Gaard i Frederiksberg Allé med Tredjeprioritet, og blev den for Laanet udstedte Obligation tinglæst den 17. September 1817. Paa denne Obligation er senere 3.000 Rbd. afbetalt. Under 7. August 1817 udstedte Scholten en Panteobligation til det kongelige Admiralitets- og Commissariatscollegium for 14.000 Rbd., hvilke, som det i Obligationen hedder, er laant ham ifølge kongelig Resolution af 31. Juli 1817. Dette Laan, til Sikkerhed for hvilket han pantsatte »Skovgaarden« med Førsteprioritet, skal efter Obligationens Indhold være ham udbetalt af Etatsraad Smith. Denne Obligation, som blev tinglæst den 3. December næstefter, blev, efter hvad Notarius publicus i Paategning paa samme har bevidnet, først underskrevet af Scholten den 19. November 1817. Ligeledes findes paa denne Obligation en Paategning af Birkeskriveren, ifølge hvilken der paa det pantsatte hæfter fortrinlig 43.232 Rbd. 61 Sk. N. V., hvilken Sum udkommer ved at sammentælle de derpaa forud hæftede Prioriteter, nemlig 24.000 Rbd. til Etatsraad Smith, 11.000 Rbd. til Grosserer Fønnesbech junior og 8.232 Rbd. og 61 Sk. til Byen. Genstanden for nærværende Sag er, at Sekretær Hoppe, der ved Transport er kommet i Besiddelse af den til Fønnesbech udstedte Obligation, paa hvilken der, som meldt, resterer 8.000 Rbd., formener, at Admiralitetscollegiet som yngre Panthaver ej kan paa Grund af Forordningen af 12. September 1806 § 2 forhindre ham fra at optræde i Smiths Prioritet, hvortil bemeldte Collegium anser ham uberettiget. Jeg skønner ikke rettere, end at Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom, der har afgjort Sagen til Admiralitetets Fordel, fortjener at stadfæstes. Om endog Forordningen af 12. September 1806 § 2, uden Hensyn til de tilsyneladende modstridende Bestemmelser i Forordningen af 5. Januar 1813 § 34, fortolkes saaledes, at den yngre Panthaver ipso jure optræder i den ældre Panthavers Sted, forudsætter den dog, at denne ældre Prioritet skal være udslettet, men dette skønner jeg ikke in casu kan antages, efterdi, foruden den føje Grund af Rimelighed, der er for, at de af Etatsraad Smith først udlånte 24.000 Rbd. er udsatte for Admiralitetets Regning, og altsaa egentlig Gælden vedbleven, idet de 14.000 Rbd. er efter deres Majestæts Resolution traadt i Stedet for de resterende 14.000 Rbd. saa er det godtgjort, at ommeldte Obligation endnu ikke var udslettet den Gang, da Admiralitetets Obligation af 3. December blev læst, og Prioriteten eksisterede saaledes, hvoraf følger, at en saadan Evacuation ikke havde fundet Sted, at Fønnesbech eller nu Citanten deraf kunde benytte sig til at erhverve en større end den oprindelig stipulerede Sikkerhed. Da Forordningens Ord saaledes ej er anvendelige, og Fønnesbechs eller nu Citantens Status desuden ikke virtualiter er forværret siden den Tid, da Laanet stiftedes, skulde jeg allerunderdanigst concludere: Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande.

Stellwagen: Enig med Danchell.

Lassen: Jeg er enig med Danchell, men formener, at Citantens Paastand heller ikke ipso jure bør billiges. Ses hen til Sagens Natur og almindelige Retsgrundsætninger, da kunde de yngre Prioritetshavere ej tilkomme Ret til at optræde i de ældres Sted, naar disse udløses, med mindre de har betinget sig denne Ret. Thi da de har samtykket i at have Pant efter visse bestemte Summer, kan der ikke tillægges dem større Ret formedelst den tilfældige Omstændighed, at de ældre udløses. Men følger da dette af Sagens Natur, maatte der være aldeles klare Bestemmelser i vor positive Lovgivning, hvis det modsatte i Følge denne skulde antages. Dette er ej Tilfældet med Forordningen af 12. September 1806 § 2, hvorpaa Citanten bygger sin Paastand, thi den Overformynderiet givne Tilladelse kan godt bestaa alligevel med den Forudsætning, at yngre Panthavere har den omhandlede Ret, som med den, at denne Ret ej tilkommer dem, da det i første Tilfælde var aldeles *nødvendigt* at tillade Overformynderne at bortgive denne Ret, naar Lov-

giveren ikke ansaa saadan Sikkerhed fornøden, og, i sidste Tilfælde, *hensigtsmæssigt*, efterdi Lovgiveren maatte formode, at Overformynderne vilde betinge de myndige en saadan Ret til disses størst mulige Betyggelse. Der var ogsaa saa meget mere Anledning til at gøre en klar Bestemmelse, som det maatte være Lovgiveren bekendt, at Sagen var controvers. Den senere Lovgivning, nemlig Forordningen af 5. Januar 1813 § 34 stemmer hermed, thi den viser, at en yngre Panthaver ej kan optræde i den udløste ældre Prioritetshavers Sted, med mindre han har forbeholdt sig saadan Ret. Herimod kan ikke indvendes, at denne Forordning, der er emaneret i Anledning af det forandrede Pengevæsen, indeholder saa meget vilkaarligt, thi ved Siden af den Vilkaarlighed, som Forordningens Natur maatte medføre, har den stedse haft den øvrige Lovgivnings Grundsætninger for Øje.

Rosenkilde, Rafn: enige med Lassen.

Müller: Jeg er ligeledes aldeles enig i Etatsraad Lassens Deduction, men jeg finder et dubium ved at confirmere Overrettsdommen in terminis. Dennes Præmisser anser nemlig den af Etatsraad Smith indgivne Klage til Forligelsescommissionen som en Nullitet, fordi Sekretæren ved bemeldte Commission har attesteret, at Scholten ej har været indvarslet. Dette Princip forekommer mig urigtigt, dels fordi den blotte Paategning paa Attesten ej synes at burde tillægges Virkning uden videre Bevis, dels fordi Grunden hvorfor Scholten ej blev indkaldt, var, at han ikke dengang var nærværende, hvilket ses deraf, at Obligationen, skønt udstedt den 7. August, først blev underskrevet den 19. November.

Brorson, Graah: enige med Lassen.

Feddersen: enig med Danchell.

Derpaa blev saaledes kendt: Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande.

RETTELSER:

Henvisningerne til Voteringsprotokollerne med Hensyn til Nr. 30—33 incl. (S. 52—64) skal læses saaledes:

Nr. 30. H. P. 1773 A S. 545.

Nr. 31. H. P. 1774 A S. 247.

Nr. 32. H. P. 1774 S. 473.

Nr. 33. H. P. 1775 S. 779.

INDHOLDSFORTEGNELSE

(Aarstallet og det derefter følgende Sidetal henviser til Højesterets
Voteringsprotokoller, Rigsarkivet)

	Side
Nr. 1. 1685 A. 280: Købekontrakt om fast Ejendom. Mundtlig Aftale ..	7
Nr. 2. 1685 A. 308: Ildspaaættelse. Culpaansvar	7
Nr. 3. 1686 B. 258: Ildspaaættelse. Culpaansvar	9
Nr. 4. 1689 A. 36: Mindreaariges Gældsstiftelse	10
Nr. 5. 1690 B. 105: Viljesmangel	11
Nr. 6. 1715 A. 229: Barns Ansvar for Vaadedrab	12
Nr. 7. 1716 A. 318: Kaution (Beneficium ordinis)	13
Nr. 8. 1731-32. 11 (I. Komm.): Gældsbreve. Betalingslegitimationen. ..	15
Nr. 9. 1731-32. 6 (III. Komm.): Samkautionisters Hæftelse	16
Nr. 10. 1739. 204: Bedrageri. Straffesag	17
Nr. 11. 1743 A. 466: Uakcepteret Kautionsløfte bindende	19
Nr. 12. 1747 A. 64: Afsendelseskøb. Standsningsret	20
Nr. 13. 1749 A. 75: Skødemodtagers Hæveret	23
Nr. 14. 1751 A. 180: Kontraktshabilitet. Mentale Mangler	25
Nr. 15. 1751. 547: Betalingsindsigelsen. Negotiabilitet	28
Nr. 16. 1752. 230: Udnyttelse. Læsio enormis	29
Nr. 17. 1755 A. 507: Bristende Forudsætninger	30
Nr. 18. 1755 A. 586: Urigtige Forudsætninger	32
Nr. 19. 1759 A. 17: Erstatningsansvar. Culpa	34
Nr. 20. 1760. 75: Løsørekøb. Mangler	36
Nr. 21. 1760. 242: Falsk. Svag Ugyldighedsgrund	37
Nr. 22. 1761. 111: Risikoens Overgang. Fast Ejendom	38
Nr. 23. 1762 A. 361: Mindreaariges Gældsstiftelse	39
Nr. 24. 1764. 216: Generalhypotek	41
Nr. 25. 1768 A. 93: Hævdserhvervelse	42
Nr. 26. 1768. 254: Brandforsikring. Sikkerhedsforskrifter	43
Nr. 27. 1770. 60: Pant i Tingsindbegreb	45
Nr. 28. 1772. 274: Købekontrakt contra Skøde	47
Nr. 29. 1773. 63: Oprykningensret. Konvertering	49
Nr. 30. 1773 A. 545: Panteret. Tinglysningsfrister	52
Nr. 31. 1774 A. 247: Dobbeltsalg. Traditio	54
Nr. 32. 1774 A. 473: Kontraktshabilitet. Mentale Mangler	57
Nr. 33. 1775. 779: Konkurs. Tinglysningsfrister	59
Nr. 34. 1777. 533: Renter, Misligholdelse. Hæveret	62
Nr. 35. 1780. 202: Færdselsulykke. Erstatningsansvar	64
Nr. 36. 1781 A. 67: Løsørekøb. Mangler	65
Nr. 37. 1782 B. 100: Interessentskab. Solidaritet	67
Nr. 38. 1783 A. 20: Viljesmangel	69
Nr. 39. 1784 A. 64: Akceptens Betydning	70
Nr. 40. 1786. 483: Konnossement. Ejendomsoverdragelse	72
Nr. 41. 1787. 76: Løsørekøb. Standsningsret	75
Nr. 42. 1787. 495: Tjeneransvar	79
Nr. 43. 1793 A. 615: Mindreaariges Gældsstiftelse	80
Nr. 44. 1795. 164: Færdselsulykke. Culpaansvar	82
Nr. 45. 1795. 713: Løsørekøb. Prioritetsvirkningen	85
Nr. 46. 1797. 573: Akceptens Betydning	87
Nr. 47. 1800. 529: Viljesmangel	89
Nr. 48. 1800. 738: Frivillig Akkord. Bristende Forudsætninger	93
Nr. 49. 1807. 206: Generalhypotek	95
Nr. 50. 1821 B. 25. Maj: Oprykningensret. Konvertering	97